

TAMPEREEN YLIOPISTO

Mediakasvatuksen ilmeneminen kunnallisissa varhaiskasvatussuunnitelmissa

Kasvatustieteiden yksikkö

Kasvatustieteiden pro gradu -tutkielma

HEINI PIHKO

Lokakuu 2016

Tampereen yliopisto

Kasvatustieteiden yksikkö

HEINI PIHKO: Mediakasvatuksen ilmeneminen kuntien varhaiskasvatussuunnitelmissa

Kasvatustieteiden pro gradu -tutkielma, 63 sivua, 16 liitesivua

Lokakuu 2016

TIIVISTELMÄ

Mediakasvatuksen ilmeneminen kunnallisissa varhaiskasvatussuunnitelmissa tutkimuksen tarkoitus oli selvittää kuinka laajasti mediakasvatus näyttäytyy ja millaisissa asiayhteyksissä se ilmenee kunnallisissa varhaiskasvatussuunnitelmissa. Tutkimuksen kohteena olivat kaikki Suomen kuntien varhaiskasvatussuunnitelmat (304 kpl), pois lukien Ahvenanmaan kunnat. Varhaiskasvatussuunnitelma löytyi 210 kunnalta. Lopullinen tutkimusaineisto koostui yhteensä 57 varhaiskasvatussuunnitelma -asiakirjasta, joissa mainittiin jokin tutkimuksen hakusanoista, eli mediamaininnoista. Nämä mediamaininnat olivat mediakasvatus, media, peli, tietokone, tv/televisio ja internet.

Tutkimus sisälsi sekä kvantitatiivisia ja kvalitatiivisia piirteitä, kuitenkin tutkimuksessa on enemmän kvalitatiivisen tutkimuksen piirteitä. Metodina tutkimuksessa oli sisällönanalyysi, mutta siinä on myös paljon piirteitä systemaattisesta kirjallisuuskatsauksesta. Aineisto oli suurehko, mutta se koostui hyvin rajattuun ilmiöön kuuluvasta tutkimusaiheesta. Tutkimuksen ensimmäisessä osassa aineistoa käsiteltiin kvantitatiivisin keinoin laskemalla mediamainintojen esiintymistä. Analyysimenetelmänä käytettiin sisällönanalyysia. Tuloksista verrattiin suhteessa varhaiskasvatussuunnitelmien valmistumisvuoteen, maakuntakohtaisiin eroihin sekä kuntien asukaslukuihin. Tulosten analysointiin ja kuvaajien piirtämiseen käytettiin excel-työkaluohjelmistoa. Etenkin tutkimuksen toinen osa piti sisällään aineiston kvalitatiivista analysointia mediamainintojen ilmenemisyhteyden perusteella. Tuloksia verrattiin myös suhteessa varhaiskasvatussuunnitelman perusteisiin sekä Mediakasvatus varhaiskasvatuksessa -julkaisuun. Tuloksia tarkasteltiin yksittäisten sanojen ilmenemisyhteyksien sekä varhaiskasvatussuunnitelmien otsikoinnin mukaan.

Tutkimuksen ensimmäisessä osassa tulokset osoittivat, että mediakasvatus ilmenee vain 18,8 % Suomen kuntien varhaiskasvatussuunnitelmista. Koko Suomen osalta mediakasvatus jakautuu melko tasaisesti maakuntien välillä. Poikkeuksena oli ainoastaan Uusimaa ja Pohjois-Pohjanmaa, joissa mediakasvatus näkyy hieman muita enemmän sekä Keski-Pohjanmaa ja Kymenlaakso, joissa mediakasvatusta ei ole huomioitu ollenkaan. Maakuntakohtaiset erot näkyivät eniten, kun mediamainintojen ilmenemistä verrattiin suhteessa maakuntien asukaslukuun. Vaihtelu eri maakuntien välillä oli suurta. Eniten mediakasvatus ilmeni Etelä-Karjalassa, jossa 44,4 % lapsista on mediakasvatuksen piirissä. Asukasluvun mukaan tarkasteltuna mediakasvatus näkyy eniten 50 001 tai enemmän asukkaalla kunnissa. Tulokset osoittavat, että mitä suuremmasta kunnasta on kyse, sen todennäköisemmin lapsi on mediakasvatuksen piirissä.

Tutkimuksen toisessa osassa tulokset osoittavat, että varhaiskasvatussuunnitelmien mediamaininnat ilmenevät yleisimmin yleismainintoina, jolloin käsitteeseen ei ole paneuduttu erityisen syvällisesti.

Muuten mediamaininnat jakautuivat melko tasaisesti suojelunäkökulman, kasvatuskumppanuuden/vanhemman roolin, lapsen roolin/leikin, puitetekijöiden, keino/väline toteuttaa kasvatusta, mediakasvatuksen tavoitteiden ja kasvattajan roolin välille. Mediamainintojen merkitysten jakautumista tarkasteltiin myös otsikoinnin eli suurempien kokonaisuuksien yhteydessä. Tulokset osoittivat, että mediakasvatusta käsitellään monella eri lapsen kehityksen osa-alueella. Kuitenkin yksittäisissä varhaiskasvatussuunnitelmissa mediamaininnat ilmenevät pääsääntöisesti vain yhdellä lapsen kehityksen osa-alueella. Niissä varhaiskasvatussuunnitelmissa (11 kpl), joissa oli yli kymmenen mediamainintaa, mediakasvatusta käsiteltiin monipuolisesti osana lapsen kehitystä.

Uusi varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2017 huomioi mediakasvatuksen ilmiönä, mutta se myös tuo käyttöön uusia käsitteitä, kuten monilukutaito sekä tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen. Uuden, velvoittavan, varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2017 myötä mediakasvatuksen tulisi näkyä osana kaikkia Suomen varhaiskasvatussuunnitelmia. Mediakasvatus sanan käyttö sellaisenaan tulee todennäköisesti vähenemään entisestään varhaiskasvatussuunnitelmissa, mutta sen tilalle tulee uusia käsitteitä ja ilmiönä mediakasvatus tulee todennäköisesti entistä näkyvämmäksi.

Avainsanat: media, mediakasvatus, kunnallinen varhaiskasvatussuunnitelma, medialukutaito, mediakulttuuri

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	6
2 TEORIA.....	9
2.1 Mediakasvatuksen merkitys	11
2.2 Oppimiskäsityksen muutos.....	14
2.3 Alle kouluikäisten mediankäyttötavat	14
2.4 Mediakasvatusta ohjaavat säädökset ja asiakirjat.....	17
2.4.1 Mediakasvatus varhaiskasvatuksessa julkaisu	18
2.4.2 Euroopan unionin direktiivi ja YK:n lapsen oikeuksien sopimus	19
2.4.3 Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2017.....	21
2.5. Mediakasvatuksen tutkimuksen tulevaisuus	22
3 METODOLOGIA.....	24
3.1 Tutkimusmenetelmän valinta	26
3.2 Sisällönanalyysi tutkimusmenetelmänä	27
3.2.1 Tutkimuksen suunnittelu ja tutkimuskysymys.....	29
3.2.2 Tutkimuksen tekeminen.....	33
3.2.3 Analyysi	36
3.2.4 Raportointi.....	40
4 TUTKIMUKSEN TULOKSET JA ANALYYSI.....	42
4.1 Mediakasvatuksen näkyminen kunnallisissa varhaiskasvatussuunnitelmissa.....	42
4.1.1 Varhaiskasvatussuunnitelman valmistumisvuoden vaikutus mediakasvatuksen ilmenemiseen varhaiskasvatussuunnitelmissa	42
4.1.2 Maakuntakohtainen vaikutus mediakasvatuksen ilmenemiseen varhaiskasvatussuunnitelmissa	45
4.1.3 Asukasluvun vaikutus mediakasvatuksen ilmenemiseen varhaiskasvatussuunnitelmissa	49
4.2 Mediamainintojen merkitykset kunnallisissa varhaiskasvatussuunnitelmissa.....	53
4.2.1 Yksittäisten mediamainintojen merkitysten jakautuminen.....	54

4.2.2 Mediamainintojen jakaantuminen ilmenemisyhteyden mukaan	58
5 POHDINTA JA JOHTOPÄÄTÖKSET	64
5.1 Tutkimuksen luotettavuus	67
5.2 Jatkotutkimusehdotuksia	68
LÄHTEET	69
LIITE	

1 JOHDANTO

Mediakasvatus on ilmiönä vanha, vaikka siihen on alettu kiinnittämään huomioita paremmin vasta viimeisten vuosien aikana. Mediaa on nykyään kaikkialla ja siitä ei pääse eroon vaikka haluaisikin. Mediakasvatuksen tavoitteena on opettaa turvallista median käyttöä ja kriittistä medialukutaitoa. Mediataidot ovat nykyään osa kansalaistaitoja, joten mediakasvatus on tärkeässä osassa näiden taitojen oppimista. Yhä pienemmät lapset käyttävät eri median muotoja ja siksi myös varhaiskasvatuksella on suuri merkitys mediakasvatuksen antajana. (Ruhala & Salokoski 2008, 21; Mediakasvatus varhaiskasvatuksessa 2008, 7).

Mediankäyttö alkaa jo vauvana usein seuraamalla vanhempia käyttämässä mediaa. Jokainen on yksilöllinen mediankäyttäjä ja oman mediamaun muodostuminen alkaa jo 3–4-vuotiaana. (Hyvä medialukutaito; Suuntaviivat 2013–2016, 18). Tästä johtuen mediakasvatuksella on suuri merkitys jo varhaiskasvatuksessa. Mediakasvatus on kodin ja varhaiskasvattajien yhteistyötä, jossa lapsen ja mediakulttuurin tuntemus on välttämätöntä. Lapset ovat aktiivisia mediankäyttäjiä. Mediakasvatuksen toteuttaminen on kuin mikä tahansa muukin kasvatus ja mediakasvatusta tulee toteuttaa monipuolisesti kaikilla lapsen kasvun ja kehityksen osa-alueilla. Jotta aikuinen voi kasvattaa medialukutaitoisia lapsia, tulee myös aikuisen kehittää medialukutaitoaan. Medialukutaidon oppiminen onkin elinikäinen prosessi.

Valitsin aiheen, koska tein kandidaatin tutkielman mediakasvatuksen muutoksesta. Tätä varten lukemani kirjallisuus ja tutkielman tulokset herättivät kiinnostukseni mediakasvatusta kohtaan. Työskentelen lastentarhanopettajana viidettä vuotta ja työssäni olen huomannut kuinka vierasta mediakasvatus on varhaiskasvatuksen kentällä. Olen ollut aikaisemmin työurani aikana erilaisissa varhaiskasvatussuunnitelma työryhmissä ja nytkin olen mukana työstämässä paikallisen tason varhaiskasvatussuunnitelmia. Näistä syistä valitsin pro gradu tutkielmani kohteeksi kunnalliset varhaiskasvatussuunnitelmat ja miten mediakasvatus ilmenee niissä. Halusin selvittää ohjataan kunnallisissa varhaiskasvatussuunnitelmissa kasvattajia toimimaan mediakasvatuksen edistämiseksi ja

miten mediakasvatus ylipäättensä on otettu huomioon. Olen ennen tutkimuksen tekoa ajatellut mediakasvatuksen olevan kunnallisissa varhaiskasvatussuunnitelmissa yleisempää, kuin mitä se oli. Tutkimusta tehdessä järkytyin siitä kuinka monelta kunnalta puuttui kokonaan varhaiskasvatussuunnitelma ja kuinka eri kuntien suunnitelmien laatu vaihteli suuresti. Itselleni on aina opintojenkin aikana korostettu varhaiskasvatussuunnitelman merkitystä toiminnan ohjaajana ja laadukkaana varhaiskasvatuksen ilmentäjänä. Toisilla kunnilla oli erittäin hyvin rakennettuja kokonaisuuksia, joissa asioita oli selvästi mietitty. Toisilla kunnilla varhaiskasvatussuunnitelmat olivat vasemmalla kädellä tehtyjä, niihin ei selkeästi ollut panostettu.

Tutkimuksen teoriaosuudessa käydään läpi mediakasvatuksen kannalta merkittäviä käsitteitä, mediakasvatuksen merkitystä ja alle kouluikäisten lasten mediankäyttötapoja. Teoriaosuudessa myös kerrataan minkälaisia säädöksiä Euroopan unioni ja YK:n lapsen oikeuksien sopimuksessa määrittellään mediakasvatukselle. Samassa yhteydessä käsitellään myös miten mediakasvatusta ohjataan Suomalaisissa varhaiskasvatusta ohjaavissa asiakirjoissa. Mediakasvatuksen tutkimukselle on myös omat tarpeensa tulevaisuudessa, joita käsitellään teoriaosuuden yhteydessä. Tärkeimpiä lähteitä tutkimuksen kannalta ovat Mediakasvatus varhaiskasvatuksessa -julkaisu, Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisu Hyvä medialukutaito; Suuntaviivat 2013–2016 sekä Lasten mediabarometri 2013: 0–8-vuotiaiden mediankäyttö ja sen muutokset vuodesta 2010 -selvitys (Suoninen 2014). Mediakasvatus varhaiskasvatuksessa -julkaisu on ohjekirja mediakasvatuksen järjestämiseen ja se on myös varhaiskasvatussuunnitelmaa täydentävä liite.. Hyvä medialukutaito; Suuntaviivat 2013–2016 -julkaisu taas kuvaa miten mediakasvatuksen edistäminen tapahtuu ylemmillä tahoilla. Lasten mediabarometri 2013: 0–8-vuotiaiden mediankäyttö ja sen muutokset vuodesta 2010 -selvitys puolestaan kartoittaa varhaiskasvatukseen liittyvien lasten mediankäytön tapoja, joista sai tutkimuksen kannalta merkittävää lisätietoa.

Metodologia osuudessa kuvataan tutkimuksen kulku ja metodologiset lähtökohdat sekä kerrotaan tutkimuskysymys. Tutkimuksessa on piirteitä sekä kvantitatiivisesta, että kvalitatiivisesta tutkimuksesta. Kvantitatiivinen osuus näkyy tutkimuksen ensimmäisessä osassa, jossa mediakasvatukseen liittyvien sanojen eli mediamainintojen ilmenemistä tarkastellaan suhteessa eri muuttujiin. Tutkimuksen toisessa osassa näkyy tutkimuksen kvalitatiivisuus, koska siinä tarkastellaan niitä asiayhteyksiä joissa mediamaininnat ilmenevät. Tutkimusmenetelmänä on sisällönanalyysi, jossa

on myös paljon viitteitä systemaattiseen kirjallisuuskatsaukseen. Analyysi tapahtuu sisällönanalyysin keinoin.

Tutkimus koostuu kahdesta osuudesta, jossa ensimmäisessä tuloksia tarkastellaan numeerisesti mediamainintojen ilmenemislukumäärän perusteella. Tutkimuksen tulokset ja analyysi osuudessa mediakasvatuksen ilmenemistä kuvataan suhteessa varhaiskasvatussuunnitelmien valmistumisvuoteen, maakuntakohtaisiin eroihin sekä asukasluokkoittaisiin eroihin. Tutkimusaiheesta ei ole aikaisempaa tutkimusta muuta kuin yksi aikaisempi tutkimus, Mediakasvatus kuntien varhaiskasvatuksessa (2013). Aikaisemmassa tutkimuksessa tutkittiin samaa ilmiötä, mutta suppeammin. Siinä on käytetty eri menetelmää sekä tutkimuksen painopisteet ovat olleet erilaiset. Tässä tutkimuksessa huomioitiin aikaisempi tutkimus, jotta tuloksiin saatiin vertailukohtaa ja nähtäisiin onko muutosta tapahtunut mediakasvatuksen ilmenemisessä kunnallisissa varhaiskasvatussuunnitelmissa. Tutkimuksen toisessa osassa mediakasvatuksen ilmenemistä varhaiskasvatussuunnitelmissa tarkastellaan myös asiayhteyden perusteella. Tässä yhteydessä selvitettiin sitä kontekstia ja käsitteen käyttöä missä mediamaininnat ilmenevät. Käsitteiden käyttöä tarkasteltiin, jotta saataisiin tarkempi kuva siitä miten mediakasvatukseen ilmiönä on perehdytty. Lopuksi esitetään johtopäätökset ja jatkotutkimusehdotukset.

Tutkimus kattaa kaikki Suomen kunnat pois lukien Ahvenanmaan kunnat. Tutkimuksen tarkoituksena on samalla ollut kartoittaa yleistä tilannetta siitä miten mediakasvatus näkyy kuntien varhaiskasvatussuunnitelmissa ennen uutta ja velvoittavaa varhaiskasvatussuunnitelman perusteita 2017. Jos joku haluaa kartoittaa mediakasvatuksen ilmenemistä kunnallisissa varhaiskasvatussuunnitelmissa uusien kunnallisten varhaiskasvatussuunnitelmien valmistumisen jälkeen, toivon tästä tutkimuksesta olevan hänelle hyötyä tulosten vertailussa.

2 TEORIA

Mediakasvatuksella tarkoitetaan ”*oppimista ja kasvua median parissa. Se on toimintaa, jolla tietoisesti yritetään vaikuttaa yksilön median käyttöön ja mediataitoihin. Mediakasvatuksella kehitetään mediakulttuurissa elämisen perusvalmiuksia.*” (Niinistö & Ruhala 2006, 8). Mediakasvatuksessa oppilaita kasvatetaan elämään median kanssa. Sen tarkoituksena on, että he oppivat kriittisesti ymmärtämään, tulkitsemaan ja tarkastelemaan mediaa (Nyyssölä 2008, 15). Mediakasvatus on kuitenkin ikään kuin kasvatus ylipäättänsä: perusteltuja rajoja ja tukea eri tilanteissa (Kotilainen 2002, 34). Medialla on opetuksessa kaksi roolia: oppimisen väline, esimerkiksi kirjat ja ohjelmat sekä mediasta oppiminen, kuten erilaisten analyysien teko (Nyyssölä 2008, 27, Ruhala, Ritokoski & Niinistö 2008, 26, Buckingham 2003, 90–91). Mediakasvatuksessa median tiedolliset ja taidolliset sisällöt saadaan osaksi opetusta, se laajentaa opetusta, tuo uusia näkökulmia ja rikastaa pedagogisia käytäntöjä (Nyyssölä 2008, 15). Mediakasvatuksessa tärkeintä on huomioida, että se on käytännöllistä toimintaa osana arkea. Usein mediakasvatus on sanana vieras kasvattajille ja helposti todetaankin, ettei mediakasvatusta järjestetä tai sitä ei osata antaa. Käsitteen avaamisen jälkeen kasvattajat huomaavatkin toimintansa olevan mediakasvatusta. Mediakasvatus ei ole pelkästään kasvatuksen ammattilaisten tehtävä vaan mediakasvatusta tulee toteuttaa myös kodeissa vanhempien toimesta (mm. Mustonen 2006, 22). Mediakasvatuksella ei ole opetussuunnitelmassa omaa paikkaansa, vaan sitä voidaan toteuttaa yli oppiainerajojen monien eri aineiden yhteydessä (Buckingham 2003, 89). Myös Mediakasvatus varhaiskasvatuksessa -julkaisussa (2008) kannustetaan toteuttamaan mediakasvatusta osana monipuolista arkea. Se sisältää konkreettisia vinkkejä miten mediakasvatusta voidaan tuoda osaksi varhaiskasvatuksen arkea. Julkaisussa on jokaiseen valtakunnallisen varhaiskasvatussuunnitelman sisällölliseen orientaatioon liitetty erilaisia tapoja huomioida mediakasvatusta lasten jokapäiväisessä arjessa.

Mediakasvatuksen tavoitteena on **mediataitojen** oppiminen, joita ovat mediankäyttöön liittyvät tekniikan käytön taidot, asioiden kyseenalaistamiseen tarvittavat taidot: analyttisyys, päättely ja kyky osallistua mediakulttuuriin ja nauttia siitä (Ruhala, Ritokoski & Niinistö 2008, 26) sekä median

taustarakenteiden tunteminen, esimerkiksi rahoittajan ja ohjaajan vaikutukset lopulliseen tulokseen (Pentikäinen, Ruhala & Niinistö 2007, 100). Mediataidot ovat välttämättömiä kansalaistaitoja ja keskeinen osa nykyajan yleissivistystä, jota voidaan kutsua myös mediasivistykseksi (Merilampi 2014, 11). Mediakasvatuksen päätavoite on **kriittinen medialukutaito**, joka toteutuu, kun opitaan käyttämään eri medioita, esimerkiksi televisiota ja tietokonetta, osataan hankkia tietoa näiden laitteiden avulla sekä osataan eritellä ja kriittisesti tulkita erilaisia mediatekstejä. Kriittiseen medialukutaitoon kuuluu myös taito valikoida itselle tarpeellista mediaa sekä kyky itsenäiseen ajatteluun ja asioiden tarkasteluun eri näkökulmista. (Niinistö & Rauhala 2006, 8 – 9.) Kriittiseen medialukutaitoon kuuluu median kriittisen tulkinnanlisäksi myös median kriittinen tuottaminen (Nyyssölä 2008, 16–17). Toisin sanoen kriittinen medialukutaito opitaan mediataitoja oppimalla. Kriittisen medialukutaidon oppiminen on välttämätöntä, että on mahdollista pärjätä median parissa (Kellner 1998, 10). **Medialukutaito** on tapa olla ja elää suhteessa mediaan (Hyvä medialukutaito; Suuntaviivat 2013–2016, 23). Se on nykypäivän lukutaitoa ja se liittyy vahvasti osallisuuteen, koska se on väline oppia, hankkia tietoa ja ilmaista itseä. Medialukutaito liittyy kaikkiin osa-alueisiin ihmisen elämässä. Sen avulla myös osataan suhtautua kriittisesti ja ymmärretään sitä kulttuuria, jossa me elämme. (Hyvä medialukutaito; Suuntaviivat 2013–2016, 2013, 3, 6). Medialukutaito sisältää erilaisia osa-alueita, kuten teknologialukutaitoa, informaatiolukutaitoa tai visuaalista lukutaitoa. (Hyvä medialukutaito; Suuntaviivat 2013–2016, 22). **Mediakirjoitustaito** on merkittävä osa medialukutaitoa. Se tarkoittaa kykyä tuottaa erilaisia mediatekstejä, kuten sanoja, kuvia, ääniä, kuvaajia jne. Niitä voidaan tuottaa moninaisin tavoin esimerkiksi piirtämällä, valokuvaamalla, tutustumalla genreen ja yhdistelemällä eri muotoja. (Merilampi 2014, 11, 140–141). Media mahdollistaa erilaisten merkkien (esim. emojiit sosiaalisessa mediassa) hyödyntämisen kirjoitettujen sanojen sijasta, jolloin on tärkeää osata myös tulkita ja lähettää tällaisia viestejä. Kuvakommunikaatio mahdollistaa jo pienten, ei vielä lukemaan oppineiden lasten kommunikoinnin esimerkiksi puhelimen välityksellä.

Media on monimerkityksinen käsite, joka puhekielessä usein samaistuu kaikkeen joukkoviestintään (Inkinen 2005, 12). Media käsitettä usein pidetään yleiskäsitteenä kaikkeen aiheeseen liittyvälle. Yksinkertaistettuna medialla tarkoitetaan *mediavälineitä*, esimerkiksi televisio, puhelin ja pelikonsolit sekä *mediasisältöjä*, joita on muun muassa mainokset, kirjat ja musiikki. (Niinistö & Rauhala 2006, 8, Mediakasvatus kuntien varhaiskasvatuksessa 2013, 14). Uudet median muodot ovat muokanneet mediaa vuorovaikutteisemmaksi ja etenkin lapset ja nuoret ovat vahvasti osallisena uudessa tavassa käyttää mediaa (Nyyssölä 2008, 14). **Mediateksteillä tai mediaesityksillä**

tarkoitetaan median tuotoksia, kuten esimerkiksi sanomalehtien uutisia, televisio-ohjelmia ja kirjallisuutta, jotka sisältävät kuvallista, sanallista tai äänellistä materiaalia ja joiden tarkoituksena on viestiminen. Päästessään työskentelemään median parissa, lapsen taidot tulkita ja ymmärtää mediaesityksiä kehittyvät. (Niinistö & Ruhala 2006, 8 & 10).

Mediakulttuuri on se kulttuuri, jossa nyt elämme ja jossa medialla on keskeinen asema. Se on alkanut hallita arkeamme. Mediakulttuuri määrittelee oman aikansa todellisuutta, johon liittyy vahvasti myös kaupallisuus ja suuren yleisön tavoittelu. Tämän kautta se myös luo yhteiskunnan arvoja, määrittää hyvän maun rajoja ja muokkaa käyttäytymismalleja, mutta samalla myös antaa keinoja taistella vallalla olevia arvoja vastaan. Mitä enemmän lapsi viettää aika median parissa, sitä enemmän hänen käsityksensä maailmasta heijastaa sitä mitä, hän on mediasta nähnyt. Mediakulttuuri myös muodostaa merkityksellisen oppimisympäristön, jossa medialähtöinen oppiminen tapahtuu. (Nyyssölä 2008, 8, 12, 14, 23–24, Kellner 1998, 9–11, Buckingham 2003, 164).

Medialähtöisellä oppimisella tarkoitetaan, että median kautta saadaan tietoja ja taitoja joiden avulla tapahtuu oppimista. Opittavat taidot voivat ovat mitä tahansa ja liittyä mihin tahansa aihepiiriin. Median parissa tapahtuu myös sosiaalista oppimista. Keskeistä siis on, että oppiminen tapahtuu median kautta. (Nyyssölä 2008, 8, 56).

2.1 Mediakasvatuksen merkitys

Media on merkittävä osa kaikkea toimintaamme ja asuinympäristöämme, joten sitä ei voi erottaa omaksi välineeksi tai elementiksi. Lapset elävät medialapsuutta, joka näkyy kaikkialla heidän ympärillään. Medialapsuus näkyy siinä, että lapset elävät vahvasti mediaan sidotussa yhteiskunnassa, jossa erilaiset mediavälineet ja mediaympäristöt ovat osa arkipäivää. Lapset esimerkiksi leikkivät leikkejä, jotka saavat ideansa mediasta tai ainakin leikit toistavat mediasta tuttuja toimintatapoja. Myös mediasta tutut hahmot ovat oheistuotteina erottamaton osa lasten arkea. (Kupiainen 2002, 71–72). Lapset myös laulavat mediasta tuttuja lauluja, piirtävät mediahahmoja puhuvat median ilmiöistä jne. (Pennanen 2009, 185). Mediaa ei voida siis ohittaa, koska se heijastuu kaikkeen ihmisten arjessa. Kasvattajien on tiedotettava se, että lapsilla on mediasta paljon sellaista tietoa, mitä heitä opettavilla aikuisilla ei ole. Lapsilla on myös mahdollisuus opettaa aikuisia median saralla, jolloin media on myös vaihtanut perinteisen kasvatuksen tiedonsiirron suuntaa. Kasvattajien on myös oltava jonkin verran

tietoisia siitä mediamaailmasta, jossa lapset elävä ja otettava se huomioon opetuksessa. (Nyyssölä 2008, 24–25, 29). Lasten mediabarometrissa 2013 (Suoninen 2014, 51–55) todetaan, että noin 90 % 0–2-vuotiaiden lasten vanhemmista ovat tietoisia lastensa käyttämän median sisällöistä. 3–4-vuotiaiden lasten vanhemmista noin 80 % ovat tietoisia lastensa käyttämän median sisällöistä (digitaalisissa peleissä 70%). 5–6-vuotiaiden lasten vanhemmista noin 65 % ovat tietoisia lastensa käyttämän median sisällöistä (kirjat 83%). Tulokset siis näyttävät, että mitä pienemmästä lapsesta on kyse, sitä tietoisempia vanhemmat ovat heidän käyttämänsä median sisällöistä. (Suoninen 2014, 51–55). Myös varhaiskasvattajien tulee olla tietoisia siitä mediamaailmasta, jossa lapset elävät (varhaiskasvatuksen perusteet 2005, 21).

Ajallemme mediakulttuurissa on tyypillistä myös, että ennen perinteiset tavat oppia (kirkko, perhe ja koulu) ovat muokkautuneet enemmän mediavaikutteisiksi. Perheellä ja koululla on edelleen suuri merkitys lapsen oppimisen kannalta, niiden perusluonne ei kuitenkaan ole juuri muuttunut. Kotiin ja kouluun liittyvät ilmiöt ovat median yleistymisen myötä tulleet näkyvämmiksi ja muokattavammaksi. Esimerkiksi ennen lasten kasvattaminen oli yksityisempää, kun nykyään tiedon lisääntyessä ja julkistuessa vanhemmat joutuvat peilaamaan omaa toimintaansa asiantuntijoiden näkemyksiin ja pyrkimyksiin. Myös koti ja koulu ovat joutuneet luovuttamaan kasvatusvastuutaan medialle. Media toimii siis myös omana kasvatusinstituutionaan, joka näkyy erityisesti lasten vapaa-ajassa ja vertaisryhmissä. (Nyyssölä 2008, 23–25, Buckingham 2003, 5, Vilmilä 2015, 11). Mediakasvatusta ja sen kehittämistä tapahtuu myös ammattimaisten järjestöjen ja tahojen puolesta myös muualla, kuin kasvatusorganisaatioissa ja kodeissa. Näitä tahoja kutsutaan kolmanneksi sektoriksi. (Vilmilä 2015, 11).

Kasvatuksessa ja opetuksessa annettavalla mediakasvatuksella voidaan vaikuttaa siihen, että kaikki lapset pääsevät osalliseksi mediakasvatukseen. Perheillä on erilaiset lähtökohdat ja taidot antaa lapsilleen mediakasvatusta. Ensisijaisesti mediakasvatusvastuu on vanhemmilla, mutta etenkin varhaiskasvatuksessa mediakasvatus on luonteva osa kasvatuskumppanuutta ja siten myös kodin ja päiväkodin yhteinen tehtävä. Lapset eivät ole homogeeninen ryhmä, vaan eri tekijät, kuten etninen tausta, sosiaalinen status, sosioekonominen tausta ja maantieteellinen sijainti vaikuttavat siihen millaiset tarpeet lapsella ovat mediakasvatuksen suhteen. (Buckingham 2003, 21, Suoninen 2014, 8). Lasten taustoista johtuvia eroja voidaan tasoittaa systemaattisella mediakasvatuksella jo pienestä

alkaen. Tässä erityisesti varhaiskasvatuksella on suuri merkitys. (Hyvä medialukutaito; Suuntaviivat 2013–2016, 20).

Media on jatkuvasti muuttuva ja kehittyvä toimintaympäristö. (Vilmilä 2015, 31). Mediakasvatuksen näkökulmasta lapsen oppimis- ja kasvuympäristöt voidaan jakaa neljään kontekstiin: instituutiot (päiväkoti, koulu), koti, kulttuuri ja vertaissuhteet. Tämä osoittaa sen, että mediakasvatus tulisi tuoda osaksi lapsen arkea, koska media jakaantuu useaan eri osa-alueeseen lapsen elämässä. Mediakasvatusta tulisi myös toteuttaa useassa eri yhteydessä osana päivähoidon tai koulun arkea, siitä ei kuulu tehdä omaa erillistä opetusaihetta vaan sen tulee näkyä monessa eri toiminnassa päivän aikana. (Vilmilä 2015, 34).

Ennen mediakasvatuksessa on korostettu vahvasti suojelullista näkökulmaa. Nyt tästä näkemyksestä ollaan pääsemässä eroon ja mediakasvatuksessa korostetaan sellaisten taitojen harjoittelua, jotka valmistavat lasta mediamaailmassa elämiseen. Muutoksen on mahdollistanut tutkijoiden ja yhteiskunnassa vallalla olevien näkemysten muutos. Myös opettajien näkemykset ovat muuttuneet, osaltaan myös siksi, että uudet opettajat ovat eläneet erilaisessa mediaympäristössä, kuin heitä edeltäneet opettajat. (Buckingham 2003, 12–13). Lapsuuden medioituminen aiheuttaa kuitenkin huolta aikuisten keskuudessa. Huolipuhe ja lasten käyttämän median väheksyminen tai leimaaminen huonoksi on toisaalta väärin lasten omaa kulttuuria ja kokemuksia kohtaan, koska lapset määrittelevät itse sen mistä he pitävät. Lasten mielipiteiden ja kokemusten huomiotta jättäminen on lasten mediakulttuurin väheksymistä. (Pennanen 2009, 185). Lasten mediakulttuuriin suhtautumiseen voi vaikuttaa myös julkinen huolipuhe, kuten Pennanen (2009) tutkimus lasten medialeikeistä päiväkodeissa ja varhaiskasvattajien suhtautumisesta niihin osoittaa. Medialeikkien muotoutuminen päiväkodissa on kiinni siitä miten varhaiskasvattajat suhtautuvat medialeikkeihin. Lapset leikkivät medialeikkejä salaa jos eivät saa siihen muuten mahdollisuutta. Medialeikit sallimalla varhaiskasvattajat pääsevät kiinni siihen lastenkulttuuriin, jossa lapset elävät. Myös varhaiskasvatussuunnitelmien perusteet kehottavat varhaiskasvattajia tutustumaan lasten mediamaailmaan. Medialeikkien kieltäminen johtuu usein siitä, että kasvattajat eivät tunne lasten mediakulttuuria ja kieltävät sen takia leikkejä esimerkiksi päiväkotiin sopimattomina, liian vauhdikkaina tai leikkien sisällön takia. Myös julkinen keskustelu median haitoista vaikutti Pennanen tutkimuksen mukaan suhtautumiseen medialeikkeihin päiväkodeissa. (Pennanen 2009, 182, 196–201, varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2005, 21).

2.2 Oppimiskäsityksen muutos

Media hallitsee ihmisten arkea: ajankäyttöä, tiedonhankintaa ja tapaa nähdä maailma. Myös oppimisajatus on uudistunut ja oppimista nähdään tapahtuvan kaikkialla. Media siis myös tuottaa lisää tietoa ja yhteisiä kokemuksia sen lisäksi, että se viihdyttää ja tarjoaa elämyksiä. Mediakulttuuri tulee siis nähdä oppimisympäristönä. (Nyyssölä, 2008, 5, Hyvä medialukutaito; Suuntaviivat 2013–2016, 14). Median viihteellisyys ei ole pahasta vaikka mediaa usein kritisoidaan sen viihteellisyyden takia. Oppimista tapahtuu myös mielihyvä ja viihteen kautta. Ne synnyttävät sisäisiä motivaatioita, joka on oppimisen kannalta välttämätöntä. (Merilampi 2014, 21).

Media vaikuttaa osaltaan myös ihmiseksi kasvamiseen. Opeteltavat taidot liittyvät myös mediaan ja media rikastuttaa lasten arkea. Erilaiset oppimisen ja onnistumisen kokemukset, yhteenkuuluvuuden tunteet ja tunnekokemukset ovat myös osa mediaa. (Hyvä medialukutaito; Suuntaviivat 2013–2016, 18). Media on omanlaisensa oppimisympäristö. Sen kautta lapset oppivat uusia asioita, myös sellaisia jotka olisivat muuten heidän elinpiirinsä ulkopuolella. Media myös lisää lapsen toimijuutta ja riippumattomuutta aikuisesta, Lapset neuvottelevat median käytöstään aikuisen kanssa ja kokemuksistaan vertaistensa kanssa. He saavat myös uusia roolimalleja ja samaistumisen kohteita median kautta, jolloin media myös auttaa rakentamaan lapsen omaa identiteettiä. (Pennanen 2009, 783–184, Kellner 1998, 9).

2.3 Alle kouluikäisten mediankäyttötavat

Lasten mediabarometri 2013 -selvityksessä todettiin, että mediavälineiden saatavuus ja käyttö lapsilla vaihtelee iän mukaan. Mitä vanhemmaksi lapsi kasvaa, sitä enemmän hän käyttää mediaa ja hänellä on käytössään enemmän medialaitteita. Mediabarometrin teko vuonna 2013 tablettitietokoneet olivat vielä melko harvinaisia suomalaisissa kodeissa. Selvityksen tekovaiheessa myös puhelimet olivat yleistyneet jo 5–6-vuotiaillakin lapsilla, mutta myös niiden hankkimisikä on aikaistunut ja älypuhelimien määrä on varmasti yleistynyt. Syksyyn 2016 mennessä tablettitietokoneet ja älypuhelimet ovat yleistyneet entisestään, joten lasten mediankäytössä on varmasti tapahtunut muutosta kolmen viimeisen vuoden aikana. Tulokset ovat kuitenkin hyvin suuntaa-antavia. (Suoninen 2014, 13, 57–61).

Lasten mediabarometri 2013 mukaan kuvaohjelmat ovat lasten eniten käyttämä audiovisuaalinen media. Yli kolmevuotiaista lapsista kuvaohjelmia katsoi ainakin joskus jo lähes

kaikki, yksivuotiaista 85 % ja alle vuodenikäisistä puolet. Samassa tutkimuksessa selvitettiin myös lasten katsomia kuvaohjelmia. Alle kouluikäisten lasten katsomat ohjelmat ovat lapsille tarkoitettuja, mutta kouluikäisillä lapsilla myös aikuisille tarkoitettut ohjelmat alkavat kiinnostamaan, erityisesti erilaiset reality-ohjelmat. Mitä pienempi lapsi on, sitä todennäköisemmin hän katsoo kuvaohjelmia yhdessä vanhemman kanssa. 3–4-vuotiaina yhdessä toisen lapsen kanssa kuvaohjelmien katsominen on yleisempää kuin vanhemman kanssa katsominen ja mitä vanhemmaksi lapsi kasvaa, sitä yleisempää yhdessä toisen lapsen kanssa kuvaohjelmien katsominen tai niiden katsominen yksin on. Aivan pienten lasten television katselusta suurin osa on passiivista. Tällöin lapsi on samassa tilassa, kun isompi sisarus tai vanhemmat katsovat televisiota. Kuvaohjelmien katselu internetistä on yleistä. (Suoninen 2014, 16–24).

Internetin käyttö alkaa satunnaisella käytöllä jo alle vuoden ikäisenä. Puolet alle yksivuotiaista käyttää internetiä edes silloin tällöin. Yleisintä internetin käyttöä on kuvaohjelmien katsominen ja/tai musiikin kuuntelu, toiseksi yleisintä internetissä pelaamille. Vanhemmat eivät aina edes mieltäneet lastensa käyttävän internetiä jos lapsi katsoi ohjelmaa tai kuunteli musiikkia internetin kautta. Kosketusnäytöllä varustetut tablettitietokoneet ja älypuhelimet ovat lisänneet pienten lasten internetin käyttöä. Internetiä käytetään yhdessä vanhempien kanssa melko yleisesti. Noin neljännes lapsista seurasi vierestä aikuisen internetin käyttöä. Mitä pienempi lapsi sitä enemmän vanhemmat olivat mukana hänen käyttäessään internetiä. (Suoninen 2014, 25–34, 58). Vanhempien tulisi olla myös tarkkana, kun lapset käyttävät internetin videopalveluita. Muutamalla klikkauksella lapsi voi saada käsiinsä sellaista sisältöä, joka ei sovi hänelle. Monista lastenohjelmista on tehty parodioita, jotka sisältävät lapsille sopimatonta kielenkäyttöä, puhumattakaan väkivaltaisista tai pornografisista videoista, joita myös lasten suosimat verkkopalvelut sisältävä. (Suoninen 2014, 73–74).

Alle kolmevuotiaiden lasten digitaalisten pelien pelaaminen on vielä harvinaista, 80 % ei pelaa koskaan. Digitaalisten pelien pelaamisessa pätee sama, kuin muussakin median käytössä. Mitä vanhemmaksi lapsi kasvaa, sitä enemmän hän pelaa digitaalisia pelejä. Säännöllisesti pelaavista alle kolmevuotiaista 93 % pelasi yhdessä vanhemman kanssa ja yleensä pelaaminen oli sitä, että lapsi seurasi, kun vanhempi pelasi. Mitä vanhemmaksi lapsi kasvaa, sitä useammin hän pelaa yksin. Vanhemmat katsovat suhteessa enemmän kuvaohjelmia yhdessä lastensa kanssa, kuin pelaavat. (Suoninen 2014, 35–40). Aluksi pelejä pelatessa lapsi tarvitsee enemmän aikuista oppiakseen laitteen käyttöä ja siten miten ylipäätänsä pelataan. Lapsen kasvaessa hän ei tarvitse enää niin paljoa aikuisen

apua, koska hän osaa jo käyttää hyvin taitavasti eri laitteita ja tietää miten pelit toimivat. Lapset ovat hyvin kiinnostuneita peleistä ja siksi onkin huolestuttavaa, että vanhempien kiinnostus lasten pelejä kohtaan vähenee jo lasten ollessa 5–6-vuotiaita. Vaikka vanhempia ei kiinnostaisi lastensa pelit, olisi tärkeää, että vanhemmat osoittaisivat olevansa kiinnostuneita myös tästä alueesta lastensa elämää. Myöskään pelien valvominen ei onnistu, jos peliä ei tunne. Vanhempien kuitenkin tulisi olla tietoisia siitä, että lapsi pelaa ikätasolleen ja kehitykselleen sopivaa peliä. (Suoninen 2014, 73).

Lasten eniten käyttämä media läpi lapsuuden on kirjat, sarjakuvat ja lehdet. Lukeminen muuttaa muotoaan lapsen kasvaessa, kun lapsi lukee itse ja hän alkaa lukemaan sarjakuvia ja lehtiä. Käytännössä kaikki suomalaislapset ovat viikoittain tekemisissä lukemisen kanssa. Suomalaislapset vierailevat kirjastossa hyvinkin säännöllisesti, tästä syystä kirjasto olisi luonteva paikka järjestää mediakasvatusta. Myös musiikin ja radion kuuntelu on tasaista läpi lapsuuden. Se ei ole päivittäisessä käytössä niin yleistä kuin kirjojen lukeminen. (Suoninen 2014, 46–50).

Aikuisilla on merkittävä rooli sen suhteen millaisia mediankäytön toimintamalleja tai mediakulttuuria luodaan tai näytetään lapsille. (Vilmilä 2015, 34). Lähes kaikissa 0–8-vuotiaiden lasten kodeissa mediankäyttö jossain muodossa on arkipäivää. Mitä pienemmästä lapsesta on kyse, sitä suuremmassa roolissa on perheen antama mediakasvatus. Vanhemmat tarvitsevat lisää tukea mediakasvatuksen toteuttamiseen. Tähän tarpeeseen voi vastata varhaiskasvatuksen lisäksi erilaiset järjestöt tai hankkeet, jotka järjestävät mediakasvatuskoulutusta. (Suoninen 2014, 72, 74). Vanhemmat tuntevat lastensa mediankäyttöä sitä enemmän mitä pienempi lapsi on kyseessä. Pienimmät lapset tarvitsevat eniten tukea, että ylipäättensä pääsevät käyttämään mediaa, se selittää myös sen, että vanhemmat tuntevat tämän ikäisen lapsen mediankäyttöä parhaiten. Vanhemmat ovat tietoisimpia lastensa mediasisällöistä eniten kirjojen, sitten kuvaohjelmien, internetin ja vähiten digitaalisten pelien sisällöistä. Vanhemmat myös keskustelevat lastensa kanssa melko paljon eri mediasisällöistä. (Suoninen 2014, 52–25). Mitä paremmin vanhemmat ovat tietoisia lastensa käyttämän median sisällöstä, sitä paremmin he pystyvät toteuttamaan mediakasvatusta. Vanhemmat voivat rajoittaa lapsensa mediankäyttöä, suojella heitä haitalliselta sisällöltä ja keskustella median herättämistä asioista ja tunteista, kun he tietävät millaista mediaa heidän lapsensa käyttävät.

Kuten Lasten mediabarometrin 2013 tulokset kertovat media on hyvin tärkeässä roolissa jo aivan pientenkin lasten elämässä. Varhaiskasvatuksen tulisi vastata median mukanaan tuomiin ilmiöihin ja mahdollistaa varhaiskasvatusikäisille lapsille mediakasvatusta, jossa opetellaan median tulkintataitoja.

Tärkeää on huomioida, että varhaiskasvatuksen työntekijöillä on sellaiset taidot, että he pystyvät toimimaan vanhempien tukena heidän mediakasvatustyössään. Mediakasvatus on ollut varhaiskasvatuksessa muutamien aktiivisten kasvattajien vastuulla ja nyt peräänkuulutetaan pedagogista erityisosaamista myös mediakasvatuksen järjestämisessä. (Suoninen 2014, 72). Joissain varhaiskasvatustyksiköissä on jopa saatettu ylpeillä sillä, että he ovat mediavapaata aluetta. Tämä ei kuitenkaan ole totta, koska media on vahvasti läsnä kaikkialla.

Mediakasvatuksen vieraus kasvatuksen kentällä voi johtua siitä, että opettajan on edelleen mahdollista valmistua ilman perustietoja mediakasvatuksesta. Tämä johtuu siitä, että vaikka mediakasvatuskoulutusta on laajasti saatavilla opettajankoulutuksen kentällä, sen laatu on epätasaista. Mediakasvatuksen tulisi perustua tutkimustietoon ja tässä avainasemassa ovat ammattikasvattajien (lastentarhanopettajat ja opettajat) kouluttaminen. Koulututtua tulisi esimerkiksi täydennyskoulutuksessa, jotta osattaisiin vastata nykypäivän tarpeisiin. Monesti koulututtumisen esteenä pidetään ajanpuutetta, mutta oman osaamisen päivittäminen sitä vaativalle tasolle katsotaan olevan osa ammattitaitoa ja sille tulee löytyä aikaa. (Vilmilä 2015, 12, 22–23, Suoninen 2014, 74). Media kehittyy jatkuvasti, jolloin tutkimuksen on vaikea pysyä sen perässä. Myös mediakasvatuksen käsitteet ja terminologia muuttavat muotoaan, joka osaltaan luo sekavuutta mediakasvatuksen kentälle. (Vilmilä 2015, 20–21).

Mediakasvatuksen kehittämiseksi myös lastenneuvolan henkilökuntaa olisi hyvä kouluttaa osallistumaan mediakasvatukseen. Kolmas sektori (järjestöt jne.) pystyisi myös vastaamaan jatkuvaan mediakasvatuksen koulutuksen tarpeeseen, jos sille vain suunnattaisiin määrärahoja. Mediakasvatus on laajentunut perinteisten instituutioiden lisäksi erityisesti kirjastoihin ja kulttuurialalle. Mediakasvatuksen lisääminen vaatii monen eri tahon ammattilaisten välistä yhteistyötä. (Suoninen 2014, 74–75, Hyvä medialukutaito; Suuntaviivat 2013–2016, 7, 14).

2.4 Mediakasvatusta ohjaavat säädökset ja asiakirjat

Mediakasvatuksen toteuttamiselle looginen paikka on varhaiskasvatuspalvelut, joka tavoittaa suuren osan lapsista. Jotta mediakasvatukselle saadaan luotua kestävät rakenteet, tulee se huomioida jo varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa. Medialukutaidon kehittäminen tulee huomioida myös kuntatason asiakirjoissa, yksikkökohtaisissa suunnitelmissa sekä yhteistyötahojen medialukutaidon

edistämissuunnitelmissa. Mediakasvatus tulee huomioida myös varhaiskasvattajien koulutuksessa ja täydennyskoulutuksissa, jotta heillä on taitoa ja keinoja toteuttaa mediakasvatusta. Medialukutaidon kehittyminen on elinikäinen prosessi, joka tulee huomioida kaikissa koulutusinstituutioissa. (Hyvä medialukutaito; Suuntaviivat 2013–2016, 14, 26). Varhaiskasvatustoimintaa ohjaa varhaiskasvatustoi-
minta-
laki, varhaiskasvatustoi-
minta-
suunnitelman perusteet, paikalliset varhaiskasvatustoi-
minta-
suunnitelmat, yksikkökohtaiset varhaiskasvatustoi-
minta-
suunnitelmat tai toimintasuunnitelmat sekä lapsen oma varhaiskasvatustoi-
minta-
suunnitelma. Mediakasvatusta ohjaavia asiakirjoja ovat varhaiskasvatustoi-
minta-
suunnitelman perusteet (2005) ja sitä täydentävä julkaisu mediakasvatus varhaiskasvatuksessa julkaisu (2008). Varhaiskasvatustoi-
minta-
suunnitelman perusteissa ei paneuduta mediakasvatukseen, joten sitä ei tarkastella tarkemmin tässä yhteydessä. Tutkimustulosten yhteydessä palataan tarkemmin varhaiskasvatustoi-
minta-
suunnitelman perusteisiin.

2.4.1 Mediakasvatus varhaiskasvatuksessa julkaisu

Valtakunnallinen varhaiskasvatustoi-
minta-
suunnitelma (2005, 21) sisältää vain yhden mediakasvatukseen liittyvän maininnan. ”Kasvattajat tutustuvat myös siihen todellisuuteen, jota lasten leikit heijastavat. Kasvattajat seuraavat esimerkiksi lasten populaarikulttuuria, johon media kuuluu nykypäivänä oleellisena osana.”. Tämä maininta ilmenee lapselle ominaisen tavan toimia otsikon yhteydessä, jonka alaotsikosta leikki ja sen alaotsikosta kasvattajayhteisön toiminta. Mediakasvatus varhaiskasvatuksessa (2008) -julkaisu täydentää valtakunnallista varhaiskasvatustoi-
minta-
suunnitelmaa mediakasvatuksen osalta. Sen arvot kasvatuspäämäärät ja tavoitteet noudattavat valtakunnallista varhaiskasvatustoi-
minta-
suunnitelmaa. Julkaisun näkökulmina ovat taidekasvatuksellinen, ilmaisullinen, teknologiakasvatuksellinen, yhteiskunta- ja kulttuurikasvatuksellinen näkökulma sekä suojelullinen näkökulma. Mediakasvatus varhaiskasvatuksessa julkaisu myös korostaa lasten iän, kehitysvaiheen, toiminnallisen ja leikillisen tavan oppia sekä osallisuuden huomioimista. Mediakasvatuksessa toimintaprosessi on tärkeämpää kuin siitä saatava tulos. (Mediakasvatus kuntien varhaiskasvatuksessa 2013, 12, Mediakasvatus varhaiskasvatuksessa 2008, 10). Mediakasvatus varhaiskasvatuksessa julkaisussa korostetaan mediakasvatuksen yksilöllisyyttä, jossa huomioidaan lapsen ajattelun kehittyminen, turvalliset mediasisällöt, ajanmukaisten mediavälineiden käytön opettelu, oman mediakulttuurin tiedostaminen ja siinä toimiminen sekä vastuullinen mediankäytön opettelu. Taitoja joita julkaisun mukaan median avulla voidaan käsitellä ja oppia ovat faktan ja fiktion erottaminen, tunteiden hallinta, identiteetin kehittyminen, empatia- ja roolinottotaidot ja turvataidot. Lisäksi lapsen kehitystä voidaan tukea

etsimällä median avulla lapsille sellaista sisältöä, joka auttaa lasta hänen kehitysvaiheeseensa sopivalla tavalla. Mediakasvatusta voidaan käyttää myös lapsen kokemusmaailman lisääjänä. Keskeistä lasten mediakasvatuksessa ovat medialeikit, koska ne ovat osa lastenkulttuuria. Lasten sosiaaliset taidot kehittyvät yhteisten mediakokemusten myötä ja yhdessä tekemällä. Lasten mediankäyttö on sosiaalista toimintaa, koska sitä tehdään yhdessä ja siihen liittyvistä ilmiöistä keskustellaan yhdessä. Kaikki tässä kappaleessa luetellut tavat toimia tukevat lapsen kriittisen medialukutaidon oppimista. Kriittisen medialukutaidon oppiminen on elinikäinen prosessi. (Mediakasvatus varhaiskasvatuksessa 2008, 7, 11–14, 17–18, 27).

Aikuisen roolia korostetaan mediakasvatuksessa, lapsen ei voi antaa toimia yksin median parissa. Mediakasvatus on kodin ja päiväkodin yhteistyötä, sitä toteutetaan yhteisen arvopohjan perusteella. Aikuisten on kunnioitettava lasten omaa mediakulttuuria. Kodeissa tehtävä mediakasvatus painottuu lapsen arjen mediankäytön tukemiseen ja ohjaamiseen. Vanhempien rooliin mediakasvattajina kuuluu myös osallistua lasten mediankäyttöön. Varhaiskasvattajan rooli mediakasvattajana taas on antaa lapsille mahdollisuus harjoitella mediataitoja monipuolisesti. Mediankäyttö ei ole varhaiskasvatuksesta irrallinen osa, koska perheen mediankäytön tavat heijastuvat myös varhaiskasvatuksen arkeen lasten leikkien, pohdintojen, tunteiden sekä tietojen ja taitojen välityksellä. (Mediakasvatus varhaiskasvatuksessa 2008, 11, 17, 28). Varhaiskasvatuksen mediakasvatuksessa tulee huomioida erityisen huolella erityisryhmät, johon kuuluvat mm. erityisen tuen tarpeessa olevat lapset ja eri kulttuuritaustaiset lapset. Yleensä erityisryhmien lapset tarvitsevat mediakasvatusta erityisen paljon. Mediaa voidaan hyödyntää myös apuvälineenä esimerkiksi kielenkehityksen tai havaintomotoristen taitojen harjoittelussa. (Mediakasvatus varhaiskasvatuksessa 2008, 29).

Mediakasvatus on ollut huonosti näkyvissä varhaiskasvatussuunnitelmassa ja opetussuunnitelmissa. Uudistuvissa tai nyt jo uudistuneissa opetussuunnitelmissa tulee huomioida mediakasvatus. (Suoninen 2014, 74).

2.4.2 Euroopan unionin direktiivi ja YK:n lapsen oikeuksien sopimus

Euroopan unionin audiovisuaalisia mediapalveluita koskevassa direktiivissä (2007,65/EY) käsitellään medialukutaito osana jokaisen maailman maan kansalaisen perusoikeutta. Siinä mediakasvatus nähdään tapana toteuttaa jokaisen ihmisen oikeutta saada informaatioita ja ilmaista itseään ja näin ollen

mediakasvatus rakentaa kestäväää demokratiaa.(Merilampi 2014, 37–38). Jotta mediataitoa voidaan edistää, tulee tiedostaa digitaalisen kehityksen hyödyt, mutta samalla myös sen riskit. Keinoina edistää mediakasvatusta Euroopan komissio on vuonna 2009 antanut medialukutaidon kehittämiseksi toimenpiteitä, joihin kuuluu muun muassa monimmatillinen yhteistyö eri mediakasvatusta antavien tahojen välillä. Valtamedian roolina olisi kehittää medialukutaitoa edistäviä käytänteitä ja normeja. Mediakasvatuksen toteuttamisessa tulee hyödyntää monipuolisia opetusmenetelmiä ja mediakasvatuksessa tulee huomioida yksilölliset tarpeet, kuten eri väestöryhmien tarpeet. (Hyvä medialukutaito; Suuntaviivat 2013–2016, 15).

Myös YK:n lapsen oikeuksien sopimuksessa korostetaan lapsen roolia aktiivisena toimijana. Mediakasvatuksen tavoitteena on lapsen kokonaisvaltainen hyvinvointi, jossa medialukutaidon edistämisellä on merkittävä rooli. Medialukutaidon edistämiseen kuuluu muun muassa lapsen turvasta huolehtiminen, leikki, osallisuus, itseilmaisuus ja tiedon vastaanottaminen ja tuottaminen. YK:n lastenoikeuksissa korostetaan mediakasvatuksessa lasten osallisuuden huomiointia lapsen kehitystason mukaan, lapsen edun ensisijaisuutta ja lasten yhdenvertaisuutta. Mediakasvatuksessa on myös huolehdittava lapsen sanan- ja ilmaisuvapauden sekä suojelun välisestä tasapainosta. (Hyvä medialukutaito; Suuntaviivat 2013–2016, 8).

YK:n lapsen oikeuksien sopimuksessa mainitaan lasta kasvattavien tahojen ymmärryksen mediakasvatuksen tärkeydestä edesauttavan lasten oikeuksien toteutumista. Myös vanhempien ja varhaiskasvattajien välistä yhteistyötä korostetaan ja vanhempien oikeutena on saada tukea mediakasvatustehtäväänsä. Mediakasvatus on ensisijaisesti vanhempien vastuulla. (Hyvä medialukutaito; Suuntaviivat 2013–2016, 8). Perheiden erilaiset mediankäyttötavat vaikuttavat myös vanhempien kykyyn antaa mediakasvatusta, medialukukykysiset vanhemmat kasvattavat lapsistaan medialukutaitoisia. Monesti vanhemmat mieltävät mediakasvatuksen yleiseen kasvattamiseen ja käytetyt keinot ovat samoja: keskustelu, rajat ja yhdessäolo. Mitä enemmän vanhemmat paneutuvat lasten mediankäyttöön sitä enemmän he ymmärtävät lasten leikkejä ja voivat ohjata lapsia oikeisiin valintoihin. (Hyvä medialukutaito; Suuntaviivat 2013–2016, 14–15).

YK:n lapsen oikeuksien sopimuksessa myös valtamediaa kehoitetaan tuottamaan laadukasta, hyvinvointia ja kehitystä tukevaa sisältöä. Yleisradio on pitkään ollut merkittävä mediakasvatuksen edistäjä, se on tuottanut laadukasta lastenmediaa sekä mediakasvatusmateriaalia verkkosivuilleen. (Hyvä medialukutaito; Suuntaviivat 2013–2016, 8,11).

YK:n kasvat-, tiede- ja kulttuurijärjestö UNESCO ja monet muut YK:n järjestöt ovat huomanneet tarpeen kehittää ja edistää mediakasvatuksen toteuttamista. Käytännön toimet ovat kuitenkin olleet vähäisiä. (Merilampi 2014, 39). UNESCO panostaa opettajankoulutukseen, jotta kasvatuksen kentälle saadaan mediakasvatustaitoisia opettajia (Hyvä medialukutaito; Suuntaviivat 2013–2016, 17). Suomessa mediakasvatusta on pyritty edistämään ottamalla kolmannen sektorin toimijat mukaan mediakasvatuksen toteuttamiseen. Näitä kolmannen sektorin toimijoita ovat kansalaisjärjestöt, yhdistykset sekä muut kulttuuri- ja taidelaitokset. Mukana mediakasvatuksen edistämässä on yleisesti tunnettuja Suomalaisia järjestöjä, kuten Mannerheimin Lastensuojeluliitto ja Pelastakaa Lapset ry. Erilaiset medialukutaitoa edistävät hankkeet mahdollistuu Opetus- ja kulttuuriministeriön niille antamalla rahoituksella. Tällaisia hankkeita on esimerkiksi erilaiset valtakunnalliset mediahankkeet. (Hyvä medialukutaito; Suuntaviivat 2013–2016, 9, 12). Tälläkin hetkellä käynnissä on esimerkiksi Oivalluksia eskarista! -hanke, jonka tarkoituksena on edistää monilukutaitoa ja mobiilia oppimista. Erilaiset hankkeet saattavat sijoittua maantieteellisesti epätasaisesti, jolloin mediakasvatuksen saatavuuteen liittyy eriarvoisuutta. Hankkeiden kerryttämä tieto ja osaaminen voi jäädä pian hankkeen päättymisen jälkeen unohduksiin. Tärkeää olisikin saada käytännöt vakiintumaan esimerkiksi kirjaamalla niitä opetussuunnitelmiin. (Hyvä medialukutaito; Suuntaviivat 2013–2016, 21–22).

2.4.3 Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2017

Varhaiskasvatus on elänyt muutaman viimevuoden muutosten aikaa. Uutta varhaiskasvatustalakeia on odotettu jo pitkään. Uuden varhaiskasvatustalain ensimmäinen osa astui voimaan elokuussa 2016, jonka jälkeen alettiin valmistelemaan uutta valtakunnallista varhaiskasvatussuunnitelmaa. Uuden varhaiskasvatussuunnitelman perusteet julkaistiin 18.10.2016 ja paikalliset varhaiskasvatussuunnitelmat tulee olla käytössä 1.8.2016 alkaen. Uusi varhaiskasvatussuunnitelman perusteet on velvoittava, kun tähän asti se on ollut ohjeistava. Lopullinen versio varhaiskasvatussuunnitelman perusteista 2017 julkaistiin 18.10.2016, joten sen tarkempi analyysi ei ehtinyt mukaan tähän tutkimukseen.

Uudessa varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa mediakasvatus on huomioitu monella lapsen kehityksen osa-alueella. Mediakasvatusta käsitellään monilukutaito ja tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen sekä leikin, ilmaisun (etenkin kuvallisen ilmaisun) ja minä ja meidän yhteisömmä

otsikoiden alla. Monilukutaito ja tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen kappaleessa käsitellään medialukutaitoa yhtenä monilukutaidon osana. Tieto- ja viestintäteknologiset taidot ovat tulevaisuuden taitoja. Monilukutaito on erilaisten viestien, ympyröivän maailman ymmärtämisen ja vuorovaikutuksen kannalta olennainen taito. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2017, 2016, 17). Monilukutaitoa korostetaan myös koulun opetussuunnitelmassa. Monilukutaito ilmiönä nousi esille myös tätä tutkimusta varten luetussa kirjallisuudessa, mutta termiä monilukutaito käytettiin vähän. Leikin yhteydessä mediasta puhutaan osana lasten leikkejä ja kulttuuria. Lasten kulttuurin ja heidän käyttämänsä median tunteminen auttaa kasvattajaa ymmärtämään paremmin lasten leikkejä. Tässä yhteydessä myös aikuisen nähdään voivan oppia lapsilta. Myös vanhempien ja varhaiskasvattajien välinen yhteistyö mainitaan leikin yhteydessä. . (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2016, 2016, 39). Mediasta puhutaan myös kuvallisen ilmaisun yhteydessä. Mediaesitys on keino toteuttaa kuvallista ilmaisua. Mediasisältöjen havainnointi kuvataan myös keinona tulkita ja kertoa omia ajatuksiaan. . (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2016, 2016, 31). Tässä kuvataan median keinoja tuottaa ja tulkita mediaa. Minä ja meidän yhteisömme otsikon alla media mainitaan yhtenä keinona ja näkökulmana tutustua ja tarkastella lapsen elinympäristöä. Tässä yhteydessä mediakasvatuksesta puhutaan myös omassa kappaleessa, jossa avataan tarkemmin mitä varhaiskasvatuksen mediakasvatusta pitää sisällään. Siinä käsitellään mediakasvatusta lasten aktiivisen toimijuuden kannalta, jossa lapsilla on mahdollista tutustua erilaisiin median muotoihin ja tuottaa itse mediaa. Myös kriittistä suhtautumista mediaan opetellaan lasten kanssa ja opetellaan mediaan liittyviä turvataitoja. Median sisällöt huomioidaan myös lapsille annettavassa muussa kasvatuksessa, esimerkiksi liikunnassa. . (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2016, 2016, 43–44).

2.5 Mediakasvatuksen tutkimuksen tulevaisuus

Mediakasvatuksesta tehtävällä tutkimuksella on merkittävä rooli mediakasvatusta edistävien tahojen työssä. Tutkimukset tuottavat ajantasaista tietopohjaa, jolle mediakasvatuksen tulee rakentua. Erilaiset tutkimusorganisaatiot, yliopistot ja korkeakoulut ovat merkittävässä roolissa tutkimusten toteuttamisessa. (Hyvä medialukutaito; Suuntaviivat 2013–2016, 13).

Lasten mediabarometri 2013 selvityksessä on kartoitettu 0–8-vuotiaiden lasten mediankäyttötottumuksia. Pienten lasten mediankäyttöä on tutkittu vähän ja siitä tarvitaan lisää tietoa, jotta pienille lapsille suunnattua mediakasvatusta sekä sitä koskevaa päätöksentekoa ja kehityshankkeita voidaan

kehittää ja suunnitella juuri sille ikäryhmälle sopivaa mediakasvatusta. (Suoninen 2013, 8–9). Fanny Vilmilä on tehnyt kartoituksen Mediakasvatuksen tutkimuksellisesta kehittämisestä (2015), jossa hän kartoittaa millaisia tutkimuksia tulisi tehdä, jotta mediakasvatuksesta olisi mahdollisimman monipuolista ja laajaa tutkimusta. Vilmilä nostaa esille myös pienten lasten mediasuhteen tutkimuksen, etenkin 0–2-vuotiaiden mediankäytöstä tiedetään suhteessa hyvin vähän. Myös muiden erityisryhmien kuten maahanmuuttajataustaisten tai tyttöjen ja poikien median käytön eroista tiedetään melko vähän. Vilmilän tutkimuksen mukaan tiivistetysti voidaan sanoa, että tulevaisuuden tutkimuksen tulisi liittyä konkreettisemmin lasten elämään, siihen miten media on läsnä, miten se vaikuttaa lasten elämään ja miten lapset toimivat median kanssa. Myös yhä pienempien (0–2-vuotiaiden) lasten mediankäytöstä ja sen merkityksestä halutaan saada lisää tietoa. Mediakasvatukseen toivotaan myös toiminnallisempia ja osallistavampia toimintatapoja. Vilmilä nostaa tutkimustarpeen myös esille lasten vertaisoppimisen ja sosiaalisten taitojen oppimisen sekä lasten median parissa kohtaamien ilmiöiden tutkimiseksi. Myös vanhempien mediasuhteesta ja mediakasvatustaidoista haluttaisiin saada lisää tietoa. (Vilmilä 2015, 19, 31–34). Myös Pennanen (2009, 186–187) toteaa, että mediatutkimusta on tehty vähän alle kouluikäisten lasten näkökulmasta, koska tutkimusmenetelmissä ei ole huomioitu lasta. Monesti lasten mediankäytöstä kertoo lasten vanhemmat tai ainakin heiltä pyydetään täydennystä lasten kertomiin tietoihin. Tällöin lasten mediankäytön kartoitus on aikuisista lähtevää, ei lasten omaa kokemusta huomioivaa. (Pennanen 2009, 186–187).

3METODOLOGIA

Tutkimuksen tarkoituksena on selvittää miten mediakasvatus näkyy suomalaisissa kuntien varhaiskasvatussuunnitelmissa. Varhaiskasvatussuunnitelma (VASU) on toimintaa ohjaava asiakirja, jossa määritellään varhaiskasvatuksen tavoitteet ja päämäärät. Kunnalliset varhaiskasvatussuunnitelmat tehdään kunnissa eri varhaiskasvatuksen ammattilaisten toimesta. Usein varhaiskasvatussuunnitelmia tehdään monimammatillisissa työryhmissä, jotka kokoontuvat asian tiimoilta muutaman kerran. Varhaiskasvatussuunnitelman teossa huomioidaan myös vanhempien, lasten ja muiden lasten kasvun ja kehityksen kannalta tärkeiden ammattilaisten (esim. neuvolan terveydenhoitajat) näkökulma. Kunnallisten varhaiskasvatussuunnitelmien perustana on valtakunnallinen varhaiskasvatussuunnitelman perusteet (2005). Jokaisessa kunnassa tehdään vielä kunnallisen varhaiskasvatussuunnitelman lisäksi päivähoitoyksikkökohtaiset varhaiskasvatussuunnitelmat. Joillakin kunnilla on aluevasu tai seutuvasu yksikkökohtaisten varhaiskasvatussuunnitelmien sijasta. Myös perhepäivähoitoa ja ryhmäperhepäivähoitoa ohjaavat varhaiskasvatussuunnitelmat, ne voidaan tehdä erikseen huomioiden perhepäivähoidon erityispiirteet. Jokaiselle lapselle on myös tehtävä henkilökohtainen varhaiskasvatussuunnitelma, jossa käsitellään lapsen kasvua, kehitystä ja oppimista sekä asetetaan lapsikohtaiset varhaiskasvatuksen tavoitteet yhdessä vanhempien kanssa.

Mediakasvatus vaikuttaa olevan vieras aihe varhaiskasvatuksen kentällä työskenteleville. Oman kokemukseni mukaan jota myös tukevat monet opinnäytteet (mm. Pääjärvi 2009). Mediakasvatusta kyllä annetaan, mutta se on ilmiönä vieras. Etenkin viime vuosina erilaiset medialaitteet, kuten tablettitietokoneet ja älypuhelimet ovat yleistyneet jo varhaiskasvatusikäisten lasten keskuudessa, jolloin myös mediakasvatuksen merkitys korostuu. Monet kentän työntekijät kokevat ettei heillä ole riittävästi tietoa opettaa lasta median käytössä. Näin puhuessaan he usein tarkoittavat sitä, että lapset osaavat käyttää medialaitteita paremmin kuin kasvattajat. Kuitenkin lasten kanssa keskustellaan esimerkiksi median sisällöstä, ikärajoista ja luetaan satuja. Mediakasvatusta siis annetaan usein tietämättään. Mediakasvatuksen merkitys on usein kentällä työskenteleville varhaiskasvattajille epäselvää ja siksi se vaikuttaa herättävän niin negatiivista suhtautumista asiaan. Media on kuitenkin

merkittävä osa nykyaikaa eikä siltä voi välttyä. Useissa kunnissa on alettu lisäämään median käyttöä esimerkiksi vanhemmille tiedotettaessa ja monissa päiväkodeissa on otettu käyttöön mobiilisovellus lasten läsnäolojen seuraamiseen.

Tässä tutkimuksessa pääpaino on kuitenkin kunnallisissa varhaiskasvatussuunnitelmissa. Yleensä kunnalliset varhaiskasvatussuunnitelmat noudattelevat valtakunnallista varhaiskasvatussuunnitelmaa, näissä huomioidaan paikalliset tavoitteet ja erikoisuudet (esimerkiksi oman kunnan kuntatietoisuus ja kunnan nähtävyydet). Yksikkökohtaiset varhaiskasvatussuunnitelmat taas puolestaan myötäilevät kuntakohtaisia varhaiskasvatussuunnitelmia, näissä huomioidaan oman päivähoitoyksikön tarjoamat mahdollisuudet. Mitä kauemmaksi valtakunnallisesta varhaiskasvatussuunnitelmasta mennään, sitä lyhempiä ja tiivistetympiä varhaiskasvatussuunnitelmat ovat. Yksikkökohtaiset varhaiskasvatussuunnitelmat ovat usein myös helppolukuisempia kuin esimerkiksi valtakunnallinen varhaiskasvatussuunnitelma. Tämä perustuu siihen, että lasten vanhempien oletetaan todennäköisemmin lukevan lapsen päivähoitoyksikön varhaiskasvatussuunnitelma, kuin valtakunnallista varhaiskasvatussuunnitelmaa.

Kunnalliset varhaiskasvatussuunnitelmat ovat tutkimuksen perustana, koska ne määrittelevät kuntien varhaiskasvatukselle asetetut tavoitteet ja ne kattavat kaikki kunnan päivähoitoyksiköt. Jos kunnan varhaiskasvatussuunnitelmassa mainitaan mediakasvatus, tulisi se huomioida myös eri päivähoitoyksiköissä. Tutkimalla kuntien varhaiskasvatussuunnitelmia saadaan kattava otos siitä miten mediakasvatus on huomioitu suomalaisessa varhaiskasvatuksessa.

Tutkimusaineisto koostuu kunnallisten varhaiskasvatussuunnitelmien lisäksi varhaiskasvatuksen perusteet -julkaisusta (2005) sekä VASU:a täydentävästä Mediakasvatus varhaiskasvatuksessa -julkaisusta (Stakes ja Opetusministeriön Mediamuffinssi -hanke 2008). Näihin asiakirjoihin on perehdytty, jotta saadaan vertailupohjaa sille miten mediakasvatuksen tulisi näkyä varhaiskasvatusta ohjaavissa asiakirjoissa.

Tutkimus rajoittuu varhaiskasvatukseen, vaikka päiväkodeissa annetaan myös esiopetusta. Esiopetusta ohjaavat esiopetussuunnitelmat. Vuonna 2009 Kerhokeskus - koulutyön tuki ry. ja Opetushallitus julkaisivat mediakasvatus esi- ja alkuopetuksessa-julkaisun, joka on jatkoa mediakasvatus varhaiskasvatuksessa julkaisulle. Tutkimuksessa ei kuitenkaan perehdytä tähän asiakirjaan sen syvällisemmin, koska tämän tutkimuksen resurssien puitteissa ei ole mahdollista

tutustua varhaiskasvatussuunnitelmien lisäksi myös esiopetussuunnitelmiin. Uusi valtakunnallinen esiopetussuunnitelma on hyväksytty 22.12.2014 ja paikalliset esiopetussuunnitelmat ovat pitäneet olla käytössä 1.8.2016 alkaen. Uudessa esiopetussuunnitelmassa on huomioitu mediakasvatus. (Esiopetussuunnitelma, 2016).

Tutkimuksessa perehdytään myös asiayhteyksiin, joissa mediakasvatus tai muu mediakasvatukseen liittyvä sana, joista tässä tutkimuksessa käytetään nimeä mediamaininta, ilmenee. Tutkimuksessa pyritään selvittämään mediakasvatuksen numeerisen esiintymisen lisäksi mediakasvatuksen tavoitteita. Nämä mediakasvatuksen tavoitteet selvitetään juuri sanan ilmenemisen asiayhteyden kautta. Koska mediakasvatusta annetaan osittain tietämättään, on tutkimukseen haluttu sisällyttää myös mediakasvatukseen vahvasti liittyvät ilmiöt, kuten televisio ja erilaiset konsoli/tietokonepelit. Näitä mainitaan varhaiskasvatussuunnitelmissa jonkin verran ilman, että mediakasvatus sanaa on mainittu. Asiayhteydestä voi kuitenkin päätellä, että kyseessä on mediakasvatus vaikka siitä ei välttämättä suoraan puhutakaan.

3.1 Tutkimusmenetelmän valinta

Metodi (ylipäätään mikä tahansa) on välttämätön tutkimuksen kannalta, koska tieteelliseltä tutkimukselta vaadittu järjestelmällisyys ja järkipärisyys toteutuvat vain sitä käyttämällä. Menetelmä ohjaa tutkimusta ja sitä tehdessä on noudatettava tieteellisen työn periaatteita. Tarkka metodin käyttäminen vähentää tutkijan omia ennakkoluuloihin perustuvia tulkintoja ja intuitioon perustuvaa analyysia. Metodin käyttäminen kuuluu tieteellisiin käytäntöihin. (Salminen 2011,1).

Tämän tutkimuksen aineisto koostuu koko Suomen kuntien varhaiskasvatussuunnitelmista, pois lukien Ahvenanmaan kunnat. Tutkimus on laaja eli tältä osin voitaisiin puhua määrällisestä, eli kvantitatiivisesta tutkimuksesta. Tutkimus kuitenkin pitää sisällään myös laadullisen, eli kvalitatiivisen osuuden, jossa tarkastellaan sanojen merkitystä. Aineiston analyysissa tehdään kvalitatiivista aineistonanalyysiä osittain kvantitatiivisin menetelmin. Tutkimuksen menetelmäksi valitsin sisällönanalyysin ja tutkimuksessa on lisäksi paljon piirteitä systemaattisesta kirjallisuuskatsauksesta.

3.2 Sisällönanalyysi tutkimusmenetelmänä

Tässä tutkimuksessa käytän tutkimusmenetelmänä sisällönanalyysia. Sisällönanalyysi on yksittäinen metodi ja analyysitapa. Se liittyy tavalla tai toisella kaikkiin kvalitatiivisen tutkimuksen analyysimenetelmiin. Sisällönanalyysi on menettelytapa, joka mahdollistaa dokumenttien analysoinnin systemaattisesti ja objektiivisesti. Dokumentti voi olla mikä tahansa kirjallinen materiaali, joka tässä tutkimuksessa koostuu kunnallisista varhaiskasvatussuunnitelmista. (Tuomi & Sarajärvi, 2009, 91). Sisällönanalyysia käytetään, kun halutaan etsiä tekstistä merkityksiä (Tuomi & Sarajärvi, 2009, 104). Sisällönanalyysilla pyritään saamaan kuvattua ja järjestettyä tutkittava ilmiö tiivistetysti ja samalla selkeästi. Aineistoa selkiytettäessä tulee olla tarkkana, että aineiston informaatio ei katoa. Laadullisessa sisällönanalyysissa analyysin tarkoituksena on lisätä aineiston informaatioarvoa. (Tuomi & Sarajärvi, 2009, 103 & 108).

Sisällönanalyysin muodoista tutkimukseni on eniten teoriaohjaavaa sisällönanalyysia, jossa aineistosta valitaan tutkimuksen analyysiyksiköt. Aikaisempi tieto kuitenkin ohjaa tai auttaa analyysia. Teoriaohjaavassa sisällönanalyysissa aineiston keruutapaa ei rajata tarkkaan, vaan aineistoa voi kerätä monin eri tavoin. (Tuomi & Sarajärvi, 2009, 96–97). Tässä tutkimuksessa juuri analyysiyksiot, eli eri mediamaininnat on poimittu mediakasvatusta koskevasta kirjallisuudesta. Lähtökohtana tutkimuksessa etsitään vain hyvin yleisiä käsitteitä. Tutkimuksessa myös käsitellään asiayhteyttä, jossa eri mediakasvatukseen liittyvät sanat ilmenevät ja sen kautta myös nousee esille tutkimusmateriaalin kannalta uusia käsitteitä. Teoriaohjaavaa sisällönanalyysia ohjaa abduktiivinen päättelytapa, jonka mukaan teoriaa voidaan muodostaa, kun havaintojen tekoa ohjaa johtojatous, jonka mukaan tutkimuksessa edetään. (Tuomi & Sarajärvi, 2009, 95 & 97). Teorialähtöisessä sisällönanalyysissa ei ole tiettyä tapaa tehdä johtopäätöksiä, vaan tutkija voi vapaasti vaihdella valmiita ajattelumalleja tai antaa aineiston ohjata ajatteluprosessiaan. Myös eri ajattelutapojen yhdistäminen mahdollistaa uuden tiedon luomisen. (Tuomi & Sarajärvi, 2009, 97). Tässä tutkimuksessa juuri kävi niin, että aineistosta nousseiden, tutkimuksen kannalta uusien käsitteiden johdosta teoria muokkaantui useaan otteeseen ja alkuperäinen tutkimussuunnitelma eli jatkuvasti. Uusien ajattelutapojen kautta tutkimus olisi voinut laajeta vielä vaikka kuinka paljon entisestään.

Tässä tutkimuksessa on myös paljon yhtäläisyyksiä systemaattisen kirjallisuuskatsauksen kanssa. Kuten kirjallisuuskatsausta niin myös sisällönanalyysia voidaan pitää sekä metodina että

moneen erilaiseen analyysikokonaisuuteen sopivana teoreettisena kehyksenä. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 91).

Systemaattisessa kirjallisuuskatsauksessa kyseessä on yksi tarkkaan määritelty ilmiö, mutta aineisto kerätään aikaisemman tutkimuksen pohjalta, eli tehdään tutkimusta tutkimuksista. Kun käytetään sisällönanalyysia tutkimusmenetelmänä, tutkimuskohteeksi tulee valita tarkkaan rajattu ja kapea ilmiö, josta on kerrottava kaikki mitä siitä saadaan selville (Tuomi & Sarajärvi 2009, 92). Tämän tutkimuksen aihe on tarkkaan määritelty ilmiö, mutta siitä ei ole tarpeeksi aikaisempaa tutkimusta, että voisoin käyttää tutkimusmetodina systemaattista kirjallisuuskatsausta. Tuomen ja Sarajärven (2009,92–93) esittämän sisällönanalyysin etenemisen rakenne muistuttaa hyvin paljon kirjallisuuskatsauksen etenemisen rakennetta. Sisällönanalyysia voidaan tehdä eri lähestymistavoilla, jotka kuitenkin peruseräilläään noudattelevat samaa kaavaa. Tämä tutkimus on sisällönanalyysin lähestymistavoista eniten teoriaohjaavaa sisällönanalyysia. Teoriaohjaava sisällönanalyysi etenee aineiston ehdoilla. Lyhyesti sanottuna tutkimuksen vaiheet etenevät seuraavalla tavalla: Sen ensimmäisessä vaiheessa eli redusointi vaiheessa pelkistetään aineistoa. Aineistosta karsitaan tutkimuksen kannalta epäolennainen tieto ja tutkimuksen kannalta olennainen informaatio tiivistetään tai pilkotaan osiin. Ennen analyysin aloittamista valitaan käytettävä analyysiyksikkö, jona voidaan käyttää sanaa tai lausetta. (Tuomi & Sarajärvi, 2009, 109-111). Tässä tutkimuksessa analyysiyksikkönä on mediakasvatuksen kannalta olennaiset, mutta yleiset sanat (Mediakasvatus, media, tietokone, tv, peli ja internet). Toisessa vaiheessa eli klausteroinnissa ryhmitellään aineistoa. Tarkoituksena on luokitella samaa tarkoittavat käsitteet ja nimetä ne niitä kuvaavilla käsitteillä. Kaikki tutkimuksen kannalta epäolennainen tieto ja aineisto jätetään pois. Tässä tutkimuksessa klausterointivaiheessa pääkäsitteet olivat jo määritelty ja niiden alle muodostui reilusti lisää käsitteitä, jotka täsmensivät sitä mistä ilmiössä on kyse. Varhaiskasvatussuunnitelmista jäi tässä vaiheessa kaikki ylimääräinen pois, eli kaikki mikä ei liittynyt millään tavalla mediakasvatukseen tai siihen ilmiönä. Kolmannessa vaiheessa eli abstrahoinnissa aineistosta esille nousseet käsitteet liitetään teoreettisiin käsitteisiin. Teoreettiset käsitteet ovat valmiina ilmiöstä jo tiedettyjä käsitteitä. Tähän vaiheeseen kuuluu olennaisesti aineiston luokittelu, teemoittelu tai tyypittely. Lopuksi kirjoitetaan yhteenveto eli tutkimusraportti. (Tuomi & Sarajärvi, 2009, 92–93, 109–111 & 117). Tässä tutkimuksessa abstrahointivaihe kulki tavallaan läpi koko tutkimuksen. Teoreettinen osuus korostui tässä vaiheessa, kun saatuja tutkimustuloksia verrattiin jo aikaisemmin olemassa olevaan tutkimukseen. Myös tutkimuksessa merkittävästi esille nousseita mediakasvatukseen liittyviä käsitteitä (mm. medialeikki ja mediakulttuuri) käsitellään enemmän

abstrahointivaiheessa ja niille haettiin teoriataustaa, jotta niiden merkitys mediakasvatukselle ja tälle tutkimukselle voidaan perustella.

3.2.1 Tutkimuksen suunnittelu ja tutkimuskysymys

Tutkimuksen suunnitteluvaiheessa perehdytään aikaisempaan tutkimukseen aiheesta ja sen perusteella määritellään onko uudelle tutkimukselle tarvetta. Tähän vaiheeseen kuuluu myös tutkimuskysymysten laatiminen, tutkimusmenetelmien valinta sekä tutkimussuunnitelman tekeminen. Tutkimuskysymykset ohjaavat tutkimusta ja tutkimus lähtee liikkeelle tarkasta tutkimuskysymyksestä. Tutkimuskysymyksiä oli alun perin useampi, mutta kaikki kysymykset olivat kovin laajoja ja tämän tutkimuksen resurssien puitteissa kaikkiin kysymyksiin ei olisi voitu paneutua riittävän tarkasti. Suunnitelmana oli selvittää miten mediakasvatus näkyy varhaiskasvatusta ohjaavissa asiakirjoissa valtakunnan tasolla ja kuntien tasolla ja miten nämä varhaiskasvatusta ohjaavat asiakirjat ovat muuttuneet ajan saatossa. Tutkimuksen koehakujen perusteella myös huomattiin, että aineisosta ei saada riittävästi tietoa kaikkiin tutkimuskysymyksiin ja tutkimuskysymykset olivat myös osin päällekkäisiä. Huomattiin myös, että mediakasvatus näkyy kaikkentasoisissa varhaiskasvatussuunnitelmissa vähemmän, kuin mitä oli ennalta odotettu. Lopulta päädyttiin hieman yhdistämään ja muokkaamaan alkuperäisiä tutkimuskysymyksiä, jolloin kolme kysymystä saatiin tiivistettyä yhteen.

Tutkimuskysymykseksi muotoutui ***MITEN MEDIAKASVATUS ILMENEE KUNTIEN VARHAISKASVATUSSUUNNITELMISSA?*** Tutkimuskysymyksellä haluttiin ensisijaisesti selvittää konkreettisia lukuja kuinka monen Suomen kunnan varhaiskasvatussuunnitelmassa mediakasvatus on huomioitu. Tämän lisäksi haluttiin syvällisempää tietoa mediakasvatuksen ilmenemisestä, jolloin tutkimusmenetelmät valittiin niin, että myös syvällisemmän tiedon saaminen mahdollistuu. Koko tutkimuksen ajan varhaiskasvatus on ollut uudistusten kohteena, jolloin tutkimuksessa päädyttiin tekemään linjaus, että tutkimus selvittää mediakasvatuksen tilan varhaiskasvatuksessa ennen uutta elokuussa 2017 voimaan astuvaa valtakunnallista varhaiskasvatussuunnitelmaa.

Tutkimuksen suunnitteluvaiheessa myös määritellään mitä hakutermejä ja tietokantoja tutkimuksessa käytetään sekä luodaan tarkat sisäänotto- ja poissulkukriteerit. Nämä kriteerit voivat koskea esimerkiksi tutkimuksen kohdejoukkoa, tuloksia, tutkimusasetelmaa tai rajauksen voi tehdä julkaisujen sisällön, kielten tai vuosien perusteella. Tietokannat valitaan tutkimusaiheen mukaan. Aineistoa kannattaa hankkia sellaisista julkaisuista joihin tutkija itse luottaa. (Johansson 2007, 5–7,

Salminen 2011, 10–11, Stolt & Routasalo 2007, 58, Flinkman & Salanterä 2007, 92, Fink 2005, 92). Tutkimuksen tiedonhankinnassa on huomioitava, että vaikka tietokannat ovat usein kattavia ja niistä saa riittävästi hyvää tietoa, kannattaa tutkimuksen monipuolisuuden kannalta sisällyttää tutkimukseen myös manuaalista tiedonhakua muun muassa painetusta kirjallisuudesta (Johansson 2007, 5–7). Hakemalla tietoa internetistä voi löytää myös tutkimuksia, jotka ovat vielä työn alla tai valmiita, mutta joita ei ole vielä julkaistu. Tällaiset tutkimukset voivat laajentaa omaa tutkimusaluetta tai vastata tutkimusaineistosta esiin nousseisiin kysymyksiin. (Fink 2005, 33–34). Nykyään sähköisten tietokantojen käyttö on yleisintä, mutta sen lisäksi suositellaan tehtävän hakuja muun muassa internetin hakupalveluilla (esim. google), kirjojen, artikkeleiden ja raporttien lähdeluetteloiden avulla tai esimerkiksi koulutusten ja konferenssien materiaaleja hyödyntäen. (Flinkman & Salanterä 2007, 91–92, Cooper 1989, 40). Kirjoina julkaistu tieteellinen tieto on usein luonteeltaan pysyvää faktatietoa, mutta siihen on silti suhtauduttava kriittisesti. Kirjassa oleva tieto on voinut olla vanhaa jo julkaisuhetkellä tai uusinta tietoa ei ole ehditty saamaan sisällytettyä kirjaan ennen sen julkaisua. Tästä huolimatta kirjoja suositellaan käytettävän tieteellisen tutkimuksen ja kirjallisuuskatsauksen aineistona. Aineistoa voi kerätä myös eri lehdistä, mutta on oltava huolellinen niiden tieteellisestä merkittävydestä. Tieteelliseltä vaikuttavista artikkeleista voidaan julkaista lähes missä tahansa lehdessä, mutta aidosti tieteellinen artikkeli on käynyt läpi tieteellisen asiantuntijoiden esitarkastuksen. Myös internetistä voi hakea tietoa, mutta sitä ei pystytä kokonaisvaltaisesti kontrolloimaan, joten myös internetistä haettuun tietoon tarvitsee suhtautua kriittisesti ja arvioida tiedon tieteellisyyttä. (Salanterä & Hupli 2003, 21 & 24). Monipuolinen tiedonhankinta vähentää riskiä, että tutkimuksen kannalta joitain olennaista jäisi huomaamatta.

Tässä tutkimuksessa aineisto on kuntien varhaiskasvatussuunnitelmat. Jotta varmasti kaikki kunnat tuli huomioitua selvitin ensin kaikki Suomen kunnat. Tutkimuksen teko alkoi hankkimalla tiedot Suomen kunnista. Suomen kuntien nimet ja asukasmäärät löytyivät väestötietojärjestelmän internetsivuilta. Väestötietojärjestelmän sivuilta tulostettiin kuntalista 13.10.2014, joka toimi tutkimuksen runkona, johon kirjattiin tutkimuksessa saatavia tuloksia. Tämän tutkimuksen resurssien puitteissa varsinaiseen aineistonkeruuseen käytettiin vain internet hakua. Teoriaosuuden keräämisessä eri tietokantoja hyödynnettiin monipuolisemmin. Ahvenanmaan kunnat päätettiin jättää pois tutkimuksesta, koska niiden läpikäyminen vaatisi ruotsinkielisen taitoa, joka minulla ei ole riittävä tutkimuksen luotettavuuden kannalta. Suomessa sijaitsevien ruotsinkielisten kuntien sivuilta haettiin kuitenkin varhaiskasvatussuunnitelmia myös ruotsiksi. Aineistonhaun yhtenä ongelmana pidetään

kielellisiä rajoituksia. Kiinnostavaa ja tutkimuksen kannalta olennaista tietoa saattaa löytyä kielellä, jota tutkija ei hallitse riittävästi. Yleensä Suomessa tehtävien katsauksien aineistoksi on valittu suomen- ja englanninkielisiä aineistoja, joka vääristää otantaa. Tutkittavasta ilmiöstä voi olla vaikka kuinka paljon tietoa ennestään, mutta sitä ei ole vain käännetty kielelle, jota itse osaa. Tutkimuksiin on syytä sisällyttää vain sen kielistä kirjallisuutta, jota tutkija itse hallitsee. (Salanterä & Hupli 2003, 26 & Flinkman & Salanterä 2007, 91–92, Fink 2005, 53 & 92).

Aineistohaun hakutermit tulee pohtia tarkkaan. Hakutermeissä valitaan sanoja ja fraaseja, jotka vastaavat tutkimuskysymykseen. Hakutermejä valitessa on kiinnitettävä huomioita myös kielioppiin ja logiikkaan joiden mukaan hakuja tehdään. Hakusanan on oltava sellaisessa muodossa, että sen avulla saa mahdollisimman tarkkoja tuloksia. Hakujen logiikassa on huomioitava mikä on tutkimuskysymyksen ydinasia ja hakea sanoja vastaamaan juuri niihin asioihin. (Fink 2005, 5 & 17). Aina pelkästä tutkimuskysymyksestä poimitut ydinsanat eivät anna aineistonhaussa riittäviä tuloksia. Ennen hakusanojen päättämistä on syytä tutkia tutkimusaiheeseen liittyviä aiheita ja etsiä myös niiden kautta mahdollisia hakusanoja. Tutkimuksen kannalta tärkeitä asioita saattaa jäädä huomioimatta jos katsoo omaa tutkimusaihettaan liian kapea-alaisesti. Samalla on kuitenkin vältettävä oman tutkimuksen kannalta epärelevanttejä lähteitä ja varoa laajentamasta tutkimusaihetta liian suureksi. (Fink 2005, 22–23) Aineiston hankinta tulee tehdä huolella, jos aineistoksi valitsee vain helposti saatavilla olevaa tai huonolaatuisia tutkimuksia tutkimustulokset voivat olla epätarkkoja tai jopa vääriä. Aineistoa hankkiessa on myös oltava tietoinen siitä millaista aineistoa oma tutkimus tarvitsee, koska muuten aineistonhankinnassa lähtee helposti sivuraiteille. Aineistoa löytyy usein enemmän, kuin on tarve, joten aineiston rajaaminen on tärkeää. (Fink 2005, 20).

Samaan aikaan, kun suunniteltiin mitä tietokantoja käytetään, alettiin suunnitella tutkimuksen hakutermejä, jotka siis samalla ovat tutkimuksen sisäänottokriteerejä. Tässä tutkimuksessa hakutermejä olivat varhaiskasvatussuunnitelmissa mainittavat sanat mediakasvatus, media, peli, tietokone, TV/televisio ja internet. Poissulkukriteerinä kyseisten sanojen kohdalla tarkasteltiin asiayhteyttä. Jos sana mainittiin sellaisessa yhteydessä, että se ei kuulunut mediakasvatukseen tai lasten käyttämään mediaan ylipäättäen, sanaa ei laskettu mukaan aineistoon. Esimerkiksi internet mainittiin useaan otteeseen, kun viitattiin kunnan internetsivuihin tai pyydettiin hankkimaan lisätietoja internetistä. Tällöin sanan ei katsottu liittyvän mediakasvatukseen ja sitä ei huomioitu aineiston keruussa. Peli mainittiin lähes jokaisessa varhaiskasvatussuunnitelmassa, mutta useissa

varhaiskasvatussuunnitelmissa se ei viitannut mitenkään mediaan. Peli mainittiin yleensä lautapelinä, matematiikkapelinä tai ulkopelinä. Usein myös peli-sana ei esiintynyt sellaisenaan vaan se oli osa sanaa, esimerkiksi ”päiväkodin yhteiset pelisäännöt”. Tässä yhteydessä, kun haettiin vain mediaan liittyviä pelejä, olisi sanahauksi voitu laittaa tietokonepeli ja konsolipeli. Ajateltiin kuitenkin, että pelkällä peli sanalla saadaan varmemmin tuloksia ja voidaan asiayhteydestä päätellä millaisesta pelistä on kyse. Peliä käytetään myös puhekielessä usein yleissanana kaikenlaisista peleissä. Tämä osoittautuikin hyväksi ratkaisuksi, koska muutamassa varhaiskasvatussuunnitelmassa peli mainittiin yleisellä tasolla, mutta asiayhteydessä, joissa se mainittiin, todettiin pelin liittyvän kuitenkin mediaan.

Kirjallisuuskatsausta tehdessä tärkeää on suunnitella prosessi huolella, sillä pystyy välttämään turhan työn ja tutkimusta hidastavat nollatulokset (Tähtinen 2007, 10). Sen tekoa on myös harjoiteltava ennen varsinaisen katsauksen tekemistä. Erityisen tärkeää on tehdä koehakuja suunnitellulla tutkimuksen kaavalla. Testihaualla voi huomata hakusanojen puutteet tai muut hakuprosessiin liittyvät ongelmat. (Fink 2005, 152). Vaikka aikaisemmassa puhutaan kirjallisuuskatsauksesta, tutkimuksen suunnittelu etukäteen on tärkeää kaikessa tutkimuksessa.

Tutkimuksen testaamisen merkitys korostui tässä tutkimuksessa. Alun perin tutkimuksessa oli tarkoituksena etsiä vain suoraan mediakasvatukseen liittyviä sanoja, mutta ennen varsinaista tutkimuksen tekoa aineistosta otettiin testiotanta, jossa satunnaisesti valituista 20 kunnan varhaiskasvatussuunnitelmasta etsittiin sanaa mediakasvatus. Yhdenkään testiotannan kunnista ei löytynyt mainintaa mediakasvatuksesta. Haettaessa sanaa media, josta viiden kunnan varhaiskasvatussuunnitelmasta löytyi osuma. Mediakasvatusta ei myöskään mainita valtakunnallisessa varhaiskasvatuksen perusteissa (2005), osittain myös tästä syystä tutkimuksen sisäänottokriteereitä päätettiin laajentaa. Aikaisemmat tutkimukset osoittavat (mm. Pääjärvi, 2009) että mediakasvatus terminä on varhaiskasvatuksen kentällä melko vieras. Mediakasvatusta kuitenkin toteutetaan usein tietämättään ja siksi päädyttiin tutkimuksessa huomioimaan myös muita mediakasvatukseen liittyviä sanoja. Tässä vaiheessa pohdittiin mitkä sanat liittyvät mediakasvatukseen ja päädyttiin sanoihin peli, tietokone, TV/televisio ja internet. Näihin medioihin päädyttiin, koska yleisesti ottaen näitä medioita pidetään haitallisimpina median muotoina. Näitä yhdistää se, että aistiärsykeitä tulee monen eri aistin välityksellä ja etenkin televisio ja pelit ovat lasten keskuudessa suosittuja medioita. Kirjoja ja musiikkia ei monesti edes mielletä mediaksi, vaikka ne ovat usein pienten lasten eniten käyttämä media ja median käyttö aloitetaan niillä. (Suoninen 2014, 57). Kirjat ovat myös päiväkodeissa yleisesti käytössä. Radiot

taas ei kuunnella päiväkodissa, mutta musiikkia kuunnellaan. Musiikki ja laulamien on niin olennainen osa päiväkodin arkea, että ne päätettiin jättää myös pois tästä tutkimuksesta. Tämän tutkimuksen kannalta päiväkodeissa yleisesti käytössä olevat mediat, joita ei siis aina edes mielletä mediaksi tai osaksi mediakasvatusta, päätettiin jättää pois, koska niiden ei nähdä tuovan tutkimuksen kannalta mitään uutta tietoa ja niiden mukaan ottamien paisuttaa tutkimusaineistoa, koska ne todennäköisesti mainitaan jokaisessa suomen kunnan varhaiskasvatussuunnitelmassa.

3.2.2 Tutkimuksen tekeminen

Tutkimuksen tekovaiheessa toimitaan tutkimussuunnitelman mukaisesti, tehdään hakuja, analysoidaan tuloksia sekä tehdään synteesejä (Salminen 2011, 10–11). Tässä yhteydessä puhun kirjallisuuskatsauksesta, koska tämän tutkimuksen tekovaihe etenee hyvin vahvasti kirjallisuuskatsauksen vaiheiden mukaan. Näiden vaiheiden mukaan eteneminen lisää myös tutkimuksen toistettavuutta ja siten myös tutkimuksen luotettavuutta. Kirjallisuuskatsaus tulee tehdä tarkkojen standardien mukaan, jotta sen luotettavuus ei kärsi. Standardeihin kuuluu muun muassa se, että jokainen tutkimukseen sisällytettävä lähdeteksti käydään läpi saman kaavan mukaan. Erityisen tärkeää on kirjata tehdyt toiminnat ja valinnat tutkimuksen kaikissa vaiheissa. Tämä mahdollistaa tutkimuksen onnistumisen ja osoittaa tulosten olevan päteviä. Aineistohaut tuottavat usein niin paljon tuloksia, että on tärkeää arvioida mitkä tutkimukset ovat katsauksen kannalta relevantteja ja vastaavatko ne sisäänottokriteereitä. (Johansson 2007, 5–7, Salminen 2011, 10–11, Stolt & Routasalo 2007, 58, Flinkman & Salanterä 2007, 92, Fink 2005, 5).

Tässä tutkimuksessa huolehdittiin siitä, että jokainen varhaiskasvatussuunnitelma haku tehdään samalla kaavalla, jotta tutkimus voitaisiin tarvittaessa toistaa. Kuntalistan mukaan aakkosjärjestyksessä hakupalvelu Googlen avulla haettiin varhaiskasvatussuunnitelmia. Hakusanaksi laitettiin kunnan nimi, jonka perään sana varhaiskasvatussuunnitelma. Hakutulosten osumien mukaan valittiin viimeisin varhaiskasvatussuunnitelma. Jos Google haun jälkeen ei ollut täyttä varmuutta siitä onko kyseessä viimeisin varhaiskasvatussuunnitelma, tai jos koko suunnitelmaa ei löytynyt, etsittiin tietoa kunnan kotisivuilta. Kotisivuilta tietoa etsittiin varhaiskasvatus tai päivähoito otsikkojen alta. Nämä otsikot löytyivät kovin erilaisten yläotsikoiden alta, esimerkiksi sivistystoimi, lapsiperheiden palvelut tai sosiaalipalvelut. Mikäli näiden hakukeinojen kautta ei löydetty kunnan varhaiskasvatussuunnitelmaa, haettiin sitä vielä kunnan sivujen ”etsi sivustolta” haun kautta. Jos näiden hakutoimien jälkeenkään

varhaiskasvatussuunnitelmaa ei löytynyt, todettiin sen puuttuvan kokonaan tai sitä ei ollut saatavilla internetissä. Joidenkin kuntien internetsivuilla mainittiin suunnitelman olevan saatavilla paperiversiona päiväkodissa. Nämä merkittiin kuitenkin aineistoon puuttuviksi varhaiskasvatussuunnitelmiksi, koska tutkimuksen resurssit eivät riittäneet selvittämään jokaisen puuttuvan kunnan mahdollista varhaiskasvatussuunnitelman paperiversiota tai etsiä henkilöä, joka voisi lähettää varhaiskasvatussuunnitelman sähköisenä versiona minulle. Jos puuttuvia varhaiskasvatussuunnitelmia olisi ollut vain muutama kappale, niin tämä olisi ollut mahdollista, mutta varhaiskasvatussuunnitelmia puuttui 92 kunnalta. Varhaiskasvatussuunnitelmien haut tehtiin 8.12.2014–27.1.2015 välisenä aikana. Googlen kautta löytyi sellaisia varhaiskasvatussuunnitelmia, jotka oli tehty monen kunnan toimesta. Periaatteessa nämä kuntien yhteiset varhaiskasvatussuunnitelmat ovat seudullisia varhaiskasvatussuunnitelmia. Koska näiltä kunnilta puuttui oma kunnallinen varhaiskasvatussuunnitelma, otettiin seudullinen varhaiskasvatussuunnitelma huomioon. Osalla näistä kunnista saattoi olla jo oma varhaiskasvatussuunnitelma, mutta osa kunnista käytti edelleen tätä kuntien yhdessä tekemää varhaiskasvatussuunnitelmaa. Kunnan oma varhaiskasvatussuunnitelma huomioitiin aina ensisijaisesti. Myös viime vuosien aikana tapahtuneet kuntaliitokset näkyivät varhaiskasvatussuunnitelmissa, kaikkia varhaiskasvatussuunnitelmissa mainittuja kuntia ei enää ollut kuntalistassa. Myös kuntien varhaiskasvatussuunnitelmien haku meni kahden vuoden puolelle ja 2015 vuoden puolella tehdyissä hauissa ilmeni yksi uusi kuntaliitos. Tutkimus kuitenkin päätettiin suorittaa loppuun ottamalla mukaan kaikki 2014 vuonna olleet kunnat.

Tutkimuksen tekoa helpottaa jos tutkija tekee itselleen aineistoa koskevan kyselylomakkeen, johon hän kirjaa saamansa tulokset. Se helpottaa ja tehostaa sekä tietojen tallentamista, että tulosten käsittelyä. (Fink 2005, 165). Tässä tutkimuksessa tulokset merkittiin taulukkoon, jossa näkyy maakunnittain eroteltuna kunnan nimi, kunnan asukasluku, miltä vuodelta varhaiskasvatussuunnitelma on sekä kuinka monta mediakasvatukseen liittyvää mainintaa varhaiskasvatussuunnitelmassa ilmenee. Mediamainintoja haettiin varhaiskasvatussuunnitelmista käyttäen Ctrl + F -hakutoimintoa. Sanoja haettiin seuraavassa järjestyksessä: mediakasvatus, media, peli, tietokone, TV, televisio ja internet. Jos varhaiskasvatussuunnitelmassa mainittiin mediakasvatus edes kerran tai media kolme kertaa, ei vielä tässä vaiheessa käyty kaikkia hakusanoja läpi. Aineiston ensimmäisen läpikäynti kerran tarkoitus oli selvittää, kuinka monen kunnan varhaiskasvatussuunnitelmassa ylipäätään mainittiin mediakasvatus tai media. Jos mediakasvatusta tai mediaa ei mainittu, jatkettiin hakusanalistan läpikäymistä edellä mainitussa järjestyksessä. Jotta kaikki mahdolliset sanan taivutusmuodot löytyisivät, haettiin

mediakasvatusta ja mediaa hakusanalla ”medi” (mediaan, mediat, medioihin...), peliä haettiin ”pel” (pelit, pelejä, peleihin..), tietokonetta ”tietoko” (tietokoneella, tietokoneita), televisioita haettiin ”telev” hakusanalla. Sana TV päätettiin ottaa mukaan hakuehtoihin, koska se on yleisesti käytetty lyhennys televisiosta. Internet- sanaa haettiin ”intern” (internetiä, internetissä, internetinkäyttö) hakusanalla. Suluissa olevat sanat ovat esimerkkejä, joita hauilla voitaisiin saada. Valtaosin haettava sanat löytyivät varhaiskasvatussuunnitelmissa perusmuodossaan. Etenkin media sanan yhteydessä ilmeni useita eri sanoja, joihin media kuului, esimerkiksi mediataito ja medialeikki.

Varhaiskasvatussuunnitelman valmistumisvuodessa oli monenlaista merkintätapaa. Osassa varhaiskasvatussuunnitelmista oli selkeästi merkitty milloin suunnitelma on valmistunut. Osassa oli johdannossa VASU–työryhmän vastaavan allekirjoitus päivättynä sille päivälle, kun varhaiskasvatussuunnitelma on valmistunut. Osassa taas oli liitteenä päivätty kunnanhallituksen hyväksyntä varhaiskasvatussuunnitelman käyttöönotosta. Osassa varhaiskasvatussuunnitelmissa oli sekä suunnitelman valmistumisaika, että myöhempi päivitysajankohta. Näissä tapauksissa päivitysajankohta huomioitiin varhaiskasvatussuunnitelman vuodeksi, koska silloin varhaiskasvatussuunnitelman faktat on tarkastettu ja tarpeelliseksi koetut lisäykset tehty. Muutamassa varhaiskasvatussuunnitelmassa oli vuodet joille suunnitelma on tarkoitettu, mutta ei suunnitelman valmistumisvuotta. Näissä tapauksissa valmistumisvuodeksi merkittiin ensimmäinen vuosi, jolloin suunnitelmaa on tarkoitus toteuttaa. Muutamassa näistä tapauksissa varhaiskasvatussuunnitelman toteutusvuodet olivat jo menneet, mutta kunnan internetsivuilla ei ollut tuoreempaa varhaiskasvatussuunnitelmaa saatavilla. Näissä tapauksissa niin sanotusti vanhentunut varhaiskasvatussuunnitelma huomioitiin. Yllättävän monessa varhaiskasvatussuunnitelmassa ei mainittu ollenkaan milloin se on valmistunut. Varhaiskasvatussuunnitelmien valmistumisvuodet haluttiin tietää, jotta huomioita voidaan tehdä myös vuosien perusteella. Lähtöoletuksena pidettiin, että viimeistään vuoden 2008 jälkeen valmistuneissa varhaiskasvatussuunnitelmissa mainittaisiin mediakasvatus. Vuonna 2008 Stakes ja Opetusministeriön Mediamuffinssi -hanke julkaisi Mediakasvatus varhaiskasvatuksessa -julkaisun (Stakes ja Opetusministeriön Mediamuffinssi -hanke 2008), joka on varhaiskasvatussuunnitelmaa täydentävä julkaisu. Hankkeen yhteydessä Suomen päiväkoteihin jaettiin Mediamuffinssi -kirjoja, jotka sisälsivät tietoa mediakasvatuksesta ja konkreettisia ideoita miten mediakasvatusta voidaan toteuttaa varhaiskasvatuksessa ja kouluissa. Ensimmäinen Mediamuffinssi -kirja: Mediametkaa! Mediakasvattajan käsikirja kaikilla mausteilla, julkaistiin vuonna 2006.

Myös kuntien asukasluku merkittiin ylös, jotta tuloksia voidaan vertailla kuntien asukaslukujen perusteella. Lähtöoletuksena pidettiin, että yliopistokaupungeissa, joissa opetetaan varhaiskasvatusta, olisi huomioitu mediakasvatus varhaiskasvatussuunnitelmia tehdessä. Näitä kaupunkeja ovat Tampere, Jyväskylä, Helsinki, Savonlinna (Itä-Suomen yliopisto), Oulu ja Rauma (Turun yliopisto). Lähtöoletuksena oli myös, että asukasluvultaan isoimmissa kunnissa olisi huomioitu mediakasvatus enemmän kuin pienemmissä kunnissa. Aikaisemmin tehty tutkimus Mediakasvatus kuntien varhaiskasvatuksessa (Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisu 2013:10) antaa suuntaa siitä, että asukasluvultaan isoimmilla paikkakunnilla mediakasvatus näkyy kuntien varhaiskasvatussuunnitelmissa enemmän kuin pienempien kuntien suunnitelmissa. Kunnat eroteltiin myös maakunnittain, jotta alueelliset erot nähdään paremmin. Haluttiin selvittää onko Suomessa selkeitä maantieteellisiä eroja mediakasvatuksen järjestämisessä.

3.2.3 Analyysi

Analyysin tehtävänä on selkeyttää aineistoa. Analyysin tehdessä edetään loogisen päättelyn ja tulkinnan mukaan. Sitä tehdessä aineisto pilkotaan osiin, jäsennellään käsitteiksi ja kootaan jälleen uudelleen johdonmukaiseksi kokonaisuudeksi. Laadullisessa tutkimuksessa aineiston analysointi on osa jokaista tutkimusprosessin vaihetta. (Tuomi & Sarajärvi, 2009, 108). Laadullinen aineiston analyysi vaatii, että tutkimuksen aikana aineistoa luetaan, pohditaan, vertaillaan ja tulkitaan yhä uudelleen ja uudelleen. Myös tutkimusaiheeseen liittyvää teoriaa on luettava ja linkitettävä tutkimukseen koko tutkimuksen ajan. (Rantala 2015, 110). Tässä tutkimuksessa aineistoa on käsitelty monella eri tavalla: koottu teoriaa, analysoitu, uudelleen pilkottu aineisto osiin ja taas yhdistelty toisella tapaa. Myös erilaisia taulukoita oli aluksi huomattavasti enemmän, mutta analyysin edetessä taulukot yhdistyivät ja muuttivat muotoaan useaan kertaan. Tarkoituksena oli tarkastella samaa ilmiötä mahdollisimman monelta kannalta. Koin tämän erityisen tärkeäksi, koska aiheesta ei ole tehty juurikaan vastaavaa tutkimusta. Myös mitä lähemmäksi uuden varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden julkaisu tuli, sitä enemmän myös tämän tutkimuksen suunta muuttui.

Alun perin tässä tutkimuksessa oli tarkoitus syventyä niihin varhaiskasvatussuunnitelmiin, joissa media on mainittu vähintään 10 kertaa. Näitä varhaiskasvatussuunnitelmia oli kuitenkin sen verran vähän (12 kpl), että päätettiin tutkia tarkemmin kaikki kunnat, joissa on mediakasvatukseen liittyviä mainintoja. Mediamainintoja oli yhteensä 57 kunnan varhaiskasvatussuunnitelmassa.

Tutkimusta päätettiin tässä vaiheessa myös laajentaa koskemaan mediakasvatusta koskevan sisällön tarkkailun lisäksi myös varhaiskasvatussuunnitelmissa ilmenevien mediakasvatukseen liittyvien sanojen ilmentymistä kaikissa Suomen kunnissa (304 kpl), pois lukien Ahvenanmaan kunnat. Näiden kautta selvitettiin kuinka tunnettu mediakasvatus on tai kuinka laajasti mediakasvatusta annetaan eri kunnissa. Haluttiin myös selvittää miten varhaiskasvatussuunnitelman tekovuosi, kunnan asukasluku ja maakuntakohtaiset erot vaikuttavat mediakasvatuksen ilmenemiseen varhaiskasvatussuunnitelmissa. Toisella aineiston läpikäynti kerralla varhaiskasvatussuunnitelmista haettiin kaikki hakulistan sanat. Tässä vaiheessa syvennyttiin tarkemmin asiayhteyteen, jossa sana mainittiin. Jos sana ei liittynyt mediakasvatukseen, se jätettiin huomioimatta.

Tulokset listattiin ensin käsin tulostettuun kuntalistaan, jonka jälkeen tulokset koottiin excel- taulukkoon. Ensimmäisessä taulukossa näkyi kunnat maakunnittain jaoteltuna, kunnan asukasluku, varhaiskasvatussuunnitelman valmistumisvuosi ja media tai mediaan liittyvien sanojen maininnat. Toiseen taulukkoon koottiin muuten samat tiedot, mutta tässä vaiheessa mediakasvatus, media, peli, tietokone, tv/televisio ja internet maininnat laitettiin omiin sarakkeisiinsa. Ensimmäisen taulukon perusteella todettiin aineiston olevan sen verran vähäistä, että tutkimukseen saatiin mukaan syvällisempää tarkastelua varten kaikki Suomen kunnat, pois lukien Ahvenanmaan kunnat. Toista taulukkoa kootessa paneuduttiin varhaiskasvatussuunnitelmien sisältöihin paremmin. Tässä vaiheessa aineisto kävi läpi tarkemman seulan ja sanan asiayhteyteen paneuduttiin tarkemmin. Hakusanojen asiayhteyttä selvitettiin lukemalla tarkemmin läpi varhaiskasvatussuunnitelmista ne kappaleet, joissa jokin hakusanoista mainittiin. Tutkimuksessa tarkasteltiin myös, minkälaisien alaotsikoiden alla mediakasvatukseen liittyvistä ilmiöistä kerrottiin. Huomioita kiinnitettiin myös siihen miten termiä käytettiin, ovatko ne pelkkiä yleisnimikkeitä vai avattiinko niitä tarkemmin. Esimerkiksi sana mediakasvatus tai media mainittiin useammassa varhaiskasvatussuunnitelmassa vain kerran, mutta missään vaiheessa ei kerrottu tarkemmin mistä ilmiössä on tarkalleen kyse. Monessa varhaiskasvatussuunnitelmassa mediakasvatusta käsiteltiin hyvin pinnallisesti.

Riippumatta siitä mitä lähestymistapaa tutkimuksessa käytetään, aineisto vaatii aina luokittelua, vertailua ja tulkintaa (Rantala 2015, 110). Luokittelu on sisällönanalyysin tunnetuin vaihe, joka usein mielletään itse analyysiksi. Analyysi ei ole kuitenkaan mahdollinen ilman aikaisempien edellä mainittujen vaiheiden läpikäyntiä. Luokittelu on yksinkertaisin tapa järjestää aineistoa. Se on kvantitatiivista analyysia sisällön teemoista. Yksinkertaistettuna aineisto määritellään luokkiin ja

lasketaan aineistosta kuinka usein nämä luokat esiintyvät. Tulokset voidaan esittää esimerkiksi taulukkona. (Tuomi & Sarajärvi, 2009, 117). Sisällönanalyysin yksi muoto on sisällön erittely, jossa analyysi tapahtuu kuvaamalla tutkimusaineiston sisältöä kvantitatiivisesti. Se ei ole vain sanojen laskemista vaan siinä kiinnitetään huomioita myös sanojen merkityksiin. Sisällön erittely eroaa varsinaisesta sisällönanalyysistä siten, että sisällönanalyysissä tavoitteena on kuvata aineiston sisältöä sanallisesti, kun taas sisällön erittelyssä aineistoa voidaan kuvata numeerisesti. (Tuomi & Sarajärvi, 2009, 105–106). Tämän tutkimuksen ensimmäinen osa koostui pääosin luokittelusta. Ensimmäisessä osassa laskettiin vain eri mediamainintojen ilmenemistiheyttä. Tuloksia verrattiin suhteessa asukaslukuihin, maakuntiin, varhaiskasvatussuunnitelmien valmistumisvuoteen sekä eri mediamainintojen väliseen ilmenemiseen. Tulokset esitetään taulukkoina tai kuvaajina, koska niissä melko paljon informaatioita sisältävät tulokset on selkeimmin esillä.

Tuomen ja Sarajärven (2009,93) mukaan teemoittelu etenee periaatteessa samoin tavoin kuin luokittelu, mutta siinä ei lasketa lukumääriä vaan siinä painottuu mitä luokkien sisällöistä on sanottu. Teemat muodostetaan pilkkomalla aineisto ja sitten ryhmittelemällä se erilaisten aihepiirien perusteella. Tämä mahdollistaa näiden saatujen aihepiirien eli teemojen esiintymisen tarkastelun aineistossa. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 93). Tämän tutkimuksen toisen osuuden, eli mediamainintojen merkityksen tarkkailu on teemoittelua. Tässä teemoittelun tarkoituksena oli saada selville kuinka syvällisesti varhaiskasvatussuunnitelmissa oli perehdytty mediakasvatukseen ilmiönä. Teemoittelemalla selvitettiin minkäläisten alaotsikoiden alla eri mediamaininnat ilmenevät ja miten tarkkaan erilaisia käsitteitä oli avattu.

Teoriaohjaava sisällönanalyysi mahdollistaa aineiston lähestymisen teorian pohjalta, jolloin tutkija myöhemmässä vaiheessa tutkimusta etenee aineiston ehdoilla. Tutkija voi myös lähteä analyysissa liikkeelle aineiston pohjalta ja myöhemmin tutkimuksen edetessä liittyy tutkimuksensa siihen sopivaan teoriaan. (Tuomi & Sarajärvi, 2009, 117). Tässä tutkimuksessa kävi juuri niin, että aineistosta esille nousseista teemoista rakentui tutkimuksen teoriapohja. Alkuvaiheessa tutkimuksen teoria rakentui puhtaasti varhaiskasvatussuunnitelmien pohjalta, mutta aineiston tarkemman analyysin aikana nousseista teemoista sai hyvin rakennettua tutkimuksen teoriapohjan. Tutkimuksesta tulleiden tulosten pohjalta saatiin hankittua teoriatietoa, joka puolestaan täydentää ja selittää tutkimustuloksia. Esimerkiksi monet media-alkuiset käsitteet toivat tutkimukseen lisäsisältöä. Tällaisia käsitteitä oli esimerkiksi medialeikki, mediapelko, mediakulttuuri ja mediaesitys. Eri mediakasvatuksen käsitteisiin

ei ollut tarkoitus teoriaosuudessa puuttua niin tarkkaan, kuin mitä lopullisessa tutkimuksessa on tehty. Aineistosta kuitenkin nousi hyvin vahvasti erilaisia mediaan liittyviä käsitteitä esille, joiden pohjalta myös tutkimuksen lopullinen teoriapohja rakentui.

Aineiston analyysia tapahtuu jo aineiston koodaamisvaiheessa, eli silloin, kun aineistoa kirjataan ylös. Koodaaminen itsessään on tulkitsevaa toimintaa, jota voidaan pitää aineiston analyysinä. Analyysia tapahtuu jo siinä vaiheessa, kun tutkija päättää käyttämänsä analyysiyksiköt, jotka kuvaavat tiettyä aineiston osaa. Analyysiyksiköiden valinnassa on oltava huolellinen, koska niiden avulla esitetään aineiston ydinsisältö tiivistettynä. Aineiston analyysi lähtee siis liikkeelle jo, kun aineistoa aletaan koodaaman jollain tapaa. Aineiston koodaaminen voidaan aloittaa jo, kun aineistoa luetaan läpi, voidaan esimerkiksi merkata aineistoon eri merkeillä eri merkityksellisiä käsitteitä. Aineiston analyysi alkaa kuitenkin viimeistään silloin, kun ryhmiä aletaan nimetä, eli aineistoa linkitetään teoriaan. Yleensä yksi koodauskerta ei riitä, vaan se etenee sykleittäin, eri vaiheissa korostetaan eri aineiston osia, tiivistetään tai tarpeen mukaan tehdään uusia luokituksia tai nostetaan esille uusia teemoja. Koodaamisen, luokittelun ja ryhmittelyn myötä tutkimuksen ydin alkaa muodostua. Aineiston luokittelu tapahtuu aina päättelemällä ja siihen vaikuttaa myös tutkijan aiheesta omaama hiljainen tieto. Analyysin viimeisessä vaiheessa tapahtuu aineiston uudelleen koodaaminen, jossa lopulliseen tutkimukseen valitut käsitteet täsmennetään ja tutkimukseen lisätään omaa pohdintaa ja teoreettista tietoa. (Rantala 2015, 111–112).

Tässä tutkimuksessa aineistoa on analysoitu jollain tapaa koko tutkimuksen tekovaiheen ajan. Jo tutkimuksen testiotannassa analyysia tehtiin sen verran, että todettiin tutkittavan ilmiön olevan odotettua vähemmän esillä varhaiskasvatussuunnitelmissa. Aineistoa kerätessä myös tuli tehtyä analyysia siitä miten mediamaininnat näkyivät ja minkälaisia mediamainintoja varhaiskasvatussuunnitelmissa käytettiin. Tämä ohjasi tutkimuksen teoriaa myös siihen suuntaan, joka palvelee tutkimusta. Lopullinen ja selkein analyysivaihe aloitettiin, kun aineisto oli saatu kerättyä. Kun alustava seula ja tutkimuksen ensimmäinen vaihe oli tehty, kirjattiin saadut tiedot Microsoft Excel –ohjelmaan. Tutkimuksen ensimmäisessä vaiheessa käsin kirjattua aineistoa oli helppo jäsentää ja etsiä merkityksiä eri värikoodein kirjatusta mediamaininnoista. Excelillä tehtiin kaikki aineistoa koskevat toimenpiteet: laskettiin tuloksia ja piirrettiin kuvaajat. Aineiston käsittelyssä käytettiin ristiintaulukointia, jossa muuttujia (mediamaininnat) tarkasteltiin suhteessa toisiinsa muuttujiin (vuosi, asukasluku, maakunta). Hieman taulukosta riippuen tuloksia on tarkasteltu joko prosentuaalisesti tai

kappalemäärien mukaan. Tarkastelunäkökulma riippui siitä miten aikaisempaa tutkimusta hyödynnettiin tai kumpi tieto antoi tutkimuksen lukijalle selkeämmän kuvan tutkimuskohteesta. Joissain tuloksissa prosenttiluvut olisivat antaneet käsiteltävästä aiheesta ruusuisemman kuvan, kuin konkreettiset luvut. Tarkastelussa siis haluttiin kaunistelematta näyttää miten mediakasvatus näkyy varhaiskasvatussuunnitelmissa.

Tutkimuksen toisessa vaiheessa selvitettiin myös asiayhteyksiä, joissa eri mediamaininnat esiintyivät. Etenkin tässä toisessa vaiheessa tutkimusta analyysia tapahtui koko aineiston käsittelyn ajan. Asiayhteyksiä luokiteltiin isompien yläkäsitteiden alle, jotta tuloksista voidaan nähdä millä tasolla mediamainintojen käyttö on. Myös saatuja yläkäsitteitä yhdisteltiin toisiinsa samaa tarkoittavan sisällön perusteella. Tuloksia myös verrataan siihen miten mediakasvatus näyttäytyy valtakunnallisissa mediakasvatusta/varhaiskasvatusta ohjaavissa asiakirjoissa. Tässä toisessa osaa tutkimusta käsitellään niitä kuntia, joissa mainittiin joku mediamaininnoista. Tutkimuksessa 57:lla kunnalla oli varhaiskasvatussuunnitelma, jossa mainittiin jokin mediamaininnoista. Mukana on kuitenkin 52 varhaiskasvatussuunnitelma-asiakirjaa, koska muutamilla näistä kunnista oli toisen kunnan kanssa yhteinen varhaiskasvatussuunnitelma. Näistä kunnista 12:sta oli enemmän kuin kymmenen mediamainintaa.

3.2.4 Raportointi

Raportointi vaiheessa kirjataan tulokset, tehdään johtopäätökset ja lopullinen synteesi sekä raportoidaan mahdollisista jatkotutkimustarpeista. Synteesejä tehdessä on aina muistettava, että ne ovat aina tutkimusentekijän tulkintoja hänen kokemustensa pohjalta ja ne liittyvät vahvasti hänen käyttämänsä aineiston laatuun ja sisältöön. Tähän vaiheeseen kuuluu myös tutkimuksen etenemisen ja laadun kuvaaminen. (Johansson 2007, 5–7, Salminen 2011, 10–11, Stolt & Routasalo 2007, 58, Flinkman & Salanterä 2007, 92, Fink 2005, 5).

Tämän tutkimuksen raportoinnissa on erityisen tarkkaan pyritty siihen, että lukija pääsee kiinni omaan ajatteluprosessiini. Tätä varten tulokset on esitetty erilaisina taulukoina ja kuvaajina, jotka ovat auki kirjoitettu niin tarkkaan kuin mahdollista. Tutkittavaa ilmiötä on haluttu lähestyä mahdollisimman monelta kannalta, joten tästä syystä puhun tutkimuksen kahdesta osasta. Ensimmäinen osa perustuu lukuihin ja toinen osa painottuu enemmän tutkittavan ilmiön sisällön tarkkailuun. Johtopäätökset on

tehty saatujen tutkimustulosten perusteella ja niitä on mahdollisuuksien mukaan verrattu aikaisempaan tutkimukseen. Jonkin verran johtopäätösten tekoon ovat voineet vaikuttaa myös oma taustani ja työkokemukseni lastentarhanopettaja ja saamani kokemukset työkaupunkini varhaiskasvatussuunnitelmatyöryhmistä.

4 TUTKIMUKSEN TULOKSET JA ANALYYSI

Tässä kappaleessa kuvataan tutkimuksen tuloksia ja analysoidaan niitä. Tutkimuksen keskeisimpiä tuloksia on koottu havainnollistaviin taulukoihin ja kuvaajiin. Lisäksi tuloksia on verrattu aikaisempaan tutkimukseen siltä osin, mitä tutkimusta on ollut olemassa.

4.1 Mediakasvatuksen näkyminen kunnallisissa varhaiskasvatussuunnitelmissa

Suomessa on 304 kuntaa, kun ei huomioida Ahvenanmaan 16 kuntaa. Näistä Suomen kunnista 210:n varhaiskasvatussuunnitelma löytyi internetistä. Muutaman kunnan internetsivuilla mainittiin, että heidän varhaiskasvatussuunnitelmaansa on saatavana vain paperiversiona. Osa Suomen kunnista on ruotsinkielisiä ja yhdenkään niiden internetsivuilta ei löytynyt suomenkielistä varhaiskasvatussuunnitelmaa, varhaiskasvatussuunnitelmia ei myös löytynyt ruotsiksi. Tutkimuksen aineisto koostuu kaikista Suomen kunnista, käytännössä 210 kunnan varhaiskasvatussuunnitelmasta. Näistä varhaiskasvatussuunnitelmista 12:ssa mainittiin mediakasvatus tai muu mediamaininta yli kymmenen kertaa. Näiden varhaiskasvatussuunnitelmien lisäksi mainittiin mediakasvatus tai muu mediamaininta 45 kunnan varhaiskasvatussuunnitelmassa. Yhteensä mediakasvatukseen liittyviä mainintoja eli mediamainintoja oli 57 kunnan varhaiskasvatussuunnitelmissa, joka on 18,8 %:ssa kaikista Manner-Suomen kunnista. Mediamaininta lukuun on huomioitu kaikki mediakasvatukseen liittyvät maininnat (media, peli, tietokone, tv/televisio, internet) sekä myös mediakasvatus. Pelkkiä mediakasvatusmainintoja oli 9,2 %:ssa Suomen kunnista. Kuntakohtaisen sanojen jakauman voi katsoa liitteestä 1.

4.1.1 Varhaiskasvatussuunnitelman valmistumisvuoden vaikutus mediakasvatuksen ilmenemiseen varhaiskasvatussuunnitelmissa

Taulukossa 1 kuvataan Suomen kuntien varhaiskasvatussuunnitelmien valmistumisvuosien jakaumaa ja kuinka monessa kunnassa mediamaininnat esiintyvät. Taulukosta ilmenee varhaiskasvatus-

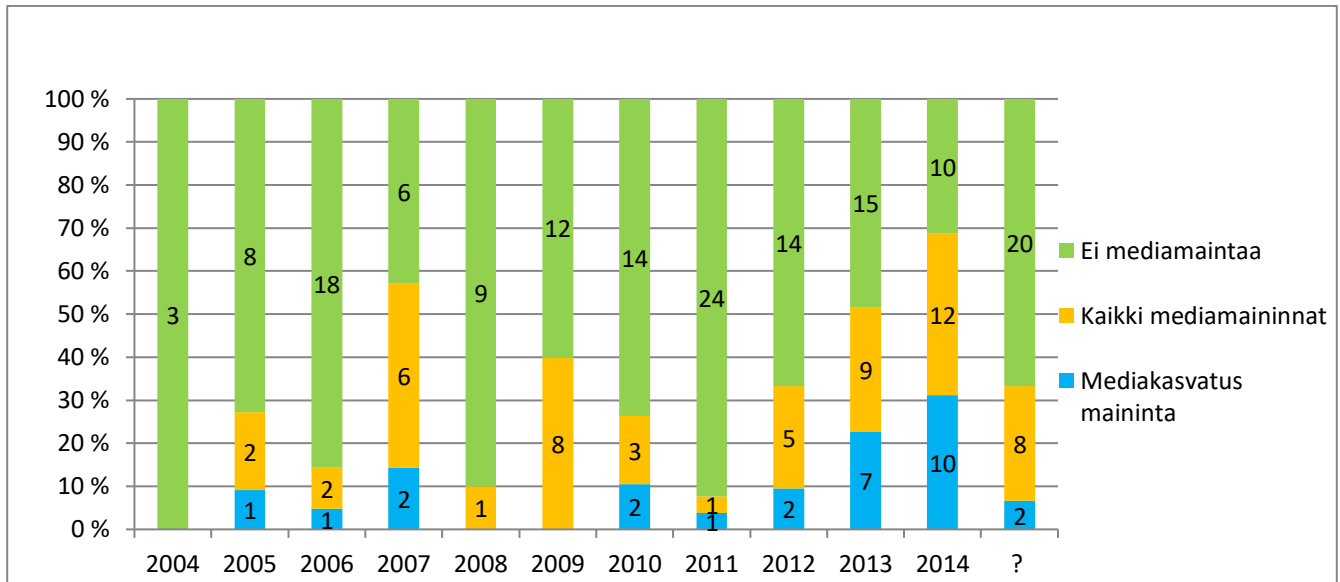
suunnitelman valmistumisvuoden tai viimeisimmän päivitysvuoden mukaan kuinka monta kappaletta varhaiskasvatussuunnitelmaa (VASU) kyseisenä vuonna on tehty, kuinka monessa valmistuneessa varhaiskasvatussuunnitelmassa mainitaan joku mediamaininnoista (mediakasvatus, media, peli, tietokone, tv/televisio, tai internet) sekä kuinka monessa prosentissa kaikista Suomen kuntien varhaiskasvatussuunnitelmista siihen mennessä on mainittu joku mediamaininnoista. Prosenttiluvussa on huomioitu aikaisempien vuosien tulokset. Prosenttiluku on saatu vertaamalla kaikkia Suomen kuntia (304 kpl) suhteessa niihin varhaiskasvatussuunnitelmiin, joissa on jokin mediamaininta. Vuosi sarakkeessa oleva kysymysmerkki (?) tarkoittaa että varhaiskasvatussuunnitelma on tehty, mutta sen valmistumisvuosi on epäselvä. Lopullinen tulos tulee katsoa kysymysmerkkisarakeen (?) tuloksesta, koska siinä on huomioitu kaikki tehdyt varhaiskasvatussuunnitelmat. Kaikkien varhaiskasvatussuunnitelmien valmistumisvuosista ei ole varmuutta, joten niitä ei ole voitu sijoittaa muualle, kuin omaan sarakkeeseensa. Tuloksia ei voinut jättää kirjaamatta, koska muuten lopulliset tulokset olisivat olleet puutteelliset. Tarkemmat vuodet on kuitenkin haluttu laittaa näkyviin, jotta tuloksista voidaan tarkastella miten mediakasvatuksen ilmeneminen varhaiskasvatussuunnitelmissa on muuttunut vuosien aikana.

TAULUKKO 1, Suomen kuntien mediamainintojen määrät VASU:n valmistumisvuoden mukaan

Vuosi	VASU:t	Kaikki mediamaininnat	Mediamaininta %:lla Suomen kunnista
2004	3	0	0
2005	10	2	0,7
2006	20	2	1,3
2007	12	6	3,3
2008	10	1	3,6
2009	20	8	6,3
2010	17	3	7,2
2011	25	1	7,6
2012	19	5	9,2
2013	24	9	12,2
2014	22	12	16,1

?	28	8	18,8
----------	----	---	------

yht. 210 57

KUVAAJA 1. Mediakasvatussanojen ja muiden mediamainintojen jakautuminen vuosittain

Kuvaaja 1 täsmentää taulukon 1 tietoja. Taulukossa 1 on huomioitu kaikki mediamaininnat eli mediakasvatus, media, peli, tietokone, TV/televisio ja internet, kun taas kuvaajassa 1 mediakasvatus ja muut mediamaininnat ovat eritelty. Kuvaajassa 1 pylväissä näkyy kuinka monen kunnan varhaiskasvatussuunnitelmassa esiintyy mediakasvatus sana tai muu mediamaininta. Jos kunnan varhaiskasvatussuunnitelmassa mainittiin sekä mediakasvatus, että joku muu mediasana, kuvaajaan on kirjattu tämä kunta mediakasvatus tulokseen. Pylväät ovat prosentuaalisesti suhteessa kyseisenä vuonna valmistuneisiin varhaiskasvatussuunnitelmiin. Tuloksia huomioidessa ei voida siis suoraan katsoa pylvään korkeutta, vaan tulee katsoa pylvääseen merkittyjä lukuja. Pylvään värijakauma kuitenkin havainnollistaa sen kuinka paljon kyseisenä vuonna on huomioitu mediakasvatusta. Esimerkiksi vuonna 2014 valmistui tai päivitettiin yhteensä 32 varhaiskasvatussuunnitelmaa, joista 12:ssa mainittiin sana mediakasvatus, kymmenessä mainittiin joku muu mediamaininnoista jolla viitattiin mediakasvatukseen (media, peli, tietokone, TV/televisio tai internet). Yhteensä kaikkia mediamainintoja oli siis 22. Kuvaajan 1 yhteydessä tuloksissa kysymysmerkki (?) sarake tulee tulkita ikään kuin yhtenä vuotena, koska se kertoo vain niiden varhaiskasvatussuunnitelmien mediamainintojen jakauman joiden valmistumisvuodesta ei ole varmuutta.

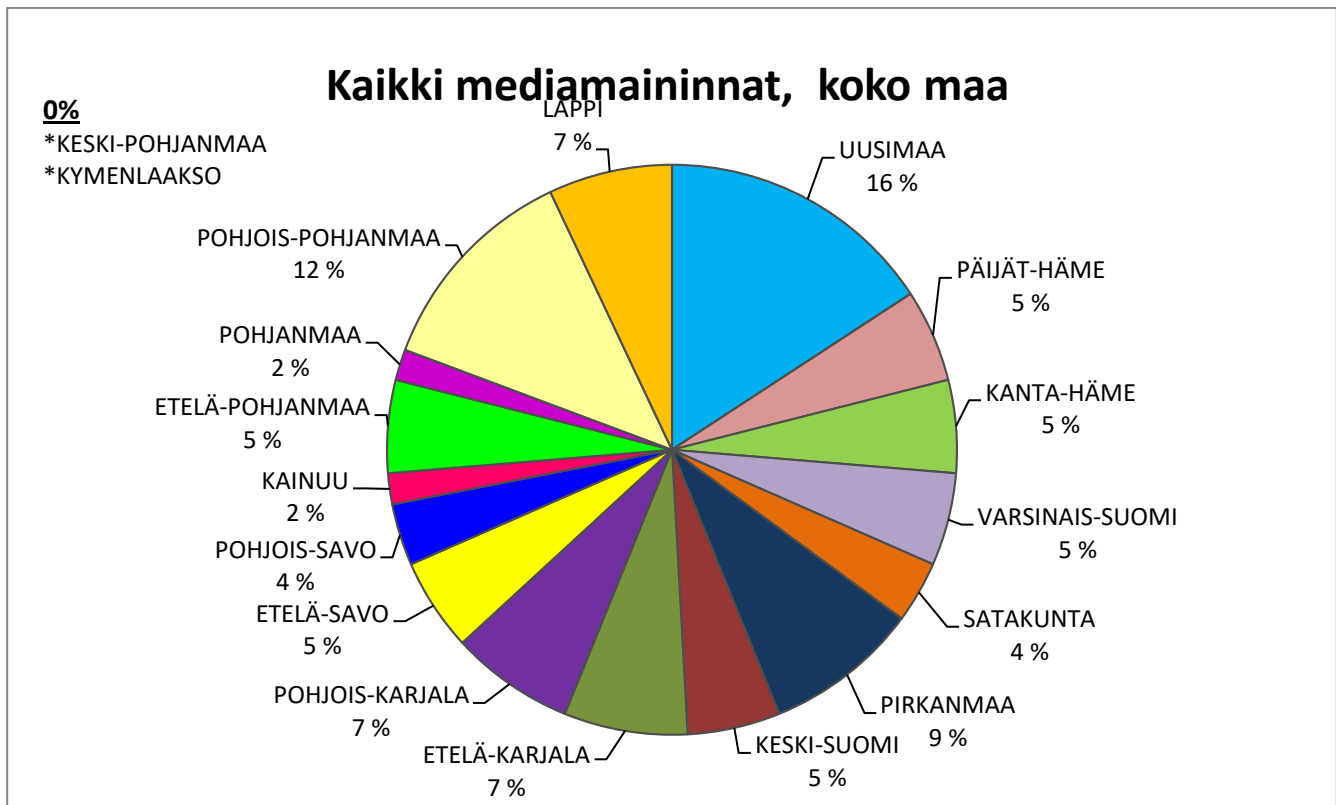
Tuloksissa on haluttu eritellä mediakasvatus ja muut mediamaininnat siksi, että mediakasvatuksesta puhuttaessa puhutaan suoraan siitä ilmiöstä ja käsitteestä mitä tutkimuksessa on haluttu selvittää. Muut mediamaininnat kuitenkin ovat mediakasvatukseen vahvasti linkittyviä sanoja,

jotka käsittelevät samaa ilmiötä. Mediamainintojen asiayhteys on tarkistettu ja näissä tuloksissa huomioidut mediamaininnat liittyvät mediakasvatukseen, vaikka niistä ei kuntien varhaiskasvatussuunnitelmissa puhuta suoraan mediakasvatuksena. Kuvaajasta 1 konkretisoituu kuinka pieneksi aineisto olisi jäänyt jos tuloksissa olisi huomioitu pelkkä mediakasvatus-sanana ilmeneminen. Suomen 304 kunnan joukosta vain 28 varhaiskasvatussuunnitelmassa mainitaan mediakasvatus.

Tulosta voi osin selittää se, että kokonaisuudessaan Suomen varhaiskasvatussuunnitelmat ovat melko vanhoja, kuten taulukosta 1 näkee. Huomioitavaa on myös se, että Suomen kunnista 94:ltä puuttuu kokonaan varhaiskasvatussuunnitelma tai sitä ei ole saatavilla internetissä. Myöskään varsinaisessa valtakunnallisessa varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa (2005) mediakasvatukseen ei ole kiinnitetty huomioita. Itse asiassa tutkimuksen hakuehdoista vain media löytyy siitä, sekin mainitaan vain kerran ja asiayhteydessä jossa sen kerrotaan olevan osa lasten populaarikulttuuria ja vaikuttavan näin lasten leikkeihin. Varhaiskasvatussuunnitelmien vanhuus taas voi selittyä sillä, että uutta varhaiskasvatustilaa ja sen mukana uusittavaa valtakunnallista varhaiskasvatussuunnitelmaa on odotettu pitkään. Ensimmäinen osa uudesta varhaiskasvatustilasta astui voimaan elokuussa 2016 ja uusi varhaiskasvatussuunnitelman perusteet astuu voimaan 1.8. 2017. Uusi varhaiskasvatussuunnitelma on velvoittava, joten tämän jälkeen ainakin jokaisella kunnalla tulisi olla varhaiskasvatussuunnitelma ja siinä on otettava huomioon myös mediakasvatus.

4.1.2 Maakuntakohtainen vaikutus mediakasvatuksen ilmenemiseen varhaiskasvatussuunnitelmissa

Kuvaaja 2 kuvaa miten kuntien varhaiskasvatussuunnitelmien mediamaininnat jakautuvat Suomen varhaiskasvatussuunnitelmissa. Kuvaaja siis näyttää missä maakunnissa mediakasvatus ilmenee eniten. Kuvaajassa kokonainen piirakka kuvastaa Suomen, pois lukien Ahvenanmaan varhaiskasvatussuunnitelmia, joissa on mainittu jokin mediamaininnoista. Mukana piirakassa on yhteensä 57 kuntaa ja piirakan lohkot kuvaavat miten mediakasvatus jakaantuu näiden kuntien välille.

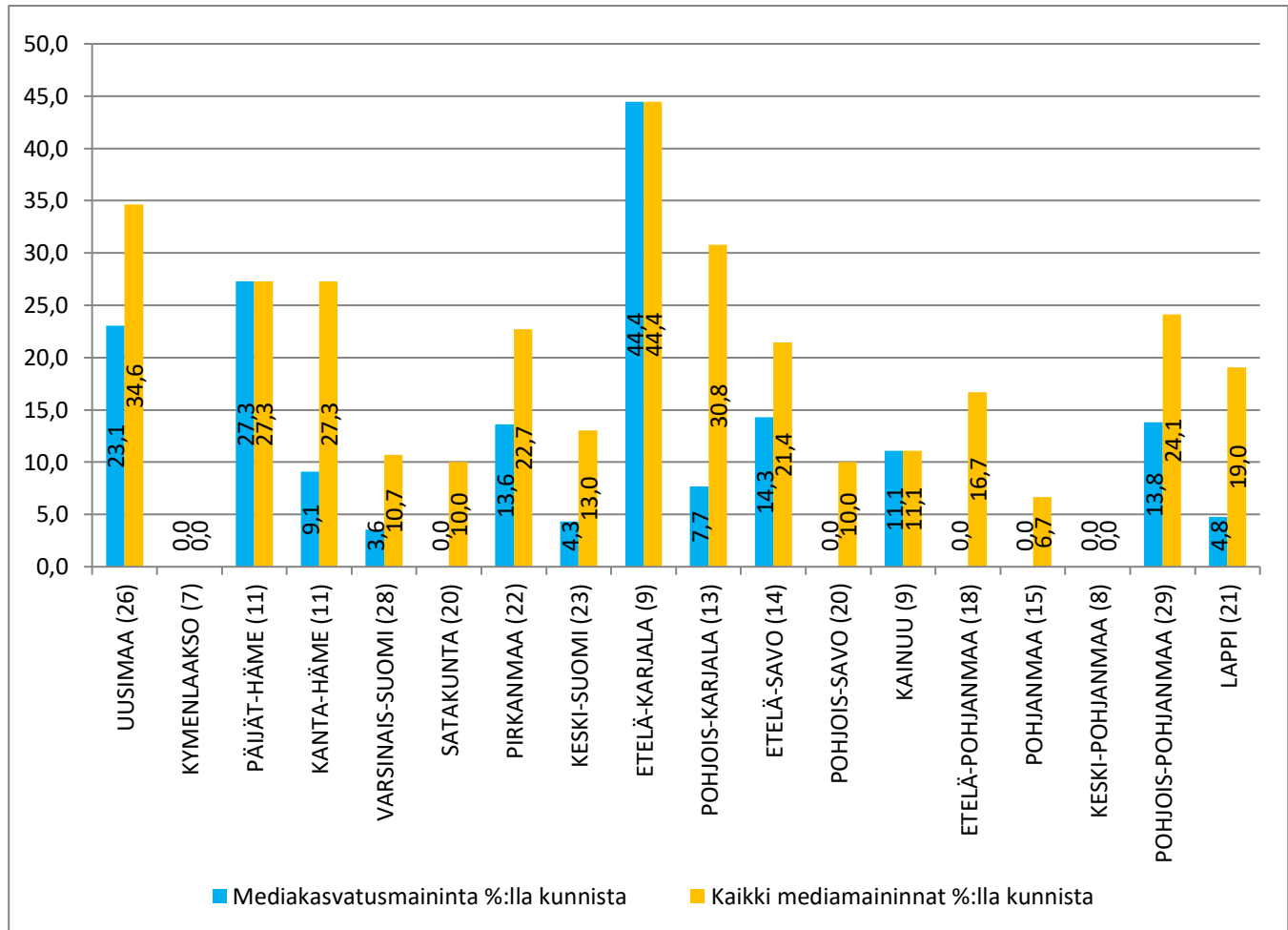

KUVAAJA 2, Mediamainintojen jakautuminen Suomessa maakunnittain

Kaikista Suomen varhaiskasvatussuunnitelmista mediakasvatus näkyy eniten Uudellamaalla, jossa sitä on 16 %:ssa Suomen mediakasvatuksesta. Toiseksi eniten varhaiskasvatussuunnitelmissa on mediakasvatusta Pohjois-Pohjanmaalla, jossa sitä on 12 %. Kolmanneksi eniten mediakasvatus näkyy Pirkanmaalla, jossa sitä on 9 %. Etelä-Karjalassa, Pohjois-Karjalassa sekä Lapissa mediakasvatusta on jokaisessa 7 %:ssa Suomen mediakasvatuksesta. Mediakasvatusta on Päijät-Hämeessä, Kanta-Hämeessä, Varsinais-Suomessa, Keski-Suomessa, Etelä-Savossa ja Etelä-Pohjanmaalla 5 %. Satakunnassa ja Pohjois-Savossa mediakasvatusta on 4 % Suomen mediakasvatuksesta. Kainuussa ja Pohjanmaalla mediakasvatusta on 2 % Suomen mediakasvatuksesta. Keski-Pohjanmaalla ja Kymenlaaksossa mediakasvatusta ei näy ollenkaan varhaiskasvatussuunnitelmissa. Mediakasvatus jakautuu melko tasaisesti ympäri Suomea.

Kuvaaja 2 kertoo mediakasvatuksen jakautumisen koko Suomen tasolla, mutta se ei huomioi kuntien asukaslukuja. Suomessa on 304 kuntaa, joiden asukasluvut vaihtelevat suuresti. Maakunnissa on myös suurta vaihtelua siinä kuinka monta kuntaa siinä on. Kuvaajan 2 mukaan suurin osa mediakasvatuksesta tapahtuu Uudellamaalla, mutta Uudellamaalla on myös eniten asukkaita. Tästä

johtuen haluttiin selvittää myös miten mediakasvatus näkyy suhteutettuna maakuntien asukaslukuun. Kuvaajassa 3 mediakasvatus- ja mediamainintoja suhteutetaan maakunnan asukaslukuun, jotta saadaan tietoa siitä kuinka suurella todennäköisyydellä kyseisen maakunnan lapset saavat mediakasvatusta.

KUVAAJA 3, Mediamainintojen jakautuminen kunnissa maakunnittain

Kuvaajassa 3 on kuvattu prosentteina kuinka monessa maakunnan kunnan varhaiskasvatussuunnitelmassa on mainittu mediakasvatus tai muu mediasana. Maakunnan nimen perässä, sulussa oleva luku kertoo kuinka monessa maakunnan kunnassa on tehty varhaiskasvatussuunnitelma. Tarkemmat luvut siitä kuinka monta kuntaa maakunnassa on ja kuinka monessa niistä mediakasvatus on huomioitu, näkee liitteestä 1. Esimerkiksi Etelä-Karjalassa on tehty yhdeksän varhaiskasvatussuunnitelmaa, joista 44,4 % mainitaan mediakasvatus. Kaikissa yhdeksässä

varhaiskasvatussuunnitelmassa on siis mainittu mediakasvatus ja mahdollisesti jokin muu mediamaininta. Tästä johtuen molemmat pylväävät ovat yhtä pitkät. Niissä kunnissa, joissa pylväävät ovat eripituiset, on osassa maakunnan varhaiskasvatussuunnitelmissa mainittu mediakasvatus, kun taas osassa sitä ei ole mainittu, mutta on mainittu joku muu mediamaininta. Mediakasvatus on myös laskettu mukaan kaikki mediamaininnat lukuun.

Kuvaaja 3 kertoo kuinka suurella todennäköisyydellä eri maakunnissa asuvat lapset ovat mediakasvatuksen piirissä. Kuvaajan 3 mukaan Etelä-Karjalassa asuvilla lapsilla on suurin todennäköisyys saada mediakasvatusta (44,4%). Toiseksi eniten mediakasvatusta voi saada Uudellamaalla asuvat lapset (34,6%). Tämän jälkeen Pohjois-Karjalassa (30,8%). Päijät-Hämeen ja Kanta-Hämeen lapset saavat mediakasvatusta 27,3% todennäköisyydellä. Pohjois-Pohjanmaalla 24,1% lapsista on mediakasvatuksen piirissä, Pirkanmaalla 22,7% ja Etelä-Savossa 21,4%. Lapissa asuvien lasten todennäköisyys saada mediakasvatusta on 19%, Etelä-Pohjanmaalla 16,7%, Keski-Suomessa 13% Kainuussa 11,1%, Varsinais-Suomessa 10,7%, Satakunnassa ja Pohjois-Savossa 10% sekä Pohjanmaalla 6.7%. Kymenlaaksossa ja Keski-Pohjanmaalla asuvilla lapsilla on pienin mahdollisuus saada mediakasvatusta, koska yhdessä näiden maakuntien varhaiskasvatussuunnitelmissa ei mainita yhtäkään mediamainintaa.

Tulokset antavat suuntaa millä todennäköisyydellä eri maakunnissa toteutetaan mediakasvatusta. Arjessa mediakasvatus voi näkyä hyvinkin vahvasti vaikka se ei näkyisikään varhaiskasvatussuunnitelmissa. Aikaisemmat tutkimukset osoittavat, että päiväkotien mediakasvatusta toteuttaa siitä kiinnostuneet lastentarhanopettajat. Eli todellisuudessa päiväkotien mediakasvatus on riippuvainen siitä sattuuko lapsen ryhmässä toimimaan mediakasvatuksesta kiinnostunut lastentarhanopettaja vai ei. (Kotialinen 2002, 37)

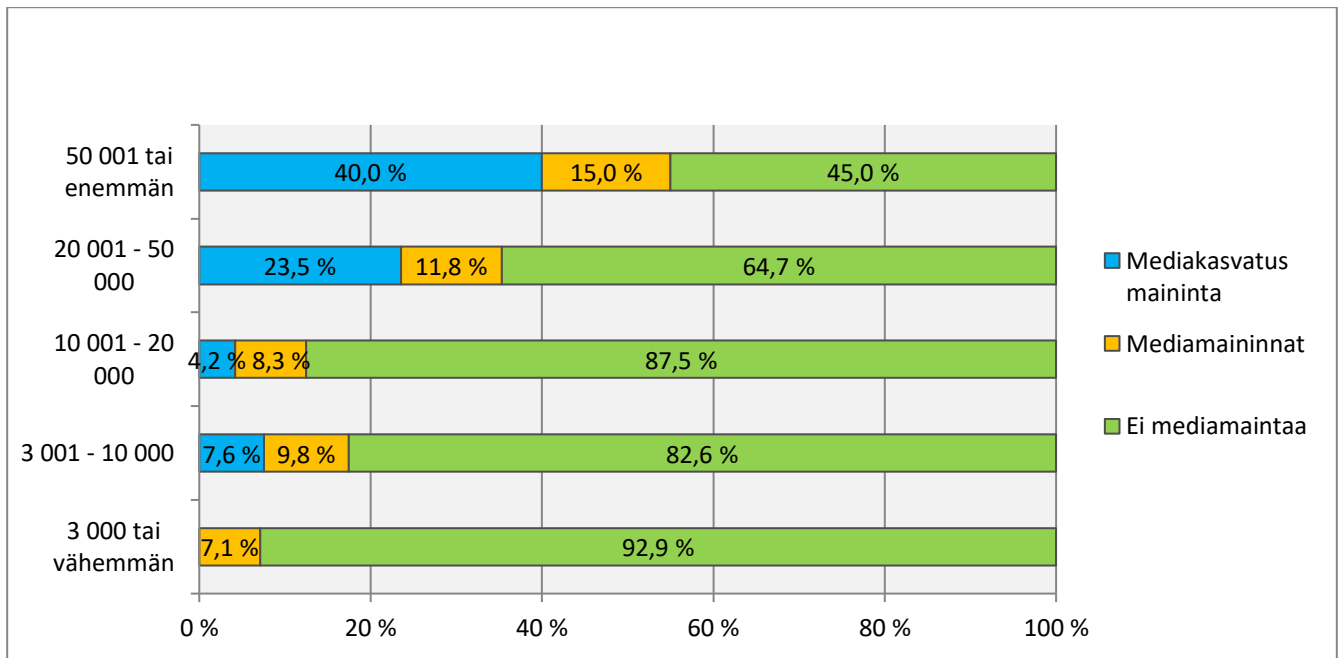
Kuvaajaan 3 on haluttu eritellä mediakasvatuksen ja eri mediamainontojen jakautuminen siksi, että mediakasvatuksesta puhuttaessa puhutaan juuri siitä ilmiöstä mitä tämä tutkimus koskee. Mediakasvatukseen kuuluu vahvasti myös muita ilmiöitä, joita tutkittavat mediamaininnat kattavat, joten ne on haluttu myös näkymään tähän taulukkoon. Tutkimuksen kappale 4.2.1 avaa sitä miten eri mediamaininnat ilmenevät varhaiskasvatussuunnitelmissa. Taulukon 3 tuloksista huomaa myös sen, että mediakasvatus sanana on vieraampi, kuin muut mediamaininnat. Mediakasvatus mainitaan kuitenkin edes yhdessä varhaiskasvatussuunnitelmassa maakuntaa kohden kaikissa paitsi kuudessa maakunnassa.

Nämä maakuntakohtaiset tulokset noudattavat vain osin ennakko-oletusta siitä, että mediakasvatus näkyisi hyvin varhaiskasvatusta opettavien yliopistokaupunkien varhaiskasvatussuunnitelmissa. Ennakko-oletuksena tätä pidettiin siksi, että monesti yliopistot tekevät yhteistyötä kaupungin kanssa ja tästä syystä kaupungit voisivat olla hyvin ajan tasalla varhaiskasvatuksen ilmiöistä. Myös voidaan olettaa, että valmistuneet lastentarhanopettajat hakeutuisivat lähelle opiskelupaikkakuntaansa töihin, jolloin myös uusin tieto siirtyisi näihin kaupunkeihin tai lähelle näitä kaupunkeja. Tulokset eivät kuitenkaan tue tätä olettamusta. Helsinki sijaitsee Uudenmaan maakunnassa, jonka kuntien varhaiskasvatussuunnitelmissa mediakasvatus näkyy eniten (16 % koko Suomen mediakasvatuksesta), mutta Helsingin varhaiskasvatussuunnitelmassa ei mainita mitään tutkittavista mediasanoista. Oulu sijaitsee Pohjois-Pohjanmaan maakunnassa, jossa mediakasvatus näkyy toiseksi eniten (12 %). Oulun varhaiskasvatussuunnitelmassa mediakasvatus mainitaan kaksi kertaa ja media neljä kertaa. Tampere kuuluu Pirkanmaan maakuntaan, jossa mediakasvatus näkyy kolmanneksi eniten (9 %), Tampereen varhaiskasvatussuunnitelmassa sekä mediakasvatus että media mainitaan kaksi kertaa. Jyväskylä kuuluu Keski-Suomen maakuntaan, jossa mediakasvatuksen ilmeneminen oli vähäisempää (5 %). Jyväskylän varhaiskasvatussuunnitelmassa ei mainittu yhtäkään mediamainintaa. Savonlinna (Itä-Suomen yliopisto) kuuluu Etelä-Savon maakuntaan, jossa mediakasvatuksen näkyminen oli myös 5 % Suomen mediakasvatuksesta. Savonlinnan varhaiskasvatussuunnitelmassa ei mainita yhtäkään mediamainintaa. Rauma (Turun yliopisto) sijaitsee Satakunnan maakunnassa, jossa mediakasvatus näkyy yliopisto kaupungeista vähiten (4 %). Rauman varhaiskasvatussuunnitelmassa mediamaininnoista mainitaan kerran TV ja kerran pelikone. Tulokset osoittavat, että kaikissa niissä maakunnissa joissa sijaitsee yliopisto, on huomioitu mediakasvatus edes vähän, mutta yliopistokaupungeissa monessa ei ole huomioitu mediakasvatusta mitenkään tai sen huomioiminen on vähäistä.

4.1.3 Asukasluvun vaikutus mediakasvatuksen ilmenemiseen varhaiskasvatussuunnitelmissa

Tuloksia haluttiin kuvata myös kuntien asukasluvun jakautumisen perusteella, koska ainut aikaisemmin tehty samaa tutkimusaihetta kartoittava tutkimus on esittänyt tuloksia asukasluvun mukaan. Aikaisempi tutkimus, Mediakasvatus kuntien varhaiskasvatussuunnitelmissa (2013), tarkasteli mediakasvatusta useammalta eri näkökulmalta, mutta mukana on 125 kpl Suomen kunnista, jolloin tulokset ovat hieman erilaisia, kuin tämän tutkimuksen tulokset. Aikaisemmasta tutkimuksesta joka kolmas vastaus oli

Länsi-Suomesta ja vain 10% vastauksista tuli Uudeltamaalta. (Mediakasvatus kuntien varhaiskasvatussuunnitelmissa 2013, 35). Kuvaaja 4 kuvaa sitä miten mediakasvatus näkyy kuntien varhaiskasvatussuunnitelmissa asukaslukujen perusteella. Tässä kuvaajassa on käytetty asukaslukujen määrittelyyn samoja asukaslukuja kuin mitä Mediakasvatus kuntien varhaiskasvatuksessa (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2013) tutkimuksessa, jotta tuloksia voidaan verrata keskenään. Tulokset ovat odotetunlaiset, eli suurimmissa kunnissa on enemmän mediakasvatusmainintoja kuin pienemmissä. Poikkeuksena ovat kuitenkin 3 001-10 000 ja 10 001- 20 000 asukkaan kunnat, joista 3 001–10 000 asukkaan kunnissa on sekä enemmän mediakasvatus, että muita mediamainintoja kuin 10 001-20 000 asukkaan kunnissa.

KUVAAJA 4, Mediamainintojen jakautuminen kuntien asukasluvun mukaan

Mediakasvatus mainitaan eniten 50 001 tai enemmän asukkaita olevien kuntien varhaiskasvatussuunnitelmissa, niistä 40 % mainitaan mediakasvatus. Muita mediamainintoja on 15 % näiden kuntien varhaiskasvatussuunnitelmissa. Mediakasvatus huomioidaan siis 55 % tämän asukasluvun kunnissa. Ilman minkäänlaista mediakasvatukseen liittyvää mainintaa on kuitenkin 45 % 50 001 tai enemmän asukkaan kuntien varhaiskasvatussuunnitelmista. Näitä kuntia on 20 kpl. Aikaisemmassa tutkimuksessa 50 % 50 001 tai enemmän asukkaan kuntien varhaiskasvatussuunnitelmissa näkyy mediakasvatus. Lisäksi 13 % tämän asukasmäärän kunnissa on

varhaiskasvatussuunnitelman lisäksi erillinen mediakasvatussuunnitelma. Eli aikaisemman tutkimuksen mukaan 63 % tämän asukasmäärän kunnissa huomioidaan mediakasvatus. Tutkimusten tuloksia verratessa mediakasvatus on lisääntynyt 5 %: tämän asukasmäärän kunnissa, kun otetaan huomioon vain varhaiskasvatussuunnitelmissa näkyvä mediakasvatus. Tässä tutkimuksessa ei huomioitu kuntien mahdollisia erillisiä mediakasvatussuunnitelmia, joten tältä osin tuloksia ei voida verrata.

Toiseksi eniten mediakasvatus näkyy 20 001-50 000 asukkaan kuntien varhaiskasvatussuunnitelmissa. Niistä 23,5 % mainitaan sana mediakasvatus ja muu mediamaininta 11,8 % varhaiskasvatussuunnitelmista. Eli yhteensä mediakasvatus on huomioitu 35,3 % tämän asukasmäärän kunnissa. Ilman minkäänlaista mediamainintaa on 64,7 % 20 001- 50 000 asukkaan kuntien varhaiskasvatussuunnitelmista. Näitä kuntia on 34 kpl. Aikaisemmassa tutkimuksessa 20 001–50 000 asukkaan kunnissa mediakasvatus näkyy kolmanneksi eniten. Aikaisemmassa tutkimuksessa mediakasvatus näkyy 25 % tämän asukasmäärän kunnissa. Tämän asukasmäärän kunnissa mediakasvatus on lisääntynyt 10,3 %, kun verrataan tutkimustuloksia toisiinsa.

10 001-20 000 asukkaan kuntien varhaiskasvatussuunnitelmissa 4,2 %:ssa mainitaan sana mediakasvatus. Muu mediamaininta on 8,3 %:ssa näiden kuntien varhaiskasvatussuunnitelmissa. Eli yhteensä 12,5 % tämän asukasmäärän kuntien varhaiskasvatussuunnitelmissa on huomioitu mediakasvatus. 87,5 % 10 001- 20 000 asukkaan kuntien varhaiskasvatussuunnitelmista on ilman minkäänlaista mediamainintaa. Tässä ryhmässä mediakasvatus näkyy neljänneksi eniten eri asukasluvuittain jaetuista ryhmistä. 10 001-20 000 asukkaan kuntia on 48 kpl. Aikaisemmassa tutkimuksessa mediakasvatus näkyy 10 001–20 000 asukkaan kunnissa toiseksi eniten, jossa tämän asukasmäärän kuntien varhaiskasvatussuunnitelmissa 35 % on huomioitu mediakasvatus. Mediakasvatuksen näkyminen varhaiskasvatussuunnitelmissa on siis tämän asukasmäärän kunnissa laskenut 22,5 %. Aikaisemmassa tutkimuksessa mukana olevia kuntia ei ole kerrottu ja kuntia on mukana 179 kpl vähemmän kuin tässä tutkimuksessa, joten tuloksia ei voi täysin verrata toisiinsa. Tämä todennäköisesti selittää tutkimusten väliset erot.

3 001-10 000 asukkaan kuntien varhaiskasvatussuunnitelmista mediakasvatus mainitaan 7,6 % varhaiskasvatussuunnitelmista ja muu mediamaininta 9,8 % varhaiskasvatussuunnitelmista. Eli yhteensä 17,4 % tämän asukasmäärän kuntien varhaiskasvatussuunnitelmissa on huomioitu mediakasvatus. Ilman minkäänlaista mediamainintaa näiden kuntien varhaiskasvatussuunnitelmista on 82,6 %. Tässä ryhmässä mediakasvatus näkyy kolmanneksi eniten eri asukasluvuittain jaetuista

ryhmistä. 3 001-10 000 asukkaan kuntia on 132 kpl. Aikaisemmassa tutkimuksessa 3 001–10 000 asukkaan kuntien varhaiskasvatussuunnitelmissa mediakasvatus on huomioitu 23 %. Aikaisempaan tutkimukseen verrattuna tämän asukasmäärän kuntien varhaiskasvatussuunnitelmissa mediakasvatus on laskenut 5,6 %.

Vähiten mediakasvatus näkyy 3 000 tai vähemmän asukkaan kuntien varhaiskasvatussuunnitelmissa. Yhdessäkään ei mainita mediakasvatusta ja muu mediamaininta on 7,1 % varhaiskasvatussuunnitelmista. Näistä kunnista 92,9 % on ilman minkäänlaista mediamainintaa. 3 000 tai vähemmän asukkaan kuntia on 70 kpl. Aikaisemmassa tutkimuksessa 3 000 tai vähemmän asukkaan kunnan varhaiskasvatussuunnitelmissa mediakasvatus on huomioitu 15%. Tulosten mukaan tämän asukasmäärän kunnissa mediakasvatuksen näkyminen varhaiskasvatussuunnitelmissa on laskenut 7,9 %.

Tässä tutkimuksessa Suomen kunnat jakautuivat seuraavasti: 3 000 tai vähemmän asukkaan kuntia 70 kpl, 3 001 - 10 000 asukkaan kuntia 132 kpl, 10 001 - 20 000 asukkaan kuntia 48 kpl, 20 001 - 50 000 asukkaan kuntia 34 kpl ja 50 001 tai enemmän asukkaan kuntia 20 kpl. Kuntien asukaslukujen mukaan jaetut prosentit eivät ole täysin verrattavissa keskenään, koska kuntien kappalemäärissä eri asukaslukujen mukaan jaetuissa ryhmissä vaihtelu oli suurta. Ruotsinkieliset kunnat jakaantuivat lähinnä 3 001-10 000 ja 10 001-20 000 asukkaan kuntiin. Ruotsinkielisiä varhaiskasvatussuunnitelmia ei ole huomioitu aineistossa, koska niitä ei löytynyt kuntien internetsivuilta. Varhaiskasvatussuunnitelmia puuttui yleensäkin eniten 3 000 tai vähemmän asukkaan ja 3 001 - 10 000 kunnissa, joka osaltaan vaikuttaa tutkimustuloksiin. Suhteessa Suomen kuntien määrään tässä tutkimuksessa kahden pienimmän asukaslukumäärän kuntaa on huonoiten edustettuna. Tosin suhteessa pieni edustus johtuu siitä, että näissä kunnissa puuttuvia varhaiskasvatussuunnitelmia on kaikista eniten.

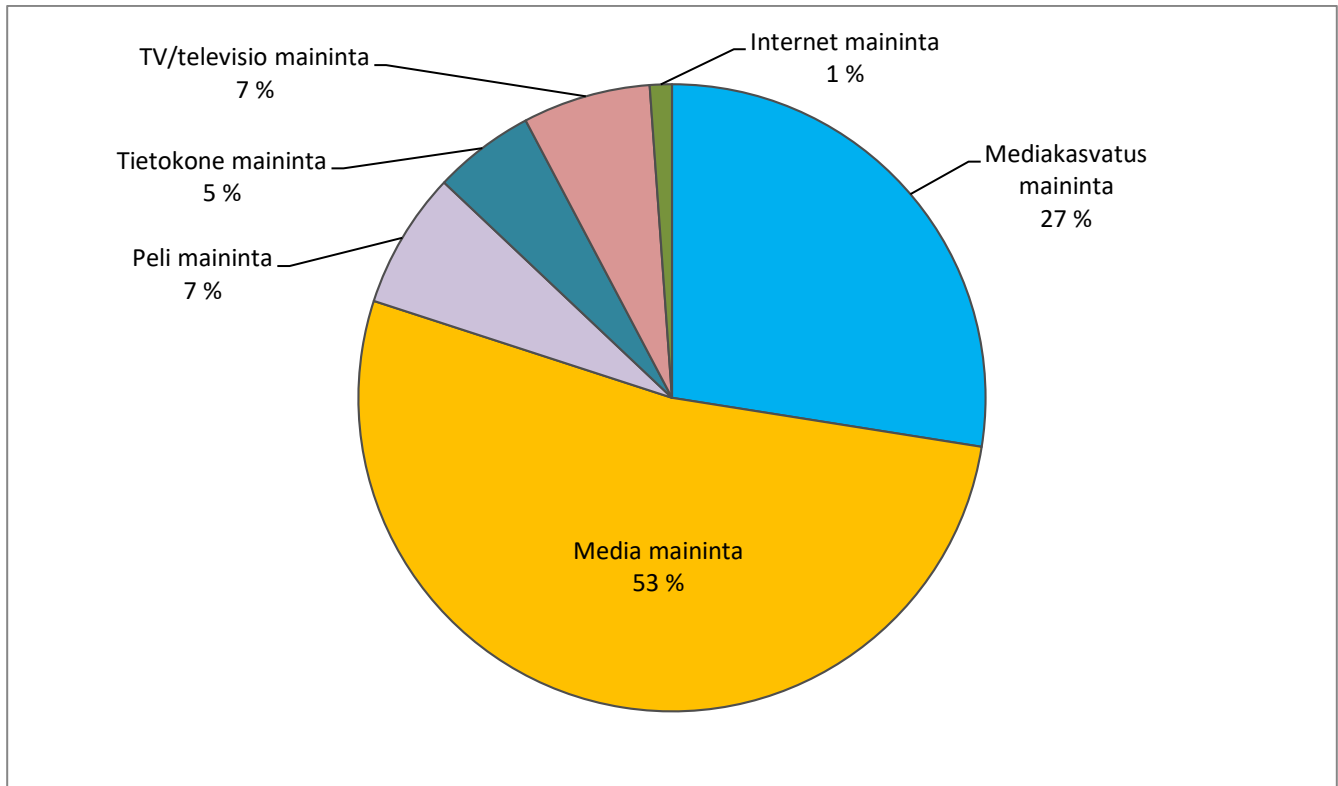
Aikaisempaan tutkimukseen verrattuna tulokset ovat samansuuntaisia. Suurimmissa kunnissa mediakasvatus näkyy eniten ja pienimmissä kunnissa vähiten. Prosentuaalisesti tarkasteltuna aikaisemmassa tutkimuksessa mediakasvatus näkyy enemmän, kuin miten se näkyy tässä tutkimuksessa. Tämä johtuu mahdollisesti siitä, että aikaisempaan tutkimukseen on osallistunut vähemmän kuntia ja osallistuneet kunnat ovat saattaneet olla mediakasvatuksen suhteen innostuneempia, kuin ne kunnat, jotka eivät ole vastanneet kyselyyn. Aikaisemmassa tutkimuksessa on myös huomioitu erilliset mediakasvatussuunnitelmat, joita tässä tutkimuksessa ei ole huomioitu

Aikaisemmassa tutkimuksessa aineisto on kerätty kuntien varhaiskasvatusjohtajilta suoraan. Heillä on erilaista tietoa siitä miten heidän kunnissaan toteutetaan mediakasvatusta, kun mitä tässä tutkimuksessa saatiin lukemalla varhaiskasvatussuunnitelmia. Johtajat tietävät millaisia hankkeita heidän kunnassaan on käynnissä mediakasvatuksen edistämiseksi ja jos heillä on erillisiä mediakasvatussuunnitelmia he pystyvät kertomaan niistä suoraan. (Mediakasvatus kuntien varhaiskasvatussuunnitelmissa 2013, 35–36)

4.2 Mediamainintojen merkitykset kunnallisissa varhaiskasvatussuunnitelmissa

Tässä tulosten luvussa käsitellään millaisissa yhteyksissä mediamaininnat ilmenevät sekä eritellään tarkemmin miten ne jakoutuivat tutkimuksessa. Mediamainintojen ilmenemistä tarkastellaan, koska ne antavat syvällisempää tietoa siitä miten mediakasvatusta tunnetaan varhaiskasvatuksen kentällä. Käsitteitä voidaan käyttää vain yksittäisen maininnan tasolla, jolloin mediakasvatukseen ei todennäköisesti ole panostettu. Suurin osa kuntien varhaiskasvatussuunnitelmien mediamaininnoista oli yksittäisiä ja yli kymmenen mediamainintaa oli vain 12 kunnan varhaiskasvatussuunnitelmassa. Yhteensä yli kymmenen mediamaininnan VASU -asiakirjoja oli 11 kpl, koska kahdella kunnalla oli yhteinen asiakirja. Kunnista suurimman osan varhaiskasvatussuunnitelmissa mediamaininnat olivat yksittäisiä ja aika heikosti mediakasvatukseen liittyviä. Seuraavassa kuvaajassa ja taulukossa kerrotaan tarkemmin miten eri mediamaininnat jakautuvat ja miten ne jakautuvat merkitysten mukaan.

Kuvaaja 5 kuvaa sitä miten eri mediamaininnat ovat jakautuneet varhaiskasvatussuunnitelmissa. Koko piirakka kuvaa kaikkia tutkimuksessa ilmenneitä mediamainintoja ja piirakan palat kuvastavat miten yksittäiset sanat jakoutuivat. Yli puolet (53 %, 231 kpl) mediamaininnoista ovat media-sanoja. Mediasanoiksi laskettiin kaikki sanat mihin se sisältyi paitsi mediakasvatus. Mediakasvatus-sanoja oli 27 % (121 kpl) kaikista mediamaininnoista. Peli- ja TV/televisio-sanoja esiintyi molempia 7 % (peli 31 kpl, TV 29 kpl) kaikista mediamaininnoista. Tietokone-sanoja oli 5 % (23 kpl) ja internet- sanoja 1 % (5kpl) kaikista mediamaininnoista. Suurin osa varhaiskasvatussuunnitelmista joissa jokin mediamaininnoista mainittiin vain kerran, olivat hyvin irrallisia ja ne eivät anna kunnon kuvaa siitä miten mediakasvatusta toteutetaan. Tarkemmin näitä lukuja voi tarkastella Liitteessä 1.

KUVA AJA 5, Mediakasvatusmainintojen jakautuminen

4.2.1 Yksittäisten mediamainintojen merkitysten jakautuminen

Taulukko 2 kuvaa minkäläisissä yhteyksissä eri mediamainintoja esiintyi. Yhteensä mediamainintoja koko aineistossa oli 440 kpl. Taulukkoon 2 on kirjattu yhteensä 332 mainintaan. Erot luvuissa johtuu siitä, että muutamalla kunnalla oli yhteinen varhaiskasvatussuunnitelma asiakirja, jolloin lukuja ei laskettu kahteen kertaan. Myös osa mediamaininnoista jätettiin merkkäämättä taulukkoon, koska varhaiskasvatussuunnitelmassa samassa kappaleessa puhuttiin käsitteestä useampaan kertaan ilman, että sen merkitys muuttui. Osassa taas yhden maininnan merkitys liittyi selvästi kahteen eri merkitykseen, jolloin maininta merkittiin taulukkoon 2 kahteen kertaan. Taulukoon kirjattiin tutkimuksen toisessa osassa maininnat merkitysten asiayhteyden mukaan, ei yksittäisten sanojen ilmenemisen mukaan. Taulukkoon 2 ei laskettu mukaan mediamainintoja jos ne olivat sisällysluettelossa mainittuja otsikoita, joka myös vaikuttaa mediainintojen lukumäärän eroavaisuuteen.

TAULUKKO 2: Mediamainintojen jakautuminen merkityksen mukaan

	Yleismaininta	Suojelunäkökulma	Kasvatuskumppanuus/ vanhemman rooli	Lapsen rooli/ leikki	Puitteet	Keino/väline toteuttaa kasvatusta	Tavoitteet	Kasvattajan rooli
Mediakasvatus	52	1	5	1	6	11	13	3
Media	34	16	10	9	15	29	32	25
Tv	4	4	5	2	2	5		
Peli	6	5	3	3		4		
Internet	3					3		
Tietokone	2	4		2	3	7		3
yht.	101	30	23	17	26	59	45	31

Yleismaininta sarake tarkoittaa, että käsitettä ei avata mitenkään tai se jää hyvin irralliseksi. Siinä puhutaan käsitteestä yleensä tai asiayhteydestä ei voi päätellä mitä maininnalla on tarkoitettu. Yleisimmät tavat sanojen esiintymiselle olivat, että se on varhaiskasvatussuunnitelmassa kirjattu luetteloon yhdessä muiden varhaiskasvatuksessa käytettävien menetelmien kanssa tai mainittiin esimerkiksi lasten käyttävän mediaa, mutta ei kerro mitään muuta aiheesta. Mediamaininnat näkyivät selkäesti eniten yleismainintoina (101 kpl), etenkin mediakasvatus oli usein vain maininnantasolla. Tämä selittyi osin sillä, että mediakasvatus kuvasti varhaiskasvatussuunnitelmissa usein ilmiötä ja sitä avattiin hyödyntäen muita mediamainintoja. Varhaiskasvatussuunnitelmien laatu vaihteli suuresti ja muutamaa varhaiskasvatussuunnitelmaa lukiessa jäi sellainen olo, että mediakasvatusta ei ehkä kuitenkaan ole ilmiönä sisäistetty, vaikka niissä mainittiin jokin mediamaininnoista. Tämä voi selittää mediamainintojen jäämisen yleiselle tasolle. Osassa varhaiskasvatussuunnitelmissa tilanne oli päinvastainen, mediakasvatukseen oli perehdytty niin hyvin, että käsitteitä ei tarvinnut jokaisessa kohtaa erikseen avata. Näitä suunnitelmia kirjoittaessa on myös voitu ajatella, että mediakasvatus on niin tunnettu ilmiö, että kaikkia käsitteitä ei ole syytä avata.

Suojelu sarakkeeseen kirjattiin ne asiayhteydet, joissa mainittiin tarve esimerkiksi rajoittaa median käyttöä. Medioista etenkin televisio, pelit ja tietokone nähtiin uhkana esimerkiksi lapsen liikunnalle, kielen kehitykselle ja lapsen ja aikuisen väliselle vuorovaikutussuhteelle. Suojelunäkökulmassa nousi esille myös median aiheuttamat pelot, pelien ja televisio-ohjelmien

ikärajojen merkitys lapsen kehitykselle. Muutamassa varhaiskasvatussuunnitelmassa myös lasten turvataitojen merkitys (mm. netinkäytössä) nostettiin esille. Näissä yhteyksissä mainittiin suojeleminen, joten siksi nämä maininnat laskettiin suojeleminen sarakkeeseen eikä vanhemman tai kasvattajan rooliin kuuluvaksi. Olisin odottanut suojeleminen näkökulman olevan vielä enemmän esillä varhaiskasvatussuunnitelmissa. Aikaisemmin mediakasvatusta koskevassa kirjallisuudessa ja etenkin julkisessa keskustelussa suojeleminen näkökulma on ollut niin suuressa roolissa, että ajattelin sen heijastuvan myös varhaiskasvatussuunnitelmiin. Suojeleminen näkökulmaan liittyviä mainintoja oli 30 kpl, joista suurin osa ilmeni media-sanana yhteydessä.

Kasvatuskumppanuus/vanhemman rooli sarakkeeseen kerätyt maininnat liittyvät varhaiskasvattajien ja vanhempien tekemään yhteistyöhön. Varhaiskasvatussuunnitelmissa nostettiin esille, että varhaiskasvattajien tulee olla vanhempien tukena heidän mediakasvatustehtävässään esimerkiksi antamalla tietoa mediaan liittyvistä ilmiöistä. Varhaiskasvatussuunnitelmissa myös korostettiin vanhempien vastuuta lasten mediankäytöstä: siihen käytetystä ajasta ja sisällöistä. Myös ikärajoista huolehtimista korostettiin. Vanhemman roolia ja kasvatuskumppanuuden merkitystä kuvaavia mainintoja oli 23 kpl. Mediakasvatusta mielletään siis vanhemman ja varhaiskasvattajan yhteiseksi tehtäväksi. (Suoninen 2014, 72, 74, Mediakasvatusta varhaiskasvatuksessa 2008, 17). Varhaiskasvatussuunnitelmissa oli eroa korostettiinkö vanhemman vai varhaiskasvattajan roolia mediakasvattajana. Vanhemman rooli kuvattiin pääasiallisesti lapsen käyttämän median sisällön ja määrän huolehtijana sekä eri medialaitteisiin ja median muotoihin tutustuttajana. Varhaiskasvattajan rooli nähtiin taas enemmän mediankäytön monipuolistajana, esimerkiksi erilaisten mediaesitysten tekeminen ja median rakenteiden ymmärtäminen.

Lapsen rooli/leikki sarakkeeseen kootuissa mediamaininnoissa käsitteet mainittiin lapselle ominaisena tapana toimia ja usein ne rinnastettiin myös leikkiin. Median mainittiin olevan osa lasten arkea ja lasten olevan aktiivisia mediankäyttäjiä. Varhaiskasvatussuunnitelmien mukaan mediakasvatuksessa tulisi huomioida myös lapsen aktiivinen rooli ja mediakasvatusta voidaan toteuttaa leikin, tutkimisen ja kokeilun kautta. Tv, peli ja tietokone mainittiin lapsen roolin/leikin yhteydessä lapsen leikki/ajanvietto välineeksi. Ne mainittiin myös puhuttaessa lasten taidoista käyttäen erilaisia mediavälineitä. Tämä sarake on rinnakkainen kasvattajan roolin kanssa, koska suurimmassa osassa kasvattajan rooliin liittyvissä maininnoissa mainitaan myös lasten medialeikit. Näkökulma on kuitenkin näissä eri, joten tässä sarakkeessa on vain ne maininnat, jotka liittyvät lasten omaan toimintaan. Tähän

sarakkeeseen liittyviä mainintoja oli 17 kpl. Lasten omaa roolia mediakasvatuksessa käsiteltiin hyvin vähän, mutta niissä varhaiskasvatussuunnitelmissa, joissa se mainittiin, asiaan oli paneuduttu monipuolisesti. Mediakasvatus nähtiin niin merkittävänä osana lasten elämää, että sitä käsiteltiin usean eri aihealueen yhteydessä (ks. taulukko 3). Esimerkiksi Espoon kaupungin varhaiskasvatussuunnitelmassa mediakasvatusta on käsitelty todella monipuolisesti ja tärkeänä osana lapsen elämää. Siinä media mainitaan esimerkiksi osana lasten sukupuolisuutta ja tasa-arvokasvatusta (media keinona rakentaa sukupuoli-identiteettiä) sekä korostetaan miten media on luonteva osa lasten arkea.

Puitteet sarakkeeseen koottiin ne maininnat, joissa lueteltiin lasten käytössä olevia mediavälineitä ja toimintatapoja tai kuvattiin oppimisympäristöä, jossa medialla on oma rooli. Puitteisiin liittyviä mainintoja oli yhteensä 26 kpl. Nämä maininnat ilmenivät luettelomaisesti tai näiden yhteydessä käytettiin mediaympäristö käsitettä.

Keino/väline toteuttaa kasvatusta sarake tarkoittaa, että mainittu sana on keino oppia jotain muuta, keino oppia käyttämään jotain laitetta tai kyseisen median avulla opitaan mediataitoja. Esimerkiksi yhdessä varhaiskasvatussuunnitelmassa mainittiin, että lapset oppivat tietokonetta käyttämällä tärkeitä mediankäytön taitoja. Mediaa pidettiin myös välineenä oppia kieltä, tosin osassa varhaiskasvatussuunnitelmissa mediaa pidettiin uhkana kielenkehitykselle (kirjattiin tässä yhteydessä suojelunäkökulmaan). Mediaa pidettiin myös keinona hankkia lisää tietoa asioista ja nämä maininnat liittyivät vahvasti valtakunnallisen varhaiskasvatussuunnitelman sisällöllisiin orientaatioihin. Toiseksi eniten tutkimuksen mediamainintoja oli tämän sarakkeen yhteydessä (59 kpl). Media sanat korostuivat tässä sarakkeessa. Media mainittiin yleiskäsitteenä, mutta asiayhteydestä huomasi, että se oli niin selkeästi väline tai keino oppia jotain muuta, joten se kirjattiin tähän sarakkeen.

Tavoitteet sarakkeeseen koottiin ne maininnat jotka liittyvät mediakasvatuksen tavoitteisiin. Yleisin maininta oli kriittisen medialukutaidon oppiminen, mutta myös esimerkiksi erilaisten mediaesitysten toteuttaminen ja mediavälineiden käytön oppiminen mainittiin. Monessa varhaiskasvatussuunnitelmassa toistettiin lausetta ”mediakasvatuksen tavoitteena on kriittisen medialukutaidon oppiminen”. Suurimmassa osassa näistä varhaiskasvatussuunnitelmista mediamaininnat jäivät tähän. Tulevaisuuden tavoitteita mediakasvatuksen toteuttamiseen mainittiin myös muutamassa varhaiskasvatussuunnitelmassa. Tavoitteet sarakkeen mediamainintoja oli kolmanneksi eniten (45 kpl).

Kasvattajan rooli sarakkeessa on huomioitu maininnat jotka liittyvät kasvattajan velvollisuuksiin tai tehtäviin mediakasvatuksen toteuttamisessa. Kaikista eniten varhaiskasvatussuunnitelmissa mediaan liittyvät maininnat ovat lähes suoria viittauksia valtakunnallisesta varhaiskasvatussuunnitelmasta. Valtakunnallisessa varhaiskasvatussuunnitelmassa (2005, 21) lukee: ” *Kasvattajat tutustuvat myös siihen todellisuuteen, jota lasten leikit heijastavat. Kasvattajat seuraavat esimerkiksi lasten populaarikulttuuria, johon media kuuluu nykypäivänä oleellisena osana.*”. Vaihtelua oli siinä kuinka paljon tätä lausetta avattiin. Lähes poikkeuksetta tässä yhteydessä myös mainittiin kasvattajan rooli. Kasvattajan rooli sarakkeeseen kirjattiin myös ne asiayhteydet, joissa puhuttiin esimerkiksi kasvattajan innostuksesta mediaa kohtaan. Kasvattajan rooli mainittiin 31 kertaa.

4.2.2 Mediamainintojen jakaantuminen ilmenemisyhteyden mukaan

Taulukko 3 kuvaa niitä suurempia asiayhteyksiä, joissa eri mediamaininnat tulevat esille. Tuloksissa kuvataan myös miten varhaiskasvatusta ohjaavissa asiakirjoissa käsitellään samaa teemaa, kuin tuloksista esiin nousseissa merkityksissä. Valtakunnallisessa varhaiskasvatussuunnitelmassa (2005) on määritelty erilaisia orientaatioita, joissa eri varhaiskasvatuksen toiminnoille annetaan tavoitteet mitä niiden tulee sisältää. Näistä yhdessäkään ei mainita mediakasvatusta tai muuta mediamainintaa. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa ainoastaan lapselle ominainen toiminta otsikon alle ja sen alaotsikko leikin yhteydessä, kasvattajayhteisön toiminta -otsikon alla mainitaan media merkittävänä osana nykyaikaa. Tähän lauseeseen (ks. edellinen kappale) viitataan useammassa varhaiskasvatussuunnitelmassa. Mediakasvatus varhaiskasvatuksessa (2008) -julkaisussa taas jokaiseen orientaatioon on annettu konkreettisia ideoita miten sen yhteydessä voidaan huomioida mediakasvatus. Taulukon 3 sarakkeet kertovat minkälaisien otsikoiden alla mediamaininnat esiintyvät. Taulukossa on yhteensä 54 mainintaa, mediamaininnan sisältäviä varhaiskasvatussuunnitelmia oli 57 kappaletta. Lukujen eroja selittää se, että muutamilla kunnilla oli yhteisiä varhaiskasvatussuunnitelmia. Myös mediamainintojen asiayhteydestä oli selkeästi kahteen suurempaan kokonaisuuteen liittyviä teemoja, joten ne kirjattiin taulukkoon kahteen eri sarakkeeseen. Mediamaininnat esiintyivät osassa varhaiskasvatussuunnitelmassa usean eri alaotsikon yhteydessä, mutta jos varhaiskasvatussuunnitelmassa oli runsaasti mediamainintoja otettiin huomioon vain ne alaotsikot, joissa mediamainintoja käsiteltiin tarkemmin. Lähes kaikissa alle kymmenen mediamaininnan

varhaiskasvatussuunnitelmissa kaikkia mediamainintoja käsiteltiin saman otsikon alla tai samaan aiheeseen liittyen eri kappaleissa. Monessa varhaiskasvatussuunnitelmassa oli vain yksi tai kaksi mediamainintaa (ks. LIITE1). Nämä yksittäisetkin mediamaininnat huomioitiin myös taulukossa 3, jotta nähdään kokonaiskuva miten mediakasvatuksen toteuttaminen nähdään suunnitelmien tasolla. Taulukossa 3 mediakasvatus sanat korostuvat.

TAULUKKO 3: Mediamainintojen ilmenemisyhteydet varhaiskasvatussuunnitelmien alaotsikoiden mukaan

	Yhteiskunnallinen orientaatio	Kieli- ja vuorovaikutus/ kielenkehitys	Tutkiminen/Luonnontiete ellinen orientaatio	Kasvattajayhteisön toiminta	Liikunta	Leikki	Taidekasvatus	Lapselle ominainen tapa toimia	Kognitiivinen oppimisympäristö	Varhaiskasvatuksen toteuttaminen	Mediakasvatus	Tulevaisuuden haasteet
Mediakasvatus	6		1	3			4			4	8	1
Media	3	4		1		1	3	3				
Tietokone	1				1	2			1			
TV/televisio					2	2						
Internet			1									
Peli					2							

Yhteiskunnalliseen orientaatioon liittyy oman historian ja nykyisyyden ymmärtäminen (VASU 2005, 28). Mediakasvatusta voidaan esimerkiksi toteuttaa hyödyntämällä mediaa tiedonhaun välineenä, hyödyntää valokuvia menneestä ajasta tai tutustua varhaisempiin median muotoihin (Mediakasvatus varhaiskasvatuksessa 2008, 24). Kunnallisissa varhaiskasvatussuunnitelmissa tähän orientaatioon liitettyinä maininnat koskivat mediakasvatusta, mediaa tai eri mediaviestimiä keinona tutustua orientaation sisältöihin.

Kieli- ja vuorovaikutus/kielenkehitys sarakkeen maininnoissa mediaa käsitellään hyvin eri tavoin varhaiskasvatussuunnitelmissa. Yhdessä varhaiskasvatussuunnitelmassa media nähdään uhkana kielenkehitykselle, toisessa muistutetaan, että kielenkehitys ei saa jäädä ainoastaan median varaan kun taas kolmannessa varhaiskasvatussuunnitelmassa media nähdään lapsen kielen rikastuttajana ja kielenkehityksen tukena. Neljännessä varhaiskasvatussuunnitelmassa media sijoittuu tämän otsikon

alle, mutta mainitaan vain yleismainintana. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa (2005, 19–20, 27, 39–42) kieltä käsitellään kertomalla kielen merkityksestä ja kuvataan miten erikieliset lapset otetaan huomioon varhaiskasvatuksesta. Mediakasvatus varhaiskasvatuksessa -julkaisussa (2008,12) kielen merkitys mainitaan lapsen mediasisältöjen ymmärtämisen yhteydessä. Kielenkehitys kuuluu kognitiivisiin taitoihin, jotka ovat edellytys median sisältöjen ymmärtämiseksi.

Tutkiminen/Luonnontieteellinen orientaationsarakeessa mainitaan internet kerran kasvattajien käytössä olevana välineenä ohjata lasta tutkimaan. Mediakasvatuksen menetelmät mainitaan keinona tutustua luonnontieteellisiin ilmiöihin. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa (2005, 20) sekä Mediakasvatus varhaiskasvatuksessa -julkaisussa (2008, 16) tutkiminen nähdään osaksi lapsille ominaista tapaa toimia. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa (2005, 28) luonnontieteellisen orientaation yhteydessä ei mainita mediaa sellaisenaan, mutta siinä mainitaan orientaatiolle ominaiseksi tavaksi toimia kokeellisten menetelmien käyttö. Media voidaan nähdä kuuluvan tähän. Mediakasvatus varhaiskasvatuksessa -julkaisussa (2008, 23–24) media nähdään monipuolisena välineenä tutustua ihmisiin, luontoon ja rakennettuun ympäristöön. Median avulla saadaan lisätietoa ja sen avulla voidaan myös tuottaa itse omia tutkimuksia.

Kasvattajayhteisön toiminta sarakkeen maininnat näkyivät varhaiskasvatussuunnitelmissa lähes suorina viitteinä varhaiskasvatussuunnitelman perusteisiin (2005, 21), joissa mainitaan kasvattajan velvollisuus tutustua siihen mediamaailmaan, jossa lapset elävät. Tämän sarakkeen tulokset ovat osin rinnakkaisia Lapselle ominainen tapa toimia- ja Leikki sarakkeiden kanssa. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa (2005, 21) oleva viittaus, johon suuressa osassa kunnallisia varhaiskasvatussuunnitelmia viitattiin, on lapselle ominainen toiminta otsikon alla, jonka alaotsikkona on leikki ja sen alaotsikkona kasvattajayhteisön toiminta. Osassa kunnallisissa varhaiskasvatussuunnitelmissa kasvattajayhteisön toiminta mainittiin Leikin alla, osassa se oli omana irrallisena otsikkonaan. Leikki taas puolestaan mainittiin Lapselle ominainen tapa toimia otsikon alla. Tämän sarakkeen luvussa olevat mediamainintoja käsiteltiin kunnallisissa varhaiskasvatussuunnitelmissa suurimmaksi osaksi leikin yhteydessä, mutta leikki oli näissä tapauksissa kirjattu kasvattajayhteisön toiminta otsikon alle. Tuloksia tarkasteltiin yläotsikoiden mukaan. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa (2005, 16–17, 20) kasvattajayhteisöstä puhutaan, kun kerrotaan miten heidän tulee toimia ja mitä ottaa lasten kehityksessä huomioon. Mediakasvatus

varhaiskasvatuksessa -julkaisussa (2008, 11) on oma kappale, jossa kasvattajayhteisöä haastetaan pohtimaan omia arvojaan ja päämääriään mediakasvatuksen toteuttamiseksi.

Liikunta sarakkeessa olevat maininnat liittyvät mediavälineisiin. Varhaiskasvatussuunnitelmissa liikuntaa pidettiin tietynlaisena vastalääkkeenä medialle. Liikunnan merkitystä korostettiin, kun lapset viettävät entistä enemmän aikaa eri medioiden parissa. Varhaiskasvatussuunnitelmien perusteissa liikuntaa ei käsitellä millään tapaa median kannalta. Mediakasvatus varhaiskasvatuksessa -julkaisussa (2008, 16, 25) liikunta mainitaan median yhteydessä lapselle ominainen tapa toimia otsikon alla. Liikunnan avulla voi käsitellä mediaelämyksiä tai mediasta voidaan ottaa ideaa liikuntatuokioon. Liikunta ja media rinnastetaan toisiinsa myös esteettisen orientaation yhteydessä, jossa sen sisältöalueita, esimerkiksi tanssia voi käsitellä median avulla.

Leikki sarakkeen mediamaininnoista yksi liittyy medialeikkeihin. Mediavälineisiin liittyvät maininnat näkyivät, kun kasvattajia kehoitettiin olevan tietoisia millaisia ilmiöitä ja myönteisiä ja kielteisiä vaikutuksia mediavälineet tuovat leikkiin. Mediavälineitä mainitaan myös uhkana leikille niissä tapauksissa, kun lapsen leikki alkaa pyörimään pelkän median tuottamien sisältöjen ympärillä. Koko varhaiskasvatussuunnitelmien perusteissa (2005,21) media mainitaan vain kerran ja silloin se mainitaan leikin yhteydessä. Median mainitaan olevan oleellinen osa nykypäivän populaarikulttuuria, josta lapset heijastavat asioita leikkiinsä. Mediakasvatus varhaiskasvatuksessa -julkaisussa (2008, 13, 16, 18) huomautetaan, että lasten leikki ei saa vähentyä mediankäytön takia. Leikki on lapselle ominainen tapa toimia ja medialeikit merkittävä osa lastenkulttuuria. Myös mediankäyttö on lapsille leikkiä.

Taidekasvatus sarakkeen mediamaininnat liittyivät mediaan taidemuotona (kirjoitetut tekstit), tai tapana käsitellä taidetta (mediaesitysten tuottamien tai katsomien). Varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa (2005, 23–24) taidetta ei käsitellä median kannalta, mutta siinä korostetaan taiten tekemisen kokonaisvaltaisuutta tunteen ja taitojen osalta. Mediakasvatus varhaiskasvatuksessa -julkaisussa (2008, 7, 16) puhutaan myös taidekasvatuksesta ja etenkin sen ilmaisullinen osuus liittyy median sisältöihin ja omaan mediantuottoon. Taiteellinen kokeminen näkyy mediakasvatuksessa erilaisten mediaesitysten katsomisena ja niiden itse tekemisenä. Sitä voidaan tarkastella kuvallisen, puhutun tai kirjoitetun kielen kautta. Myös pienet lapset ovat taitavia median kielen tyylien ja symbolien käyttäjiä.

Lapselle ominainen tapa toimia sarakkeen mediamaininnat liittyvät vahvasti leikkiin ja kasvattajayhteisön toimintaan. Kolmessa kunnallisissa varhaiskasvatussuunnitelmassa mediamaininnat sijoittuvat vain lapselle ominainen tapa otsikon alle. Siksi ne on tässä eritelty omaan sarakkeeseensa. Myös tässä yhteydessä esiintyi lähes suoria viittaukset varhaiskasvatussuunnitelmien perusteisiin.

Kognitiivinen oppimisympäristö sarakkeessa oleva tietokone mainittiin oppimisen lähteenä ja välineenä. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa (2005, 36) ei mainita kognitiivista oppimisympäristöä suoraan mediaan liittyvänä. Kognitiivinen oppimisympäristö mainitaan lapsen tuen järjestämisen periaatteissa ja kognitiivista oppimisympäristöä tulee muokata lapselle sopivaksi. Median avulla lapsen oppimisympäristöön voitaisiin tuoda tarvittavia tukitoimia. Mediakasvatus varhaiskasvatuksessa -julkaisussa (2008, 12, 19) kognitiivisten taitojen oppiminen mainitaan kuuluvan mediasisältöjen ymmärtämisen edellytykseksi.

Varhaiskasvatuksen toteuttaminen sarakkeen mediamaininnat ja mediakasvatus sarakkeen sisältöjen merkitykset ovat samat. Niissä kunnallisissa varhaiskasvatussuunnitelmissa, joissa mediamaininnat olivat varhaiskasvatuksen toteuttamien otsikon alla, käsiteltiin mediaa yhtenä keinona toteuttaa varhaiskasvatusta. Ne varhaiskasvatussuunnitelmat, joissa mediakasvatus mainittiin omana otsikkonaan jo sisällysluettelossa, kirjattiin tässä omaksi sarakkeekseen. Vaikka merkitykset ja sisällöt olivat näissä kaikissa samantapaisia, haluttiin ne kirjata erikseen, koska pieni sävyero mediakasvatuksen merkityksessä näkyy onko mediakasvatus oma erillinen otsikkonsa vai alaotsikko jollekin muulle käsitteelle. Huomionarvoista on se, että kaikki näihin sarakkeisiin lasketut varhaiskasvatussuunnitelmat olivat sellaisia, joissa oli yli kymmenen mediamainintaa. Mediakasvatusta käsiteltiin oman otsikon alla vain 11 kunnallisessa varhaiskasvatussuunnitelmassa.

Tulevaisuuden haasteet sarakkeeseen kirjattiin yksi varhaiskasvatussuunnitelma, jossa mainittiin mediakasvatus kunnan tulevaksi tavoitteeksi. Tässä todettiin myös, että mediakasvatuksen toteuttaminen on tarpeellista, mutta siihen ei ole kunnassa vielä perehdytty tarpeeksi.

Kunnallisten varhaiskasvatussuunnitelmien mediamaininnat jakaantuivat 12 eri otsikon alle. Jonkin verran otsikoiden sisällöissä oli yhtäläisyyksiä, mutta merkityksissä oli sen verran eroja, että tulokset päätettiin esittää erikseen. Tuloksissa mediamaininnat ilmenivät hyvin monipuolisesti usealla eri osa-alueella lapsen kehitystä. Kuitenkin varhaiskasvatussuunnitelmissa mediamaininnat ilmenivät yleisesti ottaen hyvin yksipuolisesti vain yhden osa-alueen yhteydessä. Mitä enemmän

mediamainintoja varhaiskasvatussuunnitelmassa oli, sitä monipuolisemmin mediaa käsiteltiin suhteessa lapsen kehitykseen. Tulokset myös osoittavat, että ennen vuotta 2008 tehdyissä varhaiskasvatussuunnitelmissa ei ole ollut ylemmän tason ohjetta miten mediakasvatus voidaan huomioida kuntien varhaiskasvatussuunnitelmissa. Varhaiskasvatussuunnitelmien perusteissa ei puhuta mediakasvatuksesta, mutta siihen liittyviä teemoja kuitenkin näkyy, joista mediakasvatuksen suhteen valveutuneet varhaiskasvattajat ovat voineet nähdä mahdollisuuden toteuttaa mediakasvatusta. Mutta vuoden 2008 jälkeen valmistuneissa kunnallisissa varhaiskasvatussuunnitelmissa ei ole mitään perustetta olla huomioimatta mediakasvatusta, koska mediakasvatus varhaiskasvatuksessa -julkaisu kuvaa hyvin miten mediakasvatus voidaan huomioida arjessa ja miten monipuolisesti media vaikuttaa lasten arkeen. Julkaisu täydentää hyvin varhaiskasvatussuunnitelman perusteita.

5 POHDINTA JA JOHTOPÄÄTÖKSET

Tutkimuksen tulokset osoittavat, että mediakasvatus on vielä hyvin vierasta varhaiskasvatussuunnitelmien tasolla. Vain 18,8 % Suomen kunnista, pois lukien Ahvenanmaan kunnat on huomioitu mediakasvatus edes jollain tapaa varhaiskasvatussuunnitelman tasolla. Varhaiskasvatussuunnitelmien valmistumisvuoden vaikutusta mediakasvatuksen ilmenemiseen haluttiin selvittää, koska haluttiin tietää kuinka vanhoja mediakasvatusta ohjaavat kunnalliset asiakirjat ovat ja miten eri vuosina valmistuneet varhaiskasvatussuunnitelmat huomioivat mediakasvatusta. Lähtöajatuksena pidettiin, että vuoden 2008 jälkeen valmistuneissa kasvatussuunnitelmissa on huomioitu mediakasvatus, koska silloin myös valtakunnalliselta tasolta tuli ohjeistusta mediakasvatuksen toteuttamiseen. Tulokset yllättivät. Vuonna 2009 mediamainintoja oli suhteessa enemmän kuin koskaan aikaisemmin, mutta mediamainintojen ilmenemisen suhteessa valmistuneisiin varhaiskasvatussuunnitelmiin oli vähäistä. Vasta vuonna 2014 valmistuneissa varhaiskasvatussuunnitelmissa hieman yli puolessa oli huomioitu mediakasvatus. Mediamaininnat eriteltiin vielä siten, että mediakasvatus-sanat ja muiden mediamainintojen (media, peli, tietokone, tv/televisio ja internet) jakautumista tarkasteltiin. Tämä tehtiin, koska mediakasvatuksesta puhuttaessa puhutaan suoraan tutkittavasta ilmiöstä, mutta eri mediamaininnat ovat kuitenkin niin vahvasti mediakasvatukseen liittyviä että ne haluttiin mukaan tutkimukseen. Mediakasvatus-sanojen ilmeneminen varhaiskasvatussuunnitelmissa on vähäistä suhteessa muihin mediamainintoihin. Tämä selittyy sillä, että mediakasvatus on ilmiönä niin laaja ja moninainen, että siitä puhuttaessa käytetään paljon myös muita käsitteitä, kuten medialukutaito ja mediakulttuuri tai vain käsitettä media. Myös uudessa varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa 2017 mediakasvatus-sanat käyttö on vähäisempää kuin muiden mediamainintojen ilmeneminen. Mediakasvatukseen liittyvät käsitteetkin muuttavat jatkuvasti merkitystään. Mediakasvatus nähdään nykyään merkittävänä osana lasten kasvatusta ja se rinnastetaan muihin laajoihin samaa kuvaaviin käsitteisiin. Nyt uudessa varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa puhutaan monilukutaidosta ja tieto- ja viestintäteknologisesta osaamisesta, joilla on samanlaisia tavoitteita ja merkityksiä kuin mediakasvatuksella on. Nyt mediakasvatus nähdään osana

näitä taitoja. Mediakasvatus sanan käyttö sellaisenaan tulee todennäköisesti vähenemään entisestään varhaiskasvatussuunnitelmissa, mutta sen tilalle tulee uusia käsitteitä ja ilmiönä mediakasvatus tulee entistä näkyvämmäksi.

Tutkimuksessa selvitettiin myös maakuntien välisiä eroja mediamainintojen ilmenemisessä varhaiskasvatussuunnitelmissa. Tuloksia tarkasteltiin kahdella tapaa, suhteuttamalla maakuntien mediamainintojen ilmenemistä suhteessa kaikkiin Suomen mediamainintoihin sekä suhteutettuna maakuntien asukaslukuihin. Mediakasvatus näkyy eniten Uudellamaalla, mutta suhteutettuna mediamainintoja maakuntien asukaslukuihin mediakasvatus näkyy selkeästi eniten Etelä-Karjalassa. Tulokset osoittavat, että mediakasvatus jakaantuu melko tasaisesti ympäri Suomea, poikkeuksena oli ainoastaan Uusimaa ja Pohjois-Pohjanmaa, joissa mediakasvatus näkyy hieman muita enemmän sekä Keski-Pohjanmaa ja Kymenlaakso, joissa mediakasvatusta ei ole huomioitu ollenkaan. Asukaslukuun suhteutettuna mediakasvatuksen jakautuminen on suurempaa. Tuloksia selittää osin se, että maakunnissa on eri määrä kuntia ja esimerkiksi Uudellamaalla olevat kunnat ovat asukasluvultaan huomattavasti suurempia kuin Keski-Pohjanmaan kunnilla. Tuloksilla haluttiin selvittää kuinka todennäköistä eri maakuntien lapsilla on saada mediakasvatusta. Lähdekirjallisuudessa nostettiin esiin lasten eriarvoinen asema suhteessa mediakasvatukseen ja se selkeästi näkyy myös tutkimustuloksissa. Alkualettamuksena oli, että yliopistokaupunkien varhaiskasvatussuunnitelmissa olisi huomioitu mediakasvatus hyvin, koska yliopistot tekevät siihen liittyvää tutkimusta. Tällöin voisi olettaa tutkimusten heijastuvan myös käytäntöön etenkin näissä kaupungeissa. Tulokset kuitenkin osoittivat toista, yliopiston sijaitseminen maakunnassa ei siis lisää eriarvoisuutta mediakasvatuksen toteutumisessa. Aikaisemmin tutkimuksessa mainitut kolmannen sektorin järjestämät hankkeet vaikuttavat mediakasvatuksen ilmenemiseen, mutta tässä tutkimuksessa näitä seikkoja ei ole huomioitu. Pelkkien tämän tutkimuksen tulosten perusteella ei voida sanoa mistä eriarvoisuus mediakasvatussuunnitelmissa johtuu. Osittain tulokset ja varhaiskasvatussuunnitelmien puuttuminen voivat johtua siitä, että varhaiskasvatussuunnitelman perusteet ovat ohjeistavat, eli kunnilla ei ole ollut pakkoa tehdä omia kunnallisia varhaiskasvatussuunnitelmia. Mediakasvatus ilmiönä voidaan kokea sen verran vieraaksi, että siihen ei ole kuntien varhaiskasvatussuunnitelmatyössä haluttu paneutua.

Mediakasvatuksen ilmenemistä selvitettiin myös kuntien asukasluvun mukaan. Tämä tarkastelukeino otettiin mukaan tutkimukseen, koska ainoastaan tästä on aikaisempaa tutkimusta johon tuloksia voitiin verrata. Mediakasvatuksen ilmeneminen asukasluvun mukaan täydentää myös muita

tämän tutkimuksen tuloksia. Asukasluvun mukaan mediakasvatus näkyy eniten 50 001 tai enemmän asukkaan kunnissa, joka vastaa ennakko-oletusta ja aikaisempaa tutkimusta. Tämän tutkimuksen tulokset olivat samansuuntaisia aikaisemman tutkimuksen kanssa, tosin joitain erojakin löytyi, mutta ne selittyvät erilaisilla tutkimusasetelmilla.

Tulokset mediamainintojen merkitysten ilmenemisestä myös noudattelivat mediakasvatus varhaiskasvatuksessa (2008, 7) julkaisun mediakasvatuksen lähestymistapoja, joita on taidekasvatuksellinen näkökulma, teknologiakasvatuksellinen näkökulma, yhteiskunta- ja kulttuurikriittinen näkökulma sekä suojelullinen näkökulma. Tuloksissa näkyi myös, että mediakasvatus liittyy monipuolisesti lasten kehitykseen. Vain murto-osassa varhaiskasvatussuunnitelmia tarkasteltiin mediaa monipuolisesti lasten kehityksen ja oppimisen kautta. Varhaiskasvatussuunnitelmien laaduissa oli myös suurta vaihtelua, monissa mediamaininnat ovat hyvin yleisellä tasolla. Niissä varhaiskasvatussuunnitelmissa, joissa mediamainintoja oli yli kymmenen, tarkasteltiin mediaa monipuolisemmin lapsen kehityksen kannalta. Varhaiskasvatussuunnitelmissa ilmenneet mediamaininnat liittyivät sisältönsä puolesta hyvin mediakasvatus varhaiskasvatuksessa - julkaisun teemoihin. Myös lähes suoraa viittausta varhaiskasvatussuunnitelman perusteisiin käytettiin monessa kunnallisessa varhaiskasvatussuunnitelmassa. Varhaiskasvatussuunnitelmissa näkyi mielestäni, että niiden teossa mediakasvatus on mainittu muodon vuoksi ja sitä ei ole välttämättä kunnolla edes sisäistetty. Varhaiskasvatussuunnitelmissa mainittiin yksittäisiä mediamainintoja, yleensä nämä olivat medialaitteita ilman, että varhaiskasvatussuunnitelmassa mainittiin media-sanaa. Osassa näissä varhaiskasvatussuunnitelmista puhuttiin selkeästi mediakasvatukseen liittyvistä teemoista, mutta vaikutti silti, että kirjottajat eivät olleet ajatelleet sen liittyvän mediakasvatukseen. Lähdekirjallisuudessa todettiin mediakasvatustietoisuuden olevan puutteellista varhaiskasvatuksen kentällä, joka mielestäni näkyy hyvin myös varhaiskasvatussuunnitelmissa. Osaltaan tätä havaintoa tukee myös tämän tutkimuksen tulokset mediakasvatussuunnitelmien valmistumisvuodesta suhteessa mediamainintojen ilmenemiseen. Uusimmissa varhaiskasvatussuunnitelmissa mediamaininnat ovat yleistyneet joka viittaa myös siihen, että mediakasvatukseen liittyvä tietoisuus on lisääntynyt.

Tulokset kertovat, että Suomen varhaiskasvatussuunnitelmissa on vielä paljon kehitettävää mediakasvatuksen osalta. 12 kuntaa on jo tehnyt hyvää työtä mediakasvatuksen näkymiseksi myös varhaiskasvatussuunnitelmatasolla. Mediakasvatukseen liittyvää tietoutta ja koulutusta on saatavilla runsaasti eri tahojen toimesta, joten mediakasvatuksen näkyväksi tekeminen on varhaiskasvattajien

vastuulla. Uusi velvoittava varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2017 tekee osansa mediakasvatuksen näkyväksi tekemiseksi huomioimalla mediakasvatuksen monipuolisesti osana lapsen kasvua ja kehitystä.

5.1 Tutkimuksen luotettavuus

Monet lähteet, kuten Salminen (2011, 5), Tähtinen (2007, 10) ja Stolt & Routasalo (2007,58) muistuttavat suunnittelemaan tutkimuksen ja etenkin hakuprosessin huolellisesti. Huolellinen suunnittelu lisää tutkimuksen luotettavuutta ja helpottaa itse tutkimuksen tekemistä. Tämä tutkimus suunniteltiin huolellisesti, jotta tutkimuksen luotettavuus ja toistettavuus voidaan taata. Myös tutkimuksen tekovaiheet, hakusanat ja lähteet on kirjattu tarkkaan ylös, jotta tutkimus olisi helppo toistaa tarvittaessa. Myös tutkimuksen toisen osan mediamainintojen merkitysten lajitteluperusteet on avattu tarkkaan, jotta myös tutkimuksen lukija pääsee mukaan siihen logiikkaan, jolla olen tehnyt luokittelut. Tutkimuksen aineisto on laitettu liitteeksi tutkimuksen luotettavuuden lisäämiseksi. Tarvittaessa tutkimus voidaan toistaa tai yksittäisen kunnan tiedot tarkistaa liitteen tietojen perusteella.

Tutkimuksen aineistonkeruun jälkeen on voinut tulla vielä uusia varhaiskasvatussuunnitelmia, joissa on huomioitu mediakasvatus. Tiedän ainakin, että Ylöjärven kaupungin varhaiskasvatussuunnitelma päivitettiin vuonna 2015, jolloin myös mediakasvatus huomioitiin kokonaan omalla kappaleella. Päätös uusista valtakunnallisen varhaiskasvatuksen perusteista on annettu 18.10.2015. Tämän päätöksen jälkeen ei todennäköisesti ole päivitetty tai tehty yhtäkään uutta varhaiskasvatussuunnitelmaa. Tutkimusaineiston keruun ja varhaiskasvatussuunnitelmien perusteiden uusintapäätöksen väliin jää noin kymmenen kuukautta. Kymmenen kuukauden aikana ja kesken toimintakauden uusittuja varhaiskasvatussuunnitelmia tuskinpa on kovin montaa. Tämän tutkimuksen aineisto on siis muutamaa kuntaa lukuun ottamatta kartoittanut tilanteen millainen mediakasvatuksen tila on ollut ennen uutta, velvoittavaa varhaiskasvatussuunnitelman perusteita. Tässä tutkimuksessa ei huomioitu mahdollisia kuntien erillisiä mediakasvatussuunnitelmia. Kuntien internetsivuja selatessani en törmännyt tällaisiin suunnitelmiin, joten en aineistonkeruun vaiheessa käyttänyt sen enempää aikaa niiden etsimiseen. Kuntien omat mediakasvatussuunnitelmat varhaiskasvatuksen osalta ovat myös aikaisemmassa tutkimuksessa hyvin vähäisiä. Google haulla ”mediakasvatussuunnitelma” ensimmäisten neljän hakusivun perusteella mediakasvatussuunnitelmia on tehty vain kirjastoihin. Haulla ”mediakasvatus varhaiskasvatus” löytyi yksi osuma yhden yksittäisen päiväkodin

mediakasvatussuunnitelmaan. Kuntien erillisten mediakasvatussuunnitelmien voidaan siis olettaa olevan hyvin vähäisiä, jolloin tutkimustulokset ovat kuitenkin kattavat. Saman tuloksen on saatu aikaisemmassa Opetus- ja kulttuuriministeriön teettämän Mediakasvatus varhaiskasvatuksessa tutkimuksessa (2013), siinä vain yhdellä prosentilla mukana olleista kunnista (125 kpl) oli oma mediakasvatussuunnitelma ja 14 prosentilla siitä oli linjaus, jota ei ole kirjattu varhaiskasvatussuunnitelmiin.

5.2 Jatkotutkimusehdotuksia

Samana tutkimuksen voisi toistaa, kun uusi varhaiskasvatussuunnitelma on tullut voimaan ja kunnat ovat uudistaneet varhaiskasvatussuunnitelmansa. Tällöin saatuja tuloksia voitaisiin suoraan verrata tämän tutkimuksen tuloksiin, jolloin saataisiin selville kuinka paljon mediakasvatus näkyy varhaiskasvatussuunnitelmissa, kun siihen on kiinnitetty enemmän huomiota jo valtakunnallisen varhaiskasvatussuunnitelman tasolla. Uusi varhaiskasvatussuunnitelma on velvoittava, jolloin myös siinä mainittavan mediakasvatuksen tulee toteutua varhaiskasvatuksessa. Jatkotutkimuksena voitaisiin selvittää mistä mediakasvatuksen eriarvoisuus johtuu. Millaisia hankkeita, missä kunnissa ja kenen toimesta järjestetään mediakasvatuksen toteuttamiseksi.

Tutkimus myös osoitti, kuinka eri laatuista Suomen varhaiskasvatussuunnitelmat ovat. Toisista näki, että niiden tekoon on käytetty paljon vaivaa, kun toiset olivat hieman sinne päin tehtyjä. Myös varhaiskasvatussuunnitelmien sivumäärät vaihtelivat hurjasti. Myös hyvin monelta kunnalta puuttui kokonaan kunnallinen varhaiskasvatussuunnitelma. Varhaiskasvatussuunnitelma on varhaiskasvatuksen toteuttamisen ohjaamiseen tarkoitettu asiakirja, jonka avulla voidaan muun muassa arvioida varhaiskasvatuksen laatua. Tällaisten asiakirjojen tulisi olla huolella tehtyjä ja nykypäivää on, että varhaiskasvatussuunnitelmat löytyvät internetistä. Varhaiskasvatussuunnitelmia voisi tutkia yleisesti ja korostaa niiden merkitystä. Uusi varhaiskasvatussuunnitelman perusteet varmasti vaikuttaa myös tähän.

LÄHTEET

Buckingham, D. 2003. Media education: Literacy, Learning and Contemporary Culture. Cambridge: Polity.

Fink, A. 2005. Conducting Research Literature Reviews, From the Internet to Paper. London: Thousand Oaks : Sage, cop. 2005.

Flinkman, M. & Salaterä, S. 2007. Integroitu katsaus–Eri metodeilla tehdyn tutkimuksen yhdistäminen katsauksessa. Teoksessa Systemaattinen kirjallisuuskatsaus ja sen tekeminen. Johansson, K., Axelin, A., Stolt, M., Ääri, R-L. (toim). S.84–101. Turku: Turun yliopisto, hoitotieteen laitoksen julkaisuja, Tutkimuksia ja raportteja A:51/2007.

Esiopetussuunnitelma. 2016. Opetushallitus. 2016.

http://www.oph.fi/saadokset_ja_ohjeet/opetussuunnitelmien_ja_tutkintojen_perusteet/esiopetus
(viitattu 24.9.2016)

Hyvä medialukutaito; Suuntaviivat 2013–2016, 2013. 2013. Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 2013:11. <http://www.minedu.fi/export/sites/default/OPM/Julkaisut/2013/liitteet/OKM11.pdf?lang=fi>
(viitattu 3.10.2016)

Inkinen, T. 2005. Johdattava polku lasten tietoyhteiskuntaan. Teoksessa Lahikainen, A.R., Hietala, P., Inkinen, T., Kangassalo, M., Kivimäki, R. & Mäyrä, F. (toim.) 2005. Lapsuus mediamaailmassa: näkökulmia lasten tietoyhteiskuntaan. Tampere: Tammer-Paino.

Johansson, K. 2007. Kirjallisuuskatsaukset- huomio systemaattiseen kirjallisuuskatsaukseen. Teoksessa Systemaattinen kirjallisuuskatsaus ja sen tekeminen. Johansson, K., Axelin, A., Stolt, M., Ääri, R-L. (toim). S. 3–10. Turku: Turun yliopisto, hoitotieteen laitoksen julkaisuja, Tutkimuksia ja raportteja A:51/2007.

Kellner, D. 1998. Mediakulttuuri. Suomenos: Riitta Oittinen ja työryhmä. Tampere: Vastapaino.

Kotilainen, S. 2002. Kasvattaja lapsen tulkkina mediaympäristössä. s.34–39. Teoksessa Sintonen, S. (toim.) 2002. Median sylissä: kirjoituksia lasten mediakasvatuksesta. Tampere: Tammer-Paino Oy.

Kupiainen, R. 2002. Mediakokemuksia viihteen, mielihyvän ja nautinnon labyrinteissa. s. 70–81. Teoksessa Sintonen, S. (toim.) 2002. Median sylissä: kirjoituksia lasten mediakasvatuksesta. Tampere: Tammer-Paino Oy.

- Lampola, R. & Koppelomäki, M. 1991. Elokuva varhaiskasvatuksessa. Teoksessa Kauppila, K., Kuosmanen, S. & Pallassalo, M. (toim.) 1991. Rajaton ruutu: kirjoituksia lapista ja liikkuvasta kuvasta. Helsinki: Mannerheimin Lastensuojeluliitto.
- Mediakasvatus kuntien varhaiskasvatuksessa. 2013. Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 2013:10. <http://www.minedu.fi/export/sites/default/OPM/Julkaisut/2013/liitteet/okm10.pdf?lang=fi> viitattu 28.4.2016
- Mediakasvatus varhaiskasvatuksessa. 2008. Stakes ja Opetusministeriön Mediamuffinssi-hanke 2008. Iisalmi; Painotalo Seiska Oy.
- Merilampi, R-S.2014. Mediakasvatuksen perusteet. Helsinki: BTJ Finland oy.
- Mustonen, A. 2006. Mediasta se pienikin ponnistaa. Teoksessa Niinistö, H. & Rauhala, A. (toim.) 2006. Mediametkaa! Mediakasvattajan käsikirja kaikilla mausteilla. Helsinki: BTJ Kirjastopalvelu Oy.
- Niinistö, H. & Rauhala, A. (toim.) 2006. Mediametkaa! Mediakasvattajan käsikirja kaikilla mausteilla. Helsinki: BTJ Kirjastopalvelu Oy.
- Nyysölä, K. 2008. Mediakulttuuri oppimisympäristönä. Opetushallitus 2008. Helsinki: Edita Prima.
- Oivalluksia eskarista! -hanke. 1.8.2015 – 31.12.2016. <https://oivalluksiaeskarista.wordpress.com/>
- Pennanen, S. 2009. Lasten medialeikit päiväkodissa. s. 182-206. Teoksessa Alanen, L & Karila, K (toim.) 2009. Lapsuus, lapsuuden instituutiot ja lasten toiminta. Tampere: Vastapaino.
- Pentikäinen, L. & Rauhala, A. 2007. Pikku Kakkonen – 30 vuotta luotettavia lastenohjelmia. Teoksessa Pentikäinen, L., Rauhala, A. & Niinistö, H. (toim.) 2007. Mediametkaa! Osa 2 – Kasvattajan matkaopas lasten mediamaailmaan. Helsinki: BTJ Kirjastopalvelu Oy.
- Pääjärvi, S. 2009. “Kyllä siinä perässä täytyy vaan pysyä” – Päiväkodinjohtajien näkemyksiä mediakasvatuksesta ja sen toteutumisesta varhaiskasvatuksessa ja esiopetuksessa. Tampereen yliopisto: kasvatustiede, varhaiskasvatus, pro gradu. 2009.
- Rauhala, A. & Salokoski, T. 2008. Media muokkaa lapsen maailmankuvaa. Teoksessa Rauhala, A., Ritokoski, M. & Niinistö, H. (toim.) 2008. Mediametkaa! Osa 3- Mediakasvatus, eettisyys ja uskonnolliset ilmiöt. Helsinki: BTJ Kirjastopalvelu Oy.

Salanterä, S., Hupli, M. 2003. Tutkitun tiedon hankinta ja arviointi. Teoksessa: Lauri, S. (toim.) Näyttöön perustuva hoitotyö. Helsinki: WSOY. 21–39.

Salminen, A. 2011. Mikä kirjallisuuskatsaus? Johdatus kirjallisuuskatsauksen tyypeihin ja hallintotieteellisiin sovelluksiin. Vaasa: Vaasan yliopiston julkaisuja. Opetusjulkaisu 62. Julkisjohtaminen 4.

Stolt, M., Routasalo, P. 2007. Tutkimusartikkelien valinta ja käsittely. Teoksessa Systemaattinen kirjallisuuskatsaus ja sen tekeminen. Johansson, K., Axelin, A., Stolt, M., Ääri, R-L. (toim). S. 58–71. Turku: Turun yliopisto, hoitotieteen laitoksen julkaisuja, Tutkimuksia ja raportteja A:51/2007.

Suoninen, A. 2014. LASTEN MEDIABAROMETRI 2013. 0–8-vuotiaiden mediankäyttö ja sen muutokset vuodesta 2010. Nuorisotutkimusverkosto/ nuorisotutkimusseura Verkkojulkaisuja 75, julkaisuja 149. <http://www.nuorisotutkimusseura.fi/images/julkaisuja/lastenmediabarometri2013.pdf> (viitattu 5.5.2015)

Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2009. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Kustannusosakeyhtiö Tammi. Jyväskylä. Gummerus Kirjapaino Oy. 2009.

Tähtinen, H. 2007. Systemaattinen tiedonhaku hoitotieteen näkökulmasta. Teoksessa Systemaattinen kirjallisuuskatsaus ja sen tekeminen. Johansson, K., Axelin, A., Stolt, M., Ääri, R-L. (toim). S. 10–46. Turku: Turun yliopisto, hoitotieteen laitoksen julkaisuja, Tutkimuksia ja raportteja A:51/2007.

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet. 2005. Valtakunnallinen sosiaali- ja terveysalan tutkimus- ja kehittämiskeskus, STAKES. Oppaita 56. Toinen tarkistettu painos. <http://urn.fi/URN:NBN:fi-fe201210089363>

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2017. 2016. Opetushallitus. http://www.oph.fi/download/179349_varhaiskasvatussuunnitelman_perusteet_2016.pdf (viitattu 26.10.2016)

Vilmilä, F. 2015. Media + lapsi + kasvatus. Mediakasvatuksen tutkimuksellinen kehittäminen. Nuorisotutkimusverkosto/Nuorisotutkimusseura Julkaisuja 157, Verkkojulkaisuja 80. http://www.nuorisotutkimusseura.fi/images/julkaisuja/mediakasvatuksen_tutkimuksellinen_kehittaminen.pdf (viitattu 15.10.2016)

Väestötietojärjestelmä, Kuntien asukasluvut aakkosjärjestyksessä. <http://vrk.fi/default.aspx?docid=8698&site=3&id=0> viitattu 13.10.2014

Kuntien, joissa jokin mediamaininta varhaiskasvatussuunnitelmat:

Alavuden kaupungin, Kuortaneen kunnan ja Ähtärin kaupungin varhaiskasvatussuunnitelma 2009.
<http://www.alavus.fi/media/paivahoito/kuusvasun-paivitysversion.pdf> viitattu 26.1.2014

Espoon kaupungin varhaiskasvatussuunnitelma 2013. http://www.espoo.fi/fi-FI/Paivahoito_ja_koulutus/Paivahoito viitattu 28.2.2015

Haapaveden kaupungin, Pyhännän kunnan ja Siikalatvan kunnan Varhaiskasvatussuunnitelma 2007.
http://www.pyhanta.fi/instancedata/prime_product_julkaisu/pyhanta/embeds/pyhantawwwstructure/13207_Siikalatvan_alueen_varhaiskasvatussuunnitelma.pdf viitattu 26.1.2015

Hattulan kunnan varhaiskasvatussuunnitelma 2014. http://www.hattula.fi/files/attachments/perhe-ja_sosiaalipalvelut/hattulan_kunnan_varhaiskasvatussuunnitelma_27.5.2014.pdf viitattu 27.1.2015

Hirvensalmen kunnan varhaiskasvatussuunnitelma 2010.
http://www.hirvensalmi.fi/files/orig/286_VASU%2016.2.2010.pdf viitattu 27.1.2015

Hollolan kunnan ja Kärkölän kunnan varhaiskasvatussuunnitelma 2014.
<https://peda.net/hollolakarkola/varhaiskasvatus/hv/hv2:file/download/44addc60e7b188c9be3b78e8f5bd84c50e25421e/VASU%202014.pdf> viitattu 26.1.2015

Huittisen kaupungin varhaiskasvatussuunnitelma 2014.
http://www.huittinen.fi/files/2750/Huittisten_VASU_2014.pdf viitattu 27.1.2015

Hyvinkään kaupungin varhaiskasvatussuunnitelma 2010.
<http://www.hyvinkaa.fi/Tiedostot/Varhaiskasvatuspalvelut/Vasu/Varhaiskasvatussuunnitelma.pdf> viitattu 27.1.2015

Imatran kaupungin ja Ruokolahden kunnan varhaiskasvatussuunnitelma 2014.
<http://www.ruokolahti.fi/loader.aspx?id=2cf48b19-28db-4643-8fff-4b94e61cde18> viitattu 2.3.2015

Inarin kunnan varhaiskasvatussuunnitelma 2009.
http://www.inari.fi/media/files/sote_savasuomenkielinen.pdf viitattu 27.1.2015

Joensuun kaupungin varhaiskasvatussuunnitelma 2012.
<http://www.joensuu.fi/documents/11127/58109/Joensuu+kaupungin+varhaiskasvatussuunnitelma.pdf/960d25ef-d73c-4dd5-90d7-6ce41aa18987> viitattu 28.1.2015

Juuan kunnan varhaiskasvatussuunnitelma 2007.
<http://www.juuka.fi/files/file/Terveyspalvelut/JUUAN%20VARHAISKASVATUSSUUNNITELMA.pdf> viitattu 28.1.2015

Järvenpään kaupungin varhaiskasvatussuunnitelma 2006. http://www.jarvenpaa.fi/--Varhaiskasvatussuunnitelma--/sivu.tmpl?sivu_id=5263 viitattu 27.1.2015

Kaarinan kaupungin varhaiskasvatussuunnitelma 2013.

https://www.kaarina.fi/perhe_ja.../Varhaiskasvatussuunnitelma.pdf viitattu 27.1.2015

Kangasalan kunnan varhaiskasvatussuunnitelma 2013.

http://www.kangasala.fi/lapset_ja_nuoret/varhaiskasvatus/kangasalan-kunnan-varhaiskasvatu/ viitattu 28.2.2015

Kangasniemen kaupungin varhaiskasvatussuunnitelma.

<http://www.kangasniemi.fi/kunta/varhaiskasvatussuunnitelma.html> viitattu 27.1.2015

Kauniaisten kaupungin varhaiskasvatussuunnitelma. 2013.

http://www.kauniainen.fi/files/6396/Kauniaisten_varhaiskasvatussuunnitelma_%282%29.pdf viitattu 27.1.2015

Kempeleen kunnan varhaiskasvatussuunnitelma

<http://www.kempele.fi/media/files/docs/paivahoito/kempeleenkunnanvasu.pdf> viitattu 26.1.2015

Keravan kaupungin varhaiskasvatussuunnitelma 2012.

<http://www.kerava.fi/palvelut/Documents/Kasvatus,%20opetus%20ja%20koulutus/OPS/Keravanvarhaiskasvatussuunnitelma1.pdf> viitattu 27.1.2015

Kirkkonummen kunnan varhaiskasvatussuunnitelma 2011.

http://www.kirkkonummi.fi/instancedata/prime_product_julkaisu/kirkkonummi/embeds/kirkkonummi_wwwstructure/24097_Vasu_240511.pdf viitattu 28.2.2015

Kiuruveden kaupungin varhaiskasvatussuunnitelma.

<http://www.kiuruvesi.fi/Suomeksi/Palvelut/Paivahoito-ja-varhaiskasvatus-/Varhaiskasvatussuunnitelma> viitattu 28.1.2015

Kuopion kaupungin varhaiskasvatussuunnitelma 2009.

http://www.kuopio.fi/c/document_library/get_file?uuid=8bd112cb-4923-4adb-8885-d0d4ade43214&groupId=12147 viitattu 28.1.2015

Lahden kaupungin varhaiskasvatussuunnitelma 2005.

[http://www.lahti.fi/www/images.nsf/files/CBC954EDDE948D68C22576F20041F0B6/\\$file/Lahden%20kaupungin%20varhaiskasvatussuunnitelma.pdf](http://www.lahti.fi/www/images.nsf/files/CBC954EDDE948D68C22576F20041F0B6/$file/Lahden%20kaupungin%20varhaiskasvatussuunnitelma.pdf) viitattu 26.1.2015

Limingan kunnan varhaiskasvatussuunnitelma 2013.

http://www.liminka.fi/tiedostot/Sivistysosasto/Varhaiskasvatus/Kunnan_varhaiskasvatussuunnitelma_2013.pdf viitattu 5.3.2015

Lopen kunnan varhaiskasvatussuunnitelma 2014.

http://www.loppi.fi/Tiedostot/Loppi/Varhaiskasvatus/Tiedostot/VASU_2014.pdf viitattu 28.1.2015

Luhangan kunnan ja Toivakan kunnan varhaiskasvatussuunnitelma 2009.

http://www.toivakka.fi/upload/docs/palvelut_paivahoit/toivakan_kunta_paivahoit_varhaiskasvatussuunnitelma.pdf viitattu 28.1.2015

Muhoksen kunnan varhaiskasvatussuunnitelma 2014.

https://www.muhos.fi/images/sivistys/MUHOKSEN_VASU_2014.pdf viitattu 26.1.2015

Mäntyharjun kunnan varhaiskasvatussuunnitelma 2014.

<http://www.mantynharju.fi/tiedostot/paivahoit/varhaiskas.suunnitelma.pdf> viitattu 27.1.2015

Nokian kaupungin varhaiskasvatussuunnitelma 2014.

http://www.nokiankaupunki.fi/palvelut/kasvatus_ja_opetus/varhaiskasvatus/lapsen-arki-varhaiskasvatuksessa/varhaiskasvatussuunnitelma/ viitattu 28.2.2015

Nurmeksen kaupungin varhaiskasvatussuunnitelma.

<http://www.nurmes.fi/documents/810140/1387646/Varhaiskasvatussuunnitelma/2d5eb7a9-1fc7-4f47-a112-82ff72ff3c1f> viitattu 28.1.2015

Oulun kaupungin varhaiskasvatussuunnitelma 2013.

http://www.ouka.fi/c/document_library/get_file?uuid=8ef2179d-fea2-4ad6-9ca4-f8d208471f58&groupId=112792 viitattu 26.1.2015

Paimion kaupungin varhaiskasvatussuunnitelma 2007.

http://www.paimio.fi/files/903/PAIMION_VASU.pdf viitattu 27.1.2015

Parkanon kaupungin varhaiskasvatussuunnitelma

<http://www.parkano.fi/docs/varhaiskasvatussuunnitelma.pdf> viitattu 26.1.2015

Petäjaveden kunnan varhaiskasvatussuunnitelma 2013.

<http://peda.net/veraja/petajavesi/varhaiskasvatus/vanhemmille/varhaiskasvatussuunnitelma> viitattu 2.3.2015

Pirkkalan kunnan varhaiskasvatussuunnitelma <http://ops.pirkkala.fi/varhaiskasvatus/--printbranch> viitattu 26.1.2015

Ranuan kunnan varhaiskasvatussuunnitelma 2008. <http://www.ranua.fi/loader.aspx?id=151e4626-37c2-4c6e-a296-b7d45b9beb76> viitattu 27.1.2015

Rauman kaupungin varhaiskasvatussuunnitelma 2006.

http://www1.rauma.fi/opetus/palvelut/varhaiskasvatus/paivahoit/VASU_Lapsi_kasvun_polulla_Rauma_alla.valmis.pdf viitattu 27.1.2015

Riihimäen kaupungin varhaiskasvatussuunnitelma.

http://riihimaki.fi/Tiedostot/RIIHIM%C3%84KI_tiedostot/RmkPerusturva/P%C3%A4iv%C3%A4hoito/Varhaiskasvatussuunnitelma%20.PDF viitattu 28.1.2015

Rovaniemen kaupungin varhaiskasvatussuunnitelma 2012.

<https://www.rovaniemi.fi/loader.aspx?id=3864e6cc-61c4-4b17-8d25-44f5db9dee18> viitattu 5.3.2015

Siuntion kunnan varhaiskasvatussuunnitelma 2012.

http://www.siuntio.fi/Liitetiedostot/Muu_materiaali/Sivistysosasto/Varhaiskasvatus/pykala25%20liite1%20vasu.pdf viitattu 27.1.2015

Sodankylän kunnan varhaiskasvatussuunnitelma.

<http://koulut.sodankyla.fi/media/tiedostot/paivahoito/1268650589.pdf> viitattu 27.1.2015

Sotkamon kunnan varhaiskasvatussuunnitelma

pp.sotkamo.fi/data/documents/KUNTAVASU_2013_LTK.doc viitattu 26.1.2015

Taipalsaaren kunnan varhaiskasvatussuunnitelma 2014.

<http://www.taipalsaari.fi/sites/default/files/attachments/vasuversio-12-12-14.pdf> viitattu 5.3.2015

Tampereen kaupungin varhaiskasvatussuunnitelma 2007.

<http://www.tampere.fi/tiedostot/5pvSAFsoF/varhaiskasvatussuunnitelma.pdf> viitattu 26.1.2015

Turun kaupungin varhaiskasvatussuunnitelma 2013.

<http://www.turku.fi/Public/default.aspx?nodeid=9384&culture=fi-FI&contentlan=1> viitattu 2.3.2015

Vaasan kaupungin varhaiskasvatussuunnitelma 2005. www.vaasa.fi/Link.aspx?id=476415 viitattu 28.1.2015

Valtimon kunnan varhaiskasvatussuunnitelma 2009.

<http://www.isbeo2020.fi/dman/Document.phx?documentId=bs33709081218007&cmd=download> viitattu 28.1.2015

Vantaan kaupungin varhaiskasvatussuunnitelma 2012.

http://www.vantaa.fi/instancedata/prime_product_julkaisu/vantaa/embeds/vantaaawwwstructure/84881_www_Vantaan_varhaiskasvatussuunnitelma.pdf viitattu 27.1.2015

Vihdin kunnan varhaiskasvatussuunnitelma 2014.

http://www.vihti.fi/instancedata/prime_product_julkaisu/vihti/embeds/23112_vasu_pdf_liitteilla.pdf viitattu 27.1.2015

LIITE 1

Taulukot kertovat kuntien väkiluvun (vuonna 2014), varhaiskasvatussuunnitelman (VASU) valmistumisvuoden ja mediamainintojen lukumäärät ja mitä mediamainintoja mainittiin.

Kunta/ UUSIMAA	Väkiluku	VASU vuodelta	Yhteinen VASU	Mediakasvatus maininta	Media maininta	Peli maininta	Tietokone maininta	TV/televisio maininta	Internet maininta	Kaikki mediamaininnat
Askola	5077	-								
Espoo	264464	2013		10	34		1	1		
Hanko	9046	-								
Helsinki	620982	2011								
Hyvinkää	46340	2010		1			1			
Inkoo	5578	2011								
Järvenpää	40180	2006		1						
Karkkila	8942	?								
Kauniainen	9207	2013			2					
Kerava	35269	2012			1					
Kirkkonummi	38110	2011		7	33					
Lapinjärvi	2789	-								
Lohja	47697	2007								
Loviisa	15458	2011								
Myrskylä	2000	?								
Mäntsälä	20614	2004								
Nurmijärvi	41447	2010								
Pornainen	5153	?								

Porvoo	49708	2011								
Pukkila	2021	2012								
Raasepori	28746	2010								
Sipoo	19022	2011								
Siuntio	6214	2012			1					
Tuusula	38163	?								
Vantaa	210096	2012		2	7					
Vihti	29009	2014		1	1					
				23,1 %						34,6 %
Kunta/KYMENLAAKSO	Väkiluku	VASU vuodelta	Yhteinen VASU	Mediakasvatus maininta	Media maininta	Peli maininta	Tietokone maininta	TV/televisio maininta	Internet maininta	Kaikki mediamaininnat
Hamina	21162	2014								
Iitti	6960	2013								
Kotka	54629	2008								
Kouvola	86587	-								
Miehikkälä	2126	-								
Pyhtää	5367	-								
Virolahti	3428	-								
				0,0 %						0,0 %
Kunta/PÄIJÄT-HÄME	Väkiluku	VASU vuodelta	Yhteinen VASU	Mediakasvatus maininta	Media maininta	Peli maininta	Tietokone maininta	TV/televisio maininta	Internet maininta	Kaikki mediamaininnat
Asikkala	8389	2011	A							
Hartola	3084	?								
Heinola	19737	2010								

Hollola *	21971	2014	B	1	2					
Hämeenkoski	2097	2004								
Kärkölä *	4660	2014	B	1	2					
Lahti	103667	2005		1	1					
Nastola	14935	2005								
Orimattila	16305	?								
Padasjoki	3222	2011	A							
Sysmä	4120	2006								
				27,3 %						27,3 %
Kunta/KANTA-HÄME	Väkiluku	VASU vuodelta	Yhteinen VASU	Mediakasvatus maininta	Media maininta	Peli maininta	Tietokone maininta	TV/televisio maininta	Internet maininta	Kaikki mediamaininnat
Forssa	17575	2013								
Hattula	9748	2014							1	
Hausjärvi	8823	-								
Humppila	2443	2005	C							
Hämeenlinna	67957	2013								
Janakkala	16878	2014								
Jokioinen	5546	2005	C							
Loppi	8315	2014		1	1					
Riihimäki	29387	?			1					
Tammela	6398	2005	C							
Ypäjä	2473	2005	C							
				9,1 %						27,3 %

Kunta/VARSINAIS-SUOMI	Väkiluku	VASU vuodelta	Yhteinen VASU	Mediakasvatus maininta	Media maininta	Peli maininta	Tietokone maininta	TV/televisio maininta	Internet maininta	Kaikki mediamaininnat
Aura	3998	2010								
Kaarina	32022	2013					1			
Kemiönsaari	6966	?								
Koski TI	2456	?								
Kustavi	884	2012								
Laitila	8526	2006								
Lieto	17191	2012								
Loimaa	16662	2009								
Marttila	2054	2012								
Masku	9714	2014								
Mynämäki	7917	2014								
Naantali	18870	2010								
Nousiainen	4826	2014								
Oripää	1417	2008								
Paimio	10619	2007			2					
Parainen	15482	2010								
Pyhäranta	2163	-								
Pöytyä	8614	-								
Raisio	24381	-								
Rusko	6009	-								
Salo	54341	-								

Sauvo	3021	2008								
Somero	9170	-								
Taivassalo	1657	-								
Tarvasjoki	1975	-								
Turku	183811	2013		7	11	2	2	1	1	
Uusikaupunki	15541	2011								
Vehmaa	2353	-								
				3,6 %						10,7 %
Kunta/SATAKUNTA	Väkiluku	VASU vuodelta	Yhteinen VASU	Mediakasvatus maininta	Media maininta	Peli maininta	Tietokone maininta	TV/televisio maininta	Internet maininta	Kaikki mediamaininnat
Eura	12348	2007								
Eurajoki	5937	2009								
Harjavalta	7368	2009								
Honkajoki	1796	2006								
Huittinen	10495	2014			1	1		1		
Jämijärvi	1989	-								
Kankaanpää	11904	2006								
Karvia	2491	2005								
Kokemäki	7788	?								
Köyliö	2663	-								
Lavia	1906	-								
Luvia	3347	?								
Merikarvia	3228	-								

Nakkila	5645	-								
Pomarkku	2282	2010								
Pori	83510	2013								
Rauma	40003	2006				1		1		
Siikainen	1591	?								
Säkylä	4544	2012								
Ulvila	13343	2012								
				0,0 %						10,0 %
Kunta/PIRKANMAA	Väkiluku	VASU vuodelta	Yhteinen VASU	Mediakasvatus maininta	Media maininta	Peli maininta	Tietokone maininta	TV/televisio maininta	Internet maininta	Kaikki mediamaininnat
Akaa	17049	-								
Hämeenkyrö	10566	2013								
Ikaalinen	7300	2012								
Juupajoki	2015	2014								
Kangasala	30387	2013		9	7	1		1	1	
Kihniö	2084	2008								
Lempäälä	22162	2012								
Mänttä-Vilppula	10774	2013								
Nokia	32786	2014		5	13		1	1		
Orivesi	9602	2006								
Parkano	6806	?					2	1		
Pirkkala	18574	?			1					
Punkalaidun	3132	2013								

Pälkäne	6746	2009								
Ruovesi	4723	-								
Sastamala	25408	-								
Tampere	222512	2007		2	2					

Urjala	5023	-								
Valkeakoski	21178	2006								
Vesilähti	4486	2009								
Virrat	7197	2010								
Ylöjärvi	32133	2009								
				13,6 %						22,7 %
Kunta/KESKI-SUOMI	Väkiluku	VASU vuodelta	Yhteinen VASU	Mediakasvatus maininta	Media maininta	Peli maininta	Tietokone maininta	TV/televisio maininta	Internet maininta	Kaikki mediamaininnat
Hankasalmi	5329	-								
Joutsa	4785	-								
Jyväskylä	135567	2010								
Jämsä	21917	2006								
Kannonkoski	1476	2012								
Karstula	4316	2006	D							
Keuruu	10260	2013								
Kinnula	1757	2006	D							
Kivijärvi	1251	2006	D							
Konnevesi	2853	-								
Kuhmoinen	2380	-								

Kyyjärvi	1404	2006	D							
Laukaa	18691	2008								
Luhanka *	768	2009	E		1					
Multia	1789	-								
Muurame	9670	2014								
Petäjavesi	4099	2013		6	13	16	4	8	2	
Pihtipudas	4304	2012	F							
Saarijärvi	10095	?								
Toivakka *	2459	2009	E		1					
Uurainen	3620	2005								
Viitasaari	6814	2012	F							
Äänekoski	19919	2010								
				4,3 %						13,0 %
Kunta/ETELÄ-KARJALA	Väkiluku	VASU vuodelta	Yhteinen VASU	Mediakasvatus maininta	Media maininta	Peli maininta	Tietokone maininta	TV/televisio maininta	Internet maininta	Kaikki mediamaininnat
Imatra *	28074	2014	G	5	11					
Lappeenranta	72834	2010		16	28		1			
Lemi	3124	2006	H							
Luumäki	4961	2012								
Parikkala	5404	?								
Rautjärvi	3638	-								
Ruokolahti *	5428	2014	G	5	11					
Savitaipale	3675	2006	H							
Taipalsaari	4819	2014		8	9			1		

				44,4 %						44,4 %
Kunta/POHJOIS-KARJALA	Väkiluku	VASU vuodelta	Yhteinen VASU	Mediakasvatus maininta	Media maininta	Peli maininta	Tietokone maininta	TV/televisio maininta	Internet maininta	Kaikki mediamaininnat
Ilomantsi	5522	2009								
Joensuu	75024	2012			1	1				
Juuka	5138	2007		1	1					
Kitee	11048	-								
Kontiolahti	14538	2011								
Lieksa	12140	2008								
Liperi	12372	2013								
Nurmes	8130	?						2		
Outokumpu	7202	-								
Polvijärvi	4611	-								
Rääkkylä	2445	-								
Tohmajärvi	4827	-								
Valtimo	2375	2009					1			
				7,7 %						30,8 %
Kunta/ETELÄ-SAVO	Väkiluku	VASU vuodelta	Yhteinen VASU	Mediakasvatus maininta	Media maininta	Peli maininta	Tietokone maininta	TV/televisio maininta	Internet maininta	Kaikki mediamaininnat
Enonkoski	1506	-								
Heinävesi	3612	2009								
Hirvensalmi	2317	2010			1					
Joroinen	5166	2014								
Juva	6600	2013								

Kangasniemi	5721	?		1	1					
-------------	------	---	--	---	---	--	--	--	--	--

Mikkeli	54704									
Mäntyharju	6254	2014		1				1		
Pertunmaa	1846									
Pieksämäki	19121	2013								
Puumala	2314									
Rantasalmi	3821	2011								
Savonlinna	36099	2006								
Sulkava	2804									
				14,3 %						21,4 %
Kunta/POHJOIS-SAVO	Väkiluku	VASU vuodelta	Yhteinen VASU	Mediakasvatus maininta	Media maininta	Peli maininta	Tietokone maininta	TV/televisio maininta	Internet maininta	Kaikki mediamaininnat
Iisalmi	22129	2011								
Juankoski	4933	?								
Kaavi	3234									
Keitele	2406	2013								
Kiuruvesi	8806	?			1					
Kuopio	107541	2009					3			
Lapinlahti	10100									
Leppävirta	10052	2010								
Maaninka	3749									
Pielavesi	4794									
Rautalampi	3391									

Rautavaara	1770									
Siiinjärvi	21608	2013								
Sonkajärvi	4355									
Suonenjoki	7457	2008								
Tervo	1626									
Tuusniemi	2772	2008								
Varkaus	21905	2014								
Vesanto	2252									
Vieremä	3823									
				0,0 %						10,0 %
Kunta/KAINUU	Väkiluku	VASU vuodelta	Yhteinen VASU	Mediakasvatus maininta	Media maininta	Peli maininta	Tietokone maininta	TV/televisio maininta	Internet maininta	Kaikki mediamaininnat
Hyrnsalmi	2492									
Kajaani	37781	2004								
Kuhmo	8975	2005								
Paltamo	3587									
Puolanka	2836									
Ristijärvi	1414									
Sotkamo	10610	2013		1	2					
Suomussalmi	8501	?								
Vaala	3161									
				11,1 %						11,1 %
Kunta/ETELÄ- POHJANMAA	Väkiluku	VASU vuodelta	Yhteinen VASU	Mediakasvatus maininta	Media maininta	Peli maininta	Tietokone maininta	TV/televisio maininta	Internet maininta	Kaikki mediamaininnat

Alajärvi	10190	2009								
Alavus *	12128	2009				2		1		
Evijärvi	2657	-								
Ilmajoki	12167	-								
Isojoki	2214	2011								
Jalasjärvi	7899	-								
Karjajoki	1421	-								
Kauhajoki	14025	2007								
Kauhava	16990	?								
Kuortane *	3751	2009				2		1		
Kurikka	14228	2013								
Lappajärvi	3279	-								
Lapua	17720	?								
Seinäjoki	60817	2012								
Soini	2281	2009								
Teuva	5576	-								
Vimpeli	3127	2009								
Ähtäri *	6198	2009				2		1		
				0,0 %						16,7 %
Kunta/POHJANMAA	Väkiluku	VASU vuodelta	Yhteinen VASU	Mediakasvatus maininta	Media maininta	Peli maininta	Tietokone maininta	TV/televisio maininta	Internet maininta	Kaikki mediamaininnat
Isokyrö	4875	?								

Kaskinen	1322	-								
----------	------	---	--	--	--	--	--	--	--	--

Korsnäs	2226	-								
Kristiinankaupunki	6879	2009								
Kruunupyö	6662	2006								
Laihia	8058	-								
Luoto	5105	-								
Maalahti	5587	-								
Mustasaari	19238	-								
Närpiö	9369	-								
Pedersören kunta	11012	-								
Pietarsaari	19633	-								
Uusikaarlepyy	7519	-								
Vaasa	66986	2005					1			
Vöyri	6729	-								
				0,0 %						6,7 %
Kunta/KESKI-POHJANMAA	Väkiluku	VASU vuodelta	Yhteinen VASU	Mediakasvatus maininta	Media maininta	Peli maininta	Tietokone maininta	TV/televisio maininta	Internet maininta	Kaikki mediamaininnat
Halsua	1226	-								
Kannus	5635	-								
Kaustinen	4284	?								
Kokkola	47224	2010								
Lestijärvi	817	-								
Perho	2921	?								
Toholampi	3361	2011								
Veteli	3335	2013								

				0,0 %						0,0 %
Kunta/POHJOIS-POHJANMAA	Väkiluku	VASU vuodelta	Yhteinen VASU	Mediakasvatus maininta	Media maininta	Peli maininta	Tietokone maininta	TV/televisio maininta	Internet maininta	Kaikki mediamaininnat
Alavieska	2679	2011	K							
Haapajärvi	7520	2011	L							
Haapavesi *	7214	2007	M			1	1	1		
Hailuoto	1002	2007								
Ii	9686	-								
Kalajoki	12611	-								
Kempele	16833	?		1						
Kuusamo	15814	-								
Kärsämäki	2697	2011	L							
Liminka	9705	2013		10	5		1			
Lumijoki	2076	2011								
Merijärvi	1155	-								
Muhos	8980	2014		1						
Nivala	10948	2011	K							
Oulainen	7739	2006								
Oulu	195821	2013		2	4					
Pudasjärvi	8424	2006								
Pyhäjoki	3302	-								
Pyhäjärvi	5603	2011	L							
Pyhäntä *	1563	2007	M			1	1	1		
Raahe	25392	2014								

Reisjärvi	2922	2011	L							
Sievi	5172	2011	K							
Siikajoki	5527	-								
Siikalatva *	5838	2007	M			1	1	1		
Taivalkoski	4227	2012								
Tyrnävä	6722	2006								
Utajärvi	2907	2011								
Ylivieska	14927	2011	K							
				13,8 %						24,1 %
Kunta/LAPPI	Väkiluku	VASU vuodelta	Yhteinen VASU	Mediakasvatus maininta	Media maininta	Peli maininta	Tietokone maininta	TV/televisio maininta	Internet maininta	Kaikki mediamaininnat
Enontekiö	1885	2007								
Inari	6777	2009			1			1		
Kemi	21929	2011								
Kemijärvi	7915	2007								
Keminmaa	8521	-								
Kittilä	6423	2008								
Kolari	3843	2010								
Muonio	2342	-								
Pelkosenniemi	952	-								
Pello	3700	-								
Posio	3637	?								
Ranua	4109	2008			1		1	1		
Rovaniemi	61490	2012		14	16				1	

Salla	3814	-								
Savukoski	1105	-								
Simo	3306	?								
Sodankylä	8835	?					1			
Tervola	3255	-								
Tornio	22302	2010								
Utsjoki	1263	-								
Ylitornio	4383	-								
				4,8 %						19,0 %
Maininnat yhteensä /kpl:				121	231	31	23	29	5	
Kaikista kunnista:				9,2 %						18,8 %